

ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

בידי מי מפתח הגאולה? | עמ' ב
התוועדות י"ט כסלו

התוועדות השלמה לי"ט כסלו | עמ' כא
מוצאי י"ט כסלו ע"ח - כפר חב"ד

ברית שילה שי' ליבי | עמ' כא
ל' כסלו ע"ח - כפר חב"ד

אמונה ובטחון (6) | עמ' מג
שיעור לבנות תיכון יעלת חן

דבר יום ביומו - פרשת ויגש | עמ' נט

ג	ל	ע	י	נ	י
ה	א	ב	י	ט	ה
ת	פ	ל	א	ו	ת
ך	מ	ת	ו	ר	ך

יוצא לאור לקראת שבת
פרשת ויגש תשע"ח

לקבלת השיעורים: itielgi@pnimi.org.il
לקבלת סרטוני הוואצאפ: 0507951105

אור לח"י כסלו ע"ח - בניני האומה, ירושלים בידי מי מפתח הגאולה?

התוועדות י"ט כסלו

שאפילו אנשי אבשלום היו מתפללים להצלחת דוד המלך, דוד מלכא משיחא. כל עם ישראל, גם מי שנדמה ששייך למחנה שחולק על דוד מלכא משיחא, בנקודה הפנימית של הלב הוא נאמן והוא מתפלל שדוד יהיה מלך ישראל ושהוא יהיה משיח ישראל. שוב, המלה העיקרית כאן היא "שלום". יש עוד סימן של שנת ע"ח – לא ר"ת, אלא הגימטריא של **תשע"ח**, 778 – בגימטריא "בקש שלום".

שלוש דרגות תשובה

כולנו זוכרים את הפסוק בתהלים לד, "סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו". יש כאן שלש עליות, ובעליה השלישית יש אפילו שתי בחינות – "בקש שלום ורדפהו", רש"י כותב "בקש שלום" במקומך 'ורדפהו' במקום אחר", יש כאן שתי בחינות. אבל בכללות הפסוק בנוי על שלש בחינות – "סור מרע", "עשה טוב", "בקש שלום".

אחד המאמרים הכי חשובים של אדמו"ר הזקן², בעל הגאולה, הוא ששלש הבחינות כאן הן שלש מדרגות של תשובה. בהמשך נסביר מהי התשובה של "סור מרע" ומהי התשובה של "ועשה טוב" – די ברור – אבל העיקר, היות שאנו בשנת "בקש שלום", צריך להגיע למדרגה זו, תשובה של "בקש שלום". אז, כמו שהרמב"ם פוסק הלכה ש"סוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין", ובלשון אדמו"ר הרי"צ "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה" – זה תלוי ב"בקש שלום". מה שאנחנו צריכים לעשות הוא לשוב

א. תשובת "בקש שלום"

שנת "בקש שלום"

נגנו^א "אתה תקום".

לחיים לחיים. גוט יום טוב, לשנה טובה בתורת החסידות, בלימוד החסידות ודרכי החסידות תכתבו ותחתמו. לחיים לחיים. פתחנו בניגון "אתה תקום" כי יש בו שני רמזים לשנה שלנו – תהא שנת ע"ח, "עת לחננה" וגם "עפרה יחוננו". נפתח את ההתוועדות הזו בתפלה לקב"ה שנזכה בקרוב לשלמות ארץ ישראל – ארץ ישראל שייכת לעם ישראל. גם בימים אלה יש ישובים בסכנה של פינוי, ונתפלל לה' שכל הגזרות הקשות על עם ישראל תבטלנה. סימן ההתוועדות שלנו הערב הוא משיח, "בידי מי מפתח הגאולה?" – שמשח יבוא ומיד יגאלנו. צריך שאנחנו נעשה את המאמץ שלנו, שנקח את הענינים בידיים שלנו. לחיים לחיים.

כמו שנוהגים כל שנה ב"ט כסלו נפתח בניגון "פדה בשלום נפשי". י"ט כסלו הוא יום הגאולה של אדמו"ר הזקן, בעל התניא, השחרור שלו מהכלא של הצאר הרוסי. באותו זמן שהוא התבשר שהוא יוצא לחופש הוא היה באמצע לקרוא בתהלים את פרק נ"ה והגיע לפסוק "פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי". הנקודה העיקרית כאן שהפדיה היא בשלום. אף על פי שדובר שם על מלחמת אבשלום, הבן שלו שמרד בו, הפדיה היא בשלום – "פדה בשלום נפשי". על "כי ברבים היו עמדי" אומרים חז"ל

² לקו"ת בלק ד"ה "מה טובו".

^א נרשם על ידי איתיאל גלעד. לא מוגה.

יהודי יש אות בתורה. ישראל ר"ת יש ששים ריבוא אותיות לתורה – כל אחד קשור בעצם לתורה, צריך לבקש את ה' דרך האות שלו בתורה.

"יעשה שלום לי שלום יעשה לי"

בכל אופן, יש עוד פסוק חשוב מאד שחז"ל מביאים שמקשר שלום דווקא לתורה – "או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי". על הפסוק הזה אומרים חז"ל שכל מי שמחזיק במעוזו של ה', הו"ו עז לעמו יתן", "אין עז אלא תורה", אזי "יעשה שלום לי שלום יעשה לי", "שלום בפמליא של מעלה ושלום בפמליא של מטה". אני מבין שצריך לעשות שלום בפמליא של מטה, כאן בארץ, אבל מה צריך שלום בפמליא של מעלה? אלא שגם למעלה יש כחות מנגדים, כמו מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש. מסביר אדמו"ר הזקן, הרבה יותר עמוק, שלמעלה צריך לעשות שלום בין אור אין סוף הסוכב כל עלמין ואור אין סוף הממלא כל עלמין. יש שם איזה חיכוך? מה זה אומר – ככה הוא אומר, נבין יותר בהמשך בע"ה.

רק נאמר כמה רמזים לגבי הפסוק האחרון מספר ישעיהו – "או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי", כל זה מכח התורה. יש פסוק יותר מפורסם, "הו"ו עז לעמו יתן הו"ו יברך את עמו בשלום" – גם רואים שעל ידי העוז של התורה זוכים לברכת התורה שהיא ברכת השלום. כמה שוה "במעוזי"? 135 = יט כסלו. זה כדי לפתוח באיזה סימן מה הענין של י"ט כסלו, חג הגאולה של אדמו"ר הזקן, וגם ההילולא רבה של המגיד ממעזריטש כפי שנדבר בהמשך. ענינו של היום הזה, יט כסלו, הוא להחזיק "במעוזי", ואז "יעשה שלום לי שלום יעשה לי", שני שלום, בשלום, ב שלום, "הו"ו יברך את עמו בשלום".

חשבון המלים "או יחזק במעוזי" יוצא 267, ג"פ (הערך הממוצע של כל מלה) "פדה", המלה הראשונה של הפסוק שלנו, "פדה בשלום נפשי". הפלא שהערך הממוצע של כל מלה ב"יעשה שלום לי" הוא כל הביטוי "או יחזק במעוזי",

אל ה' בבחינת "בקש שלום", ועיקר הנושא שלנו הערב יהיה איך מקיימים "בקש שלום ורדפהו".

"בקש שלום" – תשובה ע"י דבקות בתורה

שם, באותו מאמר בלקוטי תורה, בעל הגאולה מסביר ש"בקש שלום" הוא בעיקר על ידי הדבקות בה' דרך תורת ה'. בתורה גופא יש שני ממדים, "גופא דאורייתא", הנגלה שבתורה, הלכה, ו"נשמתא דאורייתא", הממד הפנימי של התורה, כפי שנתגלה בתורת הקבלה ובעיקר בתורת החסידות.

כאן בפסוק של "פדה בשלום נפשי", של הגאולה, חז"ל אומרים ש"שלום" הוא גם תורה וגם גמילות חסדים. המשך הפסוק, "כי ברבים היו עמדי", הוא כבר תפלה עם הצבור. כלומר, יש בפסוק רמז לכל שלשת העמודים עליהם העולם עומד – התורה נקראת "שלום" וגם גמילות חסד אחד עם השני נקראת "שלום" ו"כי ברבים" שייך לתפלה, אפילו המתנגדים התפללו בסתר לבם להצלחת דוד, "כי ברבים היו עמדי" בתפלה לה'. בזכות כל הדברים האלה דוד המלך נפדה מהקרב שלו בשלום. בפסוק "בקש שלום" אדמו"ר הזקן מדגיש דווקא את התורה. ידוע מאמר חז"ל "כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, אלא תורה וגמילות חסדים" – חייבת להיות גם גמילות חסדים, פשיטא שצריך גם גמ"ח, אבל העיקר כאן הוא התורה, "בקש שלום" דרך התורה.

אם הגאולה תלויה בתשובה של "בקש שלום" אנחנו צריכים לבקש ולפעול על הגאולה דרך התורה, יחד בדרך של התעמקות בתורה – גם הנגלה שבתורה ובמיוחד פנימיות התורה. כמו שרשב"י מבטיח לנו, שהגאולה תבוא כאשר "בהאי חבורא דילך", בספר הזהר, כאשר "יתפרנסון מיניה" – כשיבינו את הזהר לעומק, על ידי תורת החסידות, תורת הבעש"ט ואדמו"ר הזקן, אז יצאו מהגלות ברחמים. שוב, אדמו"ר הזקן מפרש את "בקש שלום ורדפהו" בעיקר על תשובה שקשורה לעצם הדבקות בתורה. לכל

יכין ובעז, שני העמודים שעשה שלמה בבית המקדש).

בספירות העליונות, בלשון הקבלה והחסידות, שני סוגי הבטחון הם נצח והוד – "בטחות חכמה". בטוחות הן הכליות, זו עצת כליות. יש את הבטחון הפעיל, שהוא "ואני אבטח", ויש את הבטחון הסביל, שהוא "אבטח בך" – צריך לחבר את שניהם יחד. זהו יחוד וזיווג – "איהו בנצח איהו בהוד". לכל אחד יש את שתי הבחינות.

"בקש שלום" – עבודת היחודים

באותו מאמר בו התחלנו להתבונן אדמו"ר הזקן מדבר על "בקש שלום ורדפהו". הוא אומר שההבדל בין שתי המדרגות הראשונות של התשובה, שבגדר "והנגלת לנו ולבנינו", "סור מרע ועשה טוב", למדרגה השלישית, "בקש שלום", שכבר בגדר "הנסתרת להוי' אלהינו", הוא ששתי הראשונות הן עבודת הבירורים, אבל העבודה השלישית היא באין ערוך, היא כבר לא עבודת הבירורים אלא עבודת היחודים (היינו "הנסתרת] להוי' אלהינו", יחוד הוי' ואלהים-אלהינו, ואו"ס הסובב כל עלמין ואו"ס הממלא כל עלמין). כמו שמסביר גם הצמח צדק, עשית שלום היא עשית יחוד. מן הסתם כולנו יודעים שהרבי אמר ש"נסתיימה עבודת הבירורים", ולפי מאמר זה המשמעות היא שכבר יצאנו ידי חובת "סור מרע ועשה טוב", אבל עיקר העבודה של הדור שלנו – במיוחד בשנה זו, שנת "בקש שלום" – הוא "בקש שלום ורדפהו".

"בקש שלום' במקומך ורדפהו' במקום אחר", צריך ללכת רחוק. חז"ל אומרים שעל כל מצוות התורה נאמר "מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה" – אם המצוה מזדמנת לך צריך לתפוס אותה. אבל על שום דבר לא כתוב שצריך לרדוף אותו במקום אחר, לנסוע רחוק, רק על שלום. סימן שהשלום הוא גדר אחר מכל מצוות התורה. שוב, יחסית כל מצוות התורה הן "סור מרע ועשה טוב" – **שסה** מצוות לא-תעשה ו-**רמח** מצוות עשה. לכאורה כולל הכל, מה יותר מזה? למעלה מ"סור מרע

ט"פ פדה. ממילא יש ג"פ פדה ועוד ט"פ פדה ("יעשה שלום לי") ועוד ט"פ פדה ("שלום יעשה לי") – כא (אהיה) פעמים פדה (21 פעמים 89, שני מספרי אהבה, מספר אהבה ה-ח ומספר אהבה ה-וה, סוד חוה = יט, וכמבואר במ"א שעיקר ענינו של יט כסלו, ושל תורת החסידות בכלל, הוא תיקון חוה. בסדרת מספרי אהבה, סוד 'חתך זהב', בין 21 ל-89 באים שני המספרים 34 ו-55 שהפרש ביניהם הוא 21 והסכום שלהם הוא 89, ודוק). הכל כאן "פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי". אחרי ההקדמה הזו נשיר "פדה בשלום נפשי". לחיים לחיים.

"ואני אבטח בך" – חבור הבטחון הפעיל

והבטחון הסביל

הפרק הזה, הניגון הזה, מסיים "ואני אבטח בך". ידוע בחסידות שיש שני סוגי בטחון: בטחון פעיל, "כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל", ה' נותן לנו את הכח, נוסך בנו כח ועוז, "עז ותעצומות לעם", לעשות חיל, וממילא המענה לשאלה "בידי מי מפתח הגאולה?" היא שהכל תלוי בנו, לפי הראש של בטחון פעיל. אבל יש בטחון אחר, בטחון סביל, בטחון שה' ודאי ידאג ויסדר את הענינים על הצד הטוב ביותר, "בטוב הנראה והנגלה לנו". קשור לפתגם החסידי המפורסם 'חשוב טוב יהיה טוב'. באמת, מה אני צריך לעשות? לתקוע את המחשבה שלי בטוב המיוחד, איך שאני מצייר את הטוב, את המשיח והגאולה – זו העבודה שלי בבטחון הסביל, ואת הכל ה' עושה.

כשאני אומר "ואני אבטח בך" אני מתכוון לשניהם ביחד. הגם שבמלה "ואני" יותר משמע 'אני', שאני צריך לעשות – אני בטוח שאתה תתן לי את הכח להביא את הגאולה, לנו את הכח להביא את הגאולה. "בך" היינו בעיקר ה', הבטחון שלי הוא "בך", שאתה תגמור בעדי. בכל אופן, יש כאן את שני העמודים של הבטחון (סוד

כבר צריך לרדוף אחרי שלום בית... הרבה פעמים בעיה בשלום בית היא בשל הפרנסה וצריך לרדוף אחריה, ויש עוד היכי תמצוי שיש בעיה בשלום בית וצריך לרדוף – ולשם כך צריך מוחין דאבא.

הוא מסביר שמי שיש לו מוחין דאבא אוטומטית עולה לכתר, למוחין דאריך. הוא לא מביא את הדרוש של אדמו"ר הזקן על תשובה, אבל שם שלש המדרגות של התשובה הן נר"נ – כמו שהסברנו – רק שבנשמה יש "תריין ריעין דלא מתפרשין לעלמין". בסוף הוא מסביר ש"סור מרע" היינו תשובה תתאה ו"עשה טוב" בעל תשובה תתאה, ואחר כך "בקש שלום" היינו תשובה עלאה, תשובה ה עלאה, וגם שם יש "בעל תשובה" רק שהוא לא נחשב כמדרגה בפני עצמה. המוחין דאבא מתחבר למוחין דאמא ומהם עולים למוחין דכתר – כמו היכל קדש הקדשים, כל המדרגות של שבת, בינה-חכמה-כתר, הכל בא יחד. אלה גם כל הדרגות של המשיחים – כמבואר במ"א, וכפי שיוסבר עוד לקמן – והכל הוא "מבן עשרים שנה ומעלה לגלגלתם"².

החידוש שיתבאר הוא לקשר בין התשובה הציבורית והגאולה, לפי הווארט של "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה" (הרכי היה משמיט את ה"לאלתר לתשובה", לומר שכבר יצאנו ידי חובת התשובה, אך אפשר לומר שהוא מכליל אותו ב"לאלתר לגאולה", שקודם תבוא הגאולה ואח"כ נשלים את שארית עבודת התשובה, כידוע בענין "פדה אלהים את ישראל מכל צרותיו" שקודם ל"והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו". וכן, ועיקר, שבדור שלנו, הדור הראשון לגאולה, התשובה צריכה להיות תשובה ציבורית דווקא, דהיינו, בלשון הרבי, העבודה היחידה שנשארת לנו – קבלת פני משיח צדקנו בפועל ממש, לפעול שהצבור "יבחר" במשיח ובנציגיו להיות מנהיגי העם על פי התורה). באמת, התשובה השלמה של עם ישראל היא היא (אתחלתא

ועשה טוב" יש את עיקר העבודה, התכלית, שהיא-היא תביא את המשיח – "בקש שלום ורדפהו" שהיא עבודת היחודים, צריך להתעמק מה היא.

להגיע לעבודת המחשבה

"סור מרע" היא עבודת הנפש, "ועשה טוב" עבודת הרוח, אבל נשמה – "ונשמת שדי תבינים", כמו שכתוב בספר איוב – היא עבודת "בקש שלום ורדפהו". הנשמה היא עולם המחשבה. עיקר הווארט שבשביל להביא את הגאולה צריך להגיע לעולם המחשבה שלנו וגם לשלוט עליו. אפשר לחשוב שמחשבה היא משהו מופשט – מה הקשר בין מחשבה להבאת הגאולה כאן למטה מעשרה טפחים, בפועל ממש? לא, הכל תלוי בכח של המחשבה. יש לנו ביטוי, שיש "קביעה רצונית" במחשבה – מי שיש לו מחשבה טהורה, יש לו כח אדיר במחשבה להשפיע במציאות. יותר מדיבורים וגם יותר ממעשים. זהו הסוד שהוא מסביר לגבי "בקש שלום", ש"בקש שלום" הוא במחשבה, אבל הוא עושה את היחוד – את כל היחודים, גם בפמליא של מעלה ומשם גם בפמליא של מטה, "יעשה שלום לי שלום יעשה לי", עד לעולם שלנו, "ובא לציון גואל".

[בן עשרים לרדוף] (השלמה)

הצמח צדק ביהל אור על הפסוק "סור מרע ועשה טוב" (בתהלים לד) אומר ש"בקש שלום ורדפהו" הוא סוד "בן עשרים לרדוף". הפשט הוא לרדוף אחרי פרנסה – אם אין לך פרנסה במקומך באמת צריך להרחיק נודד למקום אחר (ויש אפילו רמז: מקום אחר בגימטריא פרנסה). הוא מסביר ש"בקש שלום", יחוד, נעשה כשהוא בן עשרים, כאשר מקבל מוחין דאבא, שיכול למכור בנכסי אביו. הוא מביא את הפסוק "מבן עשרים שנה ומעלה לגלגלתם", וגם את הגימטריא ש-עשרים שוה כתר. כלומר, מי שיש לו מוחין דאבא ומסוגל לרדוף אחרי שלום – יתכן שהתחתן בגיל 18, ושנתיים אחרי החתונה

² הגלגלת מתחברת לסוד עמר נקא שיתבאר בפרק הבא.

שעשה אתהפכא גמורה, במאה אחוז. אז איך יתכן בכלל הווארט הזה, שצדיק גמור שחושב מחשבה זרה פוגם יותר מעוונות חמורים של יהודי פשוט? זו הפליאה הראשונה – איך באה לצדיק גמור מחשבה זרה בכלל?! איך תואם את הגדר של צדיק גמור?

הדיוק השני בווארט הוא במלה "יותר": "מחשבה זרה של צדיק גמור" – כל אחד שיושב כאן צריך להחזיק עצמו צדיק, לפחות ברגע זה, "ועמך כלם צדיקים", ולדעת שאם אני חושב משהו לא לענין – "פוגם יותר מעוונות חמורים של העמי הארץ". "עוונות חמורים" הם שלשת העוונות החמורים בתורה, שכתוב עליהם "יהרג ואל יעבור", עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. אם היה אומר שפוגם כמו עוונות חמורים – ניחא, אבל הוא אומר שפוגם יותר מעוונות חמורים כאלה של סתם יהודי, עם הארץ, אחד שאינו בן תורה.

גם צריך להתעכב על המושג פגם: מה זאת אומרת פוגם בכלל? כל הזמן מדברים על פגם, צריך לעשות תשובה – במיוחד בקשר לברית קדש, ההתקשרות שלנו לה', לא לפגום. מה אומרת המלה פגם?

מחשבה זרה באה לצדיק גמור (מבחוץ) כדי

שיעלה אותה

נתחיל מהשאלה הראשונה: הוא כותב בתניא שכן יכול להיות שבאה לצדיק גמור מחשבה זרה, אבל היא לא משלו – היא מהעולם, מהאוויר. אנחנו מדברים הרבה בשנים האחרונות על מה שאנחנו קוראים המהפכה הרביעית, שצריך ללמד תורה לגוים, לכל אומות העולם. כתוב בספרים הקדושים, גם בספרי חסידות, שעד שלא יתגיירו, כל הניצוצות, כל הגרים שבכח להתגייר, מתעכבת ביאת המשיח.

יחד עם זה, יש מאמר חז"ל מפורסם ש"קשים גרים לישראל כספחת". למה? כתוב שגר – עם כל הכבוד לו, אנחנו חייבים לדאוג שהוא יתגייר – אבל צריך לקחת בחשבון שיש בו גם סיכון.

דגאולה, "ומיד נגאלין" בעצמם (ולא שה' גואל אותנו), אבל זו דווקא התשובה של "בקש שלום ורדפהו". "בקש שלום" במקומך" היינו נשמה ו"ורדפהו" במקום אחר" היינו חיה. בינה עדיין נקראת "מקומך", כמו שאנחנו מסבירים לגבי "איזהו חכם המכיר את מקומו", שמכיר את מקומו בבניה (כמ"ש "ואי זה מקום בינה"). אבל "ורדפהו" במקום אחר" זה כבר חיה, כמו "בן עשרים לרדוף" (ר"ת בעל – "החכמה תחיה [נסוד החיה שבנפש] בעליה"), מוחין דאבא. מוחין דאבא – תפלין דר"ת – מעלים אותך גם למוחין דאריך. אחרי תפלין דר"ת יש גם שמושא רבא וראב"ד שבאים בדרך ממילא.]

ב. פגם המחשבה של צדיק גמור

באותו מאמר, בו מדברים על המדרגה העליונה של "בקש שלום", עבודת שנה זו, הוא מביא ווארט מהרב המגיד ממעזריטש, בעל ההילולא של י"ט כסלו. השיחה הזו היא הקדמה לכך שנשיר את הניגונים שלו, כמו שנוהגים כל שנה. רק שהשנה יהיה חידוש, במקום שני ניגונים של המגיד – כמו שעשינו כל שנה – יהיה גם ניגון שלישי, מחרוזת ניגוני המגיד.

מאמר המגיד על פגם מחשבת צדיק גמור

והדיוקים בו

הוא מדבר על תיקון הנשמה – נפש-רוח-נשמה – ואומר בשם הרב המגיד שאם צדיק גמור חושב לרגע מחשבה זרה הוא פוגם יותר מעוונות חמורים של עם הארץ – "שהמחשבות זרות של צדיקים גמורים פוגמים יותר מעונות חמורות של העמי הארץ". הווארט הזה, פשיטא שבא ממקום מאד נסתר, כי על פי נגלה אין כזה דבר. לומר כזה ווארט – שיש בו כמה דגשים – בא מ"הנסתרת להוי" אלהינו", הפן הפנימי והנסתר של התורה.

קודם כל, הוא מדבר כאן על צדיק גמור. מי שמכיר את התניא קדישא של בעל הגאולה, אדמו"ר הזקן, יודע שמגדיר צדיק גמור כמי

פגם – עיכוב הגאולה

כדי להבין את ה"יותר" צריך להבין את הדבר השלישי ששאלנו, מהו בכלל פגם? לעניננו, פגם הוא פשוט להרחיק את הגאולה – להרחיק את הגאולה הפרטית שלי ולהרחיק את הגאולה הכללית של עם ישראל כולו, של העולם כולו. כשאדם פוגם הוא כאילו מלכלך את עצמו, כך אני תופס זאת בהשקפה ראשונה, אבל הפירוש האמתי של לפגם הוא לקלקל איזה תהליך שאמור לקרות, שבאמצע לקרות. אנחנו באמצע תהליך, כל ההיסטוריה היא באמצע תהליך, והתהליך הוא של הבאת הגאולה – משיח או-טו-טו כאן, צריך רק לפקוח עינים ולראות אותו, אנחנו קרוב לסוף, לסיום, בצעדים האחרונים לקראת התגלות מלך המשיח. מה נקרא שאדם פוגם? הכוונה שהוא דוחה זאת. יש סוף טוב שרוצה לבוא, רוצה להתממש, ולפגום הכוונה שהוא דוחה אותו ח"ו, רחמנא ליצלן.

אם נפרש ככה בכלל את המושג פגם – דחית הקץ – ממני ומעם ישראל בכלל, מה הכוונה שהצדיק במחשבה זרה פוגם יותר מאשר עוון הכי חמור של מישהו אחר? העוון הכי חמור של מישהו אחר הוא בעיה ב"סור מרע ועשה טוב", אבל המחשבה הזרה של הצדיק – שהוא לא מעלה אותה לקדושה – היא בעיה ב"בקש שלום". לכן הוא מביא את הווארט של המגיד באותו הקשר, של לימוד מהו "בקש שלום ורדפהו". כלומר, כשיהודי פשוט עושה עבירה חמורה הוא לא דוחה את הגאולה כל כך כמו שצדיק גמור דוחה את הגאולה עם הסח הדעת מהקדושה. כידוע הפירוש המפורסם של הבעל שם טוב על "אשרי אדם לא יחשב הוי' לו עון" – אשרי אדם כזה שאם "לא יחשב הוי'", הוא לא חושב על ה' רגע אחד, "לו עון", אצלו זה נחשב לעוון הכי חמור. כאן המגיד מוסיף שלא רק שהוא לא חושב על ה', אלא שהוא פוגם יותר מעוון חמור של עם הארץ, כלומר שהוא דוחה יותר את הקץ, את גאולת הפרט וגאולת הכלל ר"ל.

הוא בא עם כל המטען של המחשבות הלא-מתוקנות מהעבר. גר יכול להיות גם בעל תשובה. הוא בא עם כל המטען שלו, כל הלכלוך של העבר שלו. כמובן, אין צריך לומר, שהיום גם מי שהולך עם לבוש של חסיד לא בטוח שאין לו בדיוק אותו דבר... אנחנו לא עושים שום אפליה. אומרים שבא ממקום רחוק עם מחשבות זרות נשאר בו איזה רשימו, והרושם שנשאר יכול להגיע ממנו לאותו אחד שקרב אותו – לא סתם צדיק, אלא אותו צדיק שקרב אותו – והוא יכול לקבל את רושם המחשבות הלא-טובות של אותו אחד שהוא קירב, אותו אחד שהוא גייר. אף על פי כן, צריך להכנס לסכנה הזו, כי – כמו שאמרנו קודם – עד שלא יתגירו כל הגרים, עד שלא יחזרו כל עם ישראל בתשובה, משיח לא יכול לבוא.

מכאן אנחנו לומדים איך בכלל יכולה להגיע לראש של הצדיק הגמור מחשבה זרה. מה כתוב בתניא? שצדיק גמור, שמכיר בעצמו שהמחשבה הזרה הזו לא באה מתוכו, יכול מיד לתפוס את המחשבה הזרה – כמו שתופסים גנב – ולהחזיר אותה בתשובה. זו העלאת המדות – לתפוס איזו מדה שיש במחשבה, מדת האהבה או מדת היראה, אהבה רעה או יראה רעה, מה הכח המניע את המחשבה, ולהפנות אותה כלפי שמיא. אם זו אהבה זרה – הוא מיד יכול להפוך אותה לאהבת ה'. אם זו יראה נפולה – מיד לעשות ממנה יראת ה'.

נבין כעת את הווארט שאדמו"ר הזקן מביא במאמר זה בלקוטי תורה: אם הוא שוהה שניה אחת, ולא מעלה אותה עדיין – כלומר, שהמחשבה הזרה שוהה אצלו בראש שניה אחת מיותרת – על כך הוא אומר שהפגם שהוא פוגם יותר חמור מהעברות הכי חמורות שיעשה מישהו אחר. בכך ענינו איך בכלל יש מחשבה זרה אצל הצדיק הגמור.

העליונים של נצח והוד של עתיק יומין. מה זה? אלה מונחים של קבלה. הפרקים העליונים של נצח והוד הם הכליות, שרש העצה, שרש הבטחון, השרש של "ואני אבטח בכך". יש שנים, נצח והוד, כי יש שני סוגי בטחון – בטחון פעיל ובטחון סביל. שוב, אלה הפרקים העליונים של נצח והוד דעתיק יומין, שמלוכשים בתוך השערות, תיקון "עמר נקא", של אריך.

עובדא-מילולא-רעותא

יש עוד רמז שכתוב בקבלה – אמרנו ש"עמר" הוא צמר בעברית, ו-**עמר** ר"ת **עובדא-מילולא-רעותא**¹. כל פעם שאדם מקיים איזו מצוה, משהו טוב, צריך לחבר ולייחד שלשה ממדים-רבדים: עובדא – מעשה, מעשה המצוה. מילולא – דיבור, הברכה כשאני הולך לקיים את המצוה, "עובר לעשיתן". רעותא – הכוונה הפנימית. בכל דבר טוב שאני עושה יש עובדא-מילולא-רעותא, מעשה-דבור-כוונה/מחשבה.

כאן, בשערות הראש של אריך, שמלוכשות בכיכול הכליות של עתיק יומין, פנימיות הכתר, התענוג האלקי, שרש הבטחון בנפש. איך קשור לעובדא-מילולא-רעותא? מכאן נלמד – ונבין יותר בהמשך – שהעובדא-מילולא-רעותא, שנקראות גם נקודה-קו-שטח או נקודה-ספירה-פרצוף, כולן כלולות במחשבה. גם המעשה והדבור כלולים במחשבה. "בקש שלום" תלוי בכח המחשבה שלך, בכח הקביעה הרצונית שבמחשבה. גם המעשה שנעשה וגם הדבור שנדבר וגם הכוונה שנכוון – ר"ת **עמר**, עובדא-מילולא-רעותא – הכל תלוי בבטחון דעתיק המתלבש בתיקון "עמר נקא" דאריך.

תיקון "עמר נקא" לגבי גלגלתא דאריך הוא הכי גבוה. בסתם פרצוף מתלבשים במוחין הרגלים של הפרצוף הקודם, אבל כאן הפרקים העליונים של דנו"ה של פנימיות הכתר מתלבשים במה שהכי גבוה, כמו הכתר על הראש, שערות הראש. כתוב

לכן כולנו צריכים להתחזק עכשיו, לקבל קבלה טובה, לחשוב דברים טובים – לחשוב על הגאולה, והקב"ה ירחם. אף אחד לא יכול להתיימר שהוא אותו צדיק שלהרף עיין לא מסיח דעת מהקב"ה, ובכל אופן בעל הגאולה, בעל התניא, כותב בספר התניא שהוא ספר של בינונים, מדת כל אדם, ששמירת המחשבה יותר חשובה משמירת הלשון. יש ספרים שלמים על שמירת הלשון, כמו חפץ חיים, אבל אפילו עוד יותר חשובה שמירת המחשבה.

"וסביביו נשערה מאד" – תיקון "עמר נקא"

נסיים קטע זה לפני שנשיר את שירי המגיד: הפסוק שאדמו"ר הזקן מביא בענין. "לית מילתא דלא רמיזא באורייתא", מאיפה יודעים שמחשבה זרה של צדיק גמור יותר חמורה מעוון הכי חמור של מישהו אחר? מפסוק בתהלים – "וסביביו נשערה מאד", ממנו לומדים שהקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה. "נשערה" מלשון חוט הסערה, ומי שהכי קרוב לה – "סביביו", כנראה צדיק שקשור לאור אין סוף הסובב כל עלמין (שאמרנו שצריך לעשות שלום בינו לבין אוא"ס הממלא כל עלמין) – הקב"ה מדקדק איתו כחוט השערה.

נתרגם זאת גם לאותיות של קבלה: חוט השערה רומז לשערות הראש, שהן אחד מ-2 תיקוני גלגלתא. יש שבעה תיקונים של הגלגלתא של אריך אנפין, של הכתר של עולם האצילות, ואחד מתיקוני גלגלתא נקרא "עמר נקא", צמר נקי בארמית. צמר נקי רומז לשערות הראש. כתוב ששערות הראש הן מקור כל ההרהורים (בדרך מליצה – לשון hair בלועזית), כל ההשערות – שערה לשון השערה. כל מה שאדם משער, "נודע בשערים בעלה" כל חדא וחדא לפום שיעורא דיליה", הוא בעצם משער את הגאולה, את המשיח, מה צריך לעשות כדי לזרז את הגאולה – כולן שערות הראש.

האריז"ל אומר שבתוך שערות הראש של אריך אנפין – שהוא הרצון שבנפש – יש את הפרקים

¹ ראה באורך גם בסעודת משיח (וישעור כ"ז ניסן) ע"א.

ג. מפתח הגאולה – סוד הניצוץ

הממוצע בין ה' לישראל – המשיח עצמו

השאלה שלנו הערב היא "בידי מי מפתח הגאולה?". לפעמים¹⁷ אנחנו שוקלים בין שנים – או בידינו או בידי ה'. אבל באמת יש שלש אפשרויות בידי מי מפתח הגאולה, על פי דברי הרבי שאין הגאולה תלויה אלא במשיח עצמו.

כלומר, יש אפשרות אחת שאנחנו צריכים להביא את הגאולה בידינו אנו, ו"הוא הנתן לך כח לעשות חיל", ה' נותן לנו כח לעשות חיל. ויש שאנחנו רק חושבים טוב, מציירים את הגאולה המיוחלת, ומכח המחשבה מעוררים את הקב"ה שיביא את הגאולה. כלומר, שהמחשבה שלנו משמשת "אתערותא דלתתא" ו"רוח אייתי רוח ואמשיך רוח" כתוב בזהר הקדוש – הרוח שלנו שעולה מביאה וממשיכה רוח מלמעלה, רוח שיורדת ממרומים, והיא-היא שמחוללת את הגאולה.

אבל יש משהו באמצע, כידוע הכלל הגדול בתורה בכלל ובתורת הסוד בפרט, שבכל מקום שיש שני קצוות חייב להיות ממוצע באמצע. בדרך כלל אומרים שהממוצע המחבר את נשמות עם ישראל והקב"ה הוא נשמת הצדיק שבדור, הרבי שבדור, הנשיא של הדור, שהוא גם המשיח של הדור. כמו שכתוב לגבי הכהן המשיח, שהוא גם "שלוחא דרחמנא" וגם "שלוחא דידן" – גם השליח של הקב"ה אלינו וגם השליח שלנו אל הקב"ה. לענייננו, נאמר שהממוצע ביחס לשאלה בידי מי מפתח הגאולה – אנחנו או ה' – הוא המשיח עצמו. הרי יש בכל דור ודור משיח, הנשיא של הדור הוא המשיח של הדור, והוא צריך להחליט שהגיע הזמן שיתגלה וזהו.

"נשערה מאד", ה"מאד" הוא כמו "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד" שכתוב במשיח. נסביר ש"הנה ישכיל" גם שייך ל"בקש שלום" במחשבה. "וגבה מאד", יותר מאדם הראשון לפני החטא. כל זה קשור לקידוש המחשבה – צריך לדעת שוודאי וודאי כולנו צריכים לשמור את המחשבה ומה שהכי פוגם ומרחיק את הגאולה הוא לחשוב מחשבות לא טובות.

מחשבות שלום ושמחה

בתוך התניא הדוגמה למחשבה לא טובה היא לאו דווקא תאוה, שנראית בדרך כלל כמחשבה לא טובה. הדוגמה שהוא מביא בתניא מתוך הנביא היא לחשוב לא טוב על מישהו אחר, כמו שמדברים לשון הרע יש מחשבה רעה. הוא מביא פסוק "ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם". היו חסידי חב"ד שאמרו שמכל הפסוקים שמובאים בתניא, הספר של בעל הגאולה, הכי חשוב לשנן את הפסוק הזה – "ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם", לא לחשוב שום דבר רע על מישהו. הבעיה היא לא רק לדבר רע – לחשוב רע יותר פוגם מאשר לדבר, ככה הוא כותב בפירוש.

נסיים זאת במשהו שמח: **מחשבה** צירוף אותיות **בשמחה** – "עברו את הוי' בשמחה". שנזכה עם הניגונים מהרב המגיד לעבוד את ה' בשמחה, ונדע ששמחה זו – הרבי השתמש בביטוי "שמחה בטהרתה" – היא טהרת המחשבה, ואז נקיים את "בקש שלום" ונורז את ביאת המשיח.

[שרו שני ניגונים, ואז נכנס אריאל זילבר ועברו ל"תתעורר", "אתה בחרתנו", "או קנה"].
 כעת שרו את הניגון של עבודה עברית ("או קנה") – שכל אחד יקח את החוברת הזו של תנועת דרך חיים על הנושא החשוב של עבודה עברית שמחלקים כאן.

תיכף נשלים את הניגון השלישי של המגיד.

¹⁷ ראה מלכות ישראל ח"א מאמר "בידי מי מפתח הגאולה?".

את הכלי הקב"ה פשוט לא יבוא, לא ישרה את השכינה בתוך העולם הזה. הוא מחכה לנו שנעשה כלי, כמו שכתוב שמה שה' ברא את העולם הוא כי "נתאוהו הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים". מי צריך להכין לו את הדירה? אנחנו. אלה כלים.

אבל אם התשובה לשאלה "בידי מי מפתח הגאולה?" היא שהכל תלוי במשיח, זו הגאולה מצד הניצוצות. בכך צריך להעמיק, להבין יותר טוב, מהו הניצוץ שהוא הממוצע המחבר בין האור ובין הכלי.

ניצוץ בכל אחד מאנ"ך

בעצם, כל מי שלא יביא את הגאולה – צריך להיות עם רוח משיחית. אם אנחנו מביאים את הגאולה – כלומר, שאנחנו מתמסרים, במסירות נפש ממש, להקים את הכלים כאן, בארצנו הקדושה, הכלים שיכילו את אור הגאולה, מאה אחוז, כל הכלים עלינו – צריך ניצוץ משיח בנו, שאנחנו מרגישים ומאמינים שיש לנו את הכח, ורק לנו יש את הכח, להביא את הגאולה, להביא את המשיח. זאת אומרת שמשיח שוכן בתוכנו – זהו המשיח שבנו, הניצוץ שבכלים.

המשיח הוא הניצוץ בעצמו, תיכף נסביר.

מה לגבי האלקות, לגבי ה' ? הרי ה' כל יכול, הוא יכול היום, מיד, להביא את המשיח. גם אתמול הוא היה יכול להביא את המשיח, גם שלשום, גם לפני שנה ולפני יובל, לפני אלף שנים וכו' וכו'. אז למה הוא לא עשה זאת? אם תלוי בו, אם באמת התשובה ל"בידי מי מפתח הגאולה?" היא שתלוי בה' – רק ה' יכול להביא את הגאולה – אז שואלים אותו, מה קרה איתך הקב"ה? למה לא הבאת את הגאולה עד עכשיו?!

השאלה הזו, למה הקב"ה לא הביא את הגאולה עד כה, מאד דומה לשאלת האריז"ל – התמוהה ביותר, לכאורה – בתחלת הספר עץ חיים, למה הקב"ה לא ברא את העולם קודם? שאלה תמוהה, כי למדנו – אדמור"ר הזקן מביא זאת ממורו ורבו, המגיד ממעזריטש – ש"בראשית ברא אלהים",

אורות-ניצוצות-כלים

איך נבין את השלישייה הזו? בעצם יש פה פרדוקס, מי מביא את הגאולה, אנחנו או ה' או המשיח? כמו כל דבר כשמתבוננים בפנימיות התורה, צריך למצוא את המודל המתאים באותיות של פנימיות התורה. כאן המודל הוא כמו שהאריז"ל כותב שכל המציאות מחולקת לשלשה ממדים, שהסימן שלהם הוא אנ"ך. אצל בעלי המסורה אנ"ך היינו אורייתא-נביאים-כתובים (כמו תנ"ך), אבל בכתבי האריז"ל אנ"ך הוא ר"ת אחר (ויש להקביל בין המושגים) – אורות-ניצוצות-כלים.

סוד אנ"ך מקביל ליסוד של הבעל שם טוב שהמציאות מחולקת לשלשה ממדים – עולמות-נשמות-אלקות, מלמטה למעלה. אנחנו בעבודה שלנו צריכים לפעול את עלית העולמות, את ההתקשרות בין הנשמות ואת היחוד של האלקות במציאות. זה כבר אומר לנו ש"בקש שלום" – שלום היינו יחוד, עבודת היחודים – נוגע במיוחד לממד האלקות, מה שמקביל בכתבי האריז"ל לאורות.

אם הקב"ה הוא זה שמביא את הגאולה, רק שאנחנו נחשוב טוב לעורר אותו במחשבה שלנו, בבטחון הסביל שלנו, "[ואני אבטח] בך", אז עיקר הגאולה בא מצד האורות.

אם אנחנו צריכים להביא את הגאולה, עד כדי כך שאומרים שמפתח הגאולה נמצא דווקא בידינו, כל הכח אצלנו ועלינו רק לקום ולהגאל – לא להשאיר לקב"ה שום דבר, לקחת את כל האחריות שתהא כל המשימה על שכמנו, וכמו שכתוב על מלך המשיח, וכאן מדברים על כלל ישראל, "ותהי המשרה על שכמו" – כבר מדובר בכלים. מה אנחנו יכולים לעשות? להמשיך אורות לא בדיוק ביכולתנו, אבל לעשות כלים – כמו להקים מדינה על פי תורה, זה לעשות כלים – בהחלט אנחנו יכולים לעשות ועלינו לעשות. בהחלט אפשר לומר שכל הכלים, מאה אחוז כלים (כלים = 100), תלויים בנו – ואם לא נעשה

חדש – ללכת על פרוייקט חדש, שהוא לברוא את העולם. אז הוא מתחיל, מתחיל להשתלשל משלב לשלב, כפי שהחכמה הקדומה, התורה הקדומה, קובעת, "אסתכל באורייתא וברא עלמא", בתכנית-השרטוט של העולמות.

המשיח, שהוא אחד מאתנו – בשר ודם, יהודי שנולד מאבא ואמא יהודים – מי הוא? המשיח הוא הניצוץ של עם ישראל, ההתעוררות של עם ישראל. הבעל שם טוב הוא ניצוץ מאד-מאד גדול ועיקרי של מלך המשיח. הוא אמר על עצמו שאני באתי לעולם כדי לעורר את העם הזה מהתרדמה שלו, כמו תקיעת שופר בראש השנה. אני עושה זאת על ידי לחש – שמי הוא ישראל. יש סגולה שאם אחד נמצא בתרדמת, בקומה, ולוחשים לו באזן את שמו האמתי בלשון הקדש – זו סגולה לעורר אותו. לא רק סגולה – אני ההתעוררות, אני כח ההתעוררות, זה התפקיד שלי, לעורר את העם הזה.

יש גם משיח שטבוע – מלשון טבע, מוטבע – בתוך כל נשמה. הבעל שם טוב עצמו אמר, כתוב בספר מאור עינים, שלכל יהודי יש בתוך עצמו ניצוץ של משיח. בספר תניא קדישא, של בעל הגאולה, כתוב שלכל יהודי יש ניצוץ של משה רבינו – שהוא היכולת שלו להתקשר בדעת לה, "דע את אלהי אביך ועבדהו בלב שלם ובנפש חפצה", כמו שדוד המלך צווה לשלמה בנו. היכולת לדעת את ה', להתקשר לקב"ה, היא הניצוץ של משה רבינו בכל נשמה. הניצוץ של מלך המשיח הוא ניצוץ של התעוררות להביא את הגאולה השלמה, משיח נאו, וללכת על הענין במסירות נפש למעלה מטעם ודעת, למעלה מהדעת של משה רבינו.

כל הענין של החסידות קשור למושג "מסירות נפש". ב"היום יום" לפני כמה ימים היה כתוב שהבעש"ט לימד מהי אהבת ישראל – הנכונות למסור את הנפש ממש על כל יהודי, גם יהודי שלא ראיתי מימי. מה הכוונה שלא ראיתי מימי? שאין לי שום קשר איתו, שום מכנה משותף. אחד שמצד האופי ומצד הכל הוא הכי רחוק ממני,

הדבר הראשון שה' ברא הוא עצם ממד הזמן, ולפני הבריאה אין זמן בכלל. אז איך יתכן לשאול למה הקב"ה לא ברא קודם את העולם? בכל אופן, האריז"ל שואל כך. ידוע בחז"ל שזמן יכול להיות מושג של "סדר זמנים" – גם בתוך ה"סדר זמנים" אפשר לשאול למה הקב"ה לא ברא את העולם בדרגה יותר גבוהה, דרגה קודמת, ב"סדר זמנים". מתי שה' כן התחיל את תהליך בריאת העולם – התהליך, ב-ה הידיעה, כל ההיסטוריה היא תהליכים להבאת הגאולה – התהליך התחיל מאותו רגע בו הקב"ה החליט כביכול כן לברוא את העולם, "כד סליק ברעותיה למברי עלמא", כשעלה ברצונו לברוא את העולם. אז הוא התחיל לברוא – התחיל עם הצמצום הראשון, המשכת הקו, אדם קדמון, אצילות-בריאה-יצירה-עשיה, עד שמגיע מטה-מטה לעולם שלנו. מהו ה"כד סליק ברעותיה למברי עלמא"? עלית הרצון אצל הקב"ה לברוא את העולם היא התעוררות כביכול – נאמר משפט שנשמע חידוש – של הנקודה המשיחית שבתוך אור אין סוף, בתוך הקב"ה כביכול, המשיח שבו.

ניצוץ – ההתעוררות

מהו ניצוץ? אמרנו שבין אור לכלים יש ניצוץ, זהו סדר אנ"ך. תרגום המלה ניצוץ בצורה פשוטה הוא התעוררות – ניצוץ הוא התעוררות למשהו חדש. ככה "עולם כמנהגו נוהג", הכל הולך בתלם, וגם אור אין סוף הולך בתלם – "אני הוי' לא שניתי" – וגם אנחנו הולכים בתלם. גם כשעושים מצוות, הכל "מצות אנשים מלומדה", אם אדם קבל חינוך הוא ממשיך את האינרציה הזו הלאה. יש איזו אינרציה והוא הולך בתלם, ממשיך. מהו משיח? שבירת האינרציה, שבירת התלם, הנה, התעוררות, התעוררות למשהו אחר, לדילוג הערך באין ערוך.

"כד סליק ברעותיה למברי עלמא", כשעלה ברצונו לברוא את העולם, היינו התעוררות של המשיח שבקב"ה. זהו ניצוץ ההתעוררות שבתוך אור אין סוף, והוא אומר שצריך לברוא משהו

חמש התעוררויות הניצוץ של ה'

אמרנו שהמשיח של הקב"ה, הניצוץ של הקב"ה, הופיע לראשונה אצל הקב"ה ברגע שהוא החליט לברוא את העולם. זו התשובה לשאלת האריז"ל למה ה' לא ברא את העולם קודם. למה? הוא היה באורוות... עוד לא התגלה הניצוץ. כשהתגלה הניצוץ הוא ברא את העולם.

מתי פעם שניה התעורר הניצוץ של הקב"ה? במתן תורה. "אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" היא יותר מ'אשר בראתי שמים וארץ', כפי שכתוב במפרשים. ההתעוררות של ה' לתת תורה היא יותר מההתעוררות לבריאה, התגלות הניצוץ. כדי להביא משיח צריך התעוררות יותר גדולה של הניצוץ.

מתי פעם שלישית שהניצוץ של ה' צריך להתעורר? עכשיו, בביאת משיח. אם באמת נאמר שהכל על הקב"ה – צריך שהניצוץ יתעורר אצלו פעם שלישית בהיסטוריה. כל מה שהיה, בית המקדש הראשון והשני, אינו חידוש בעצם יותר ממעמד הר סיני. הדבר היחיד שהוא יותר מבריאת העולם הוא מעמד הר סיני, והדבר היחיד שיותר ממעמד הר סיני – לגבי תכלית הכוונה, בשביל מה ה' ברא את הכל – הוא גאולה. הכל מכוון ליעד, שהוא הגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו.

אחר כך אפשר לומר שיש עוד התעוררויות של הקב"ה, של הניצוץ שלו, גם כשתבוא תחית המתים – שבפשוט היא שלב עוד יותר מאוחר – וגם שיבוא עולם הבא. יתכן שהקב"ה עצמו צריך להתעורר עם המשיח שבו – הכל המשיח עושה, גם אחרי מה שאנחנו קוראים משיח. גם תחית המתים שהיא "כשיעלה ברצונו" בלשון הרמב"ם, כמו "כד סליק ברעותיה למברי עלמא" – עלית הרצון להחיות המתים היא כמו בריאת העולם, כמו מעמד הר סיני, ויותר. גם שהגיע הזמן לעולם הבא, עולם שכולו טוב, "יום שכולו שבת ומנוחה

אבל היות שהוא יהודי ואני יהודי צריכה להיות אצלי מסירות נפש – מהי מסירות נפש? נכונות למות בשבילי! אני מוכן למות בשביל היהודי הזה שלא ראיתי מימי! זה מיסודות תורת הבעל שם טוב. מסירות הנפש הזו, כאשר היא מופנית עבור כל עם ישראל – "ותהי המשרה על שכמו" – מסירות נפש להביא גאולה לעם הזה, להביא גאולה לעולם הזה, היא ניצוץ משיח שיש בכל אחד.

מפתח הגאולה בידי המשיח-הניצוץ (שבכל

דרגות אנ"ך)

מה אמרנו כעת? שהתשובה לשאלה "בידי מי מפתח הגאולה?", שיש לה שלש אפשרויות, היא בעצם אחד – הכל המשיח. מי שיביא את הגאולה הוא רק המשיח – או המשיח שבנו, נקרא לו המשיח הקולקטיבי של עם ישראל, של הכלל, וגם לכל אחד ואחד בפני עצמו יש ניצוץ פרטי של המשיח, הנכונות למסור את הנפש להביא את הגאולה ממש, בפועל; או אותו אחד שהוא הנשיא של הדור, המשיח שבדור; וגם אצל הקב"ה, בשביל שהוא יחליט ש"כלו כל הקייצין" – אומרים זאת, גם אם רק כמס שפתים כמו שהרבי צעק, חז"ל כבר אמרו זאת לפני אלפים שנה, ורק מחכים שגם הקב"ה יאמר כך, יתן לעצמו מוסר ש"כלו כל הקצים ואין הדבר תלוי אלא ביי", אני הקב"ה, אני כל יכול – זהו ניצוץ משיח שבה'.

כלומר, הגאולה תלויה בהתעוררות הניצוץ – הניצוץ האלקי. כתוב שהניצוץ האלקי אצל היהודי הוא לא היחידה שבנפש, אלא מה שמתלבש בתוך היחידה שבנפש. "חמשה שמות נקראו לה, נפש רוח נשמה חיה יחידה" – היחידה היא מיוחדת, "יחידה ליחדך", אבל היא לא עצם הניצוץ. בתוך הרדל"א, יש את "חביון עוז העצמות", וכך אצל היהודי בתוך היחידה יש את הניצוץ.

פרץ שהוא המשיח – "ואלה תולדות פרץ", "תולדות" מלא דמלא. הוא הפורץ, "ופרצת", מי ססובר שהתשובה לשאלת "בידי מי מפתח הגאולה?" היא שהכל תלוי בנו.

על המלים הראשונות של הסיפור, "ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו", יש מדרש מפורסם שדברנו עליו כמה וכמה פעמים. המדרש מתחיל מהפסוק בירמיהו "כי אנכי ידעתי את המחשבת אשר אנכי חשב עליכם נאם הוי' מחשבות שלום ולא לרעה לתת לכם אחרית ותקוה". נאמר אותו עוד פעם, פסוק חשוב מאד, שכל אחד צריך לזכור¹. ה' אומר, "כי אנכי [אנכי מי שאנכי, עצמותו יתברך, כמו במתן תורה] ידעתי את המחשבת" – כל מה שאנחנו מדברים הערב על "בקש שלום", בגימטריא **תשע"ח**, קשור לטהרת המחשבה, בה הכח לעשות יחודים, ומכח היחודים להביא את המשיח.

ה' אומר "כי אנכי ידעתי את המחשבת אשר אנכי [שוב, אנכי, פעמיים, "אנכי אנכי", "אנכי מי שאנכי"] חשב עליכם [עוד פעם מחשבה, וכעת פעם שלישית מחשבה]: מחשבות שלום ולא לרעה". יכול להיות שנדמה לכם שהמחשבות שה' חושב עליכם הן לא טוב, וה' אומר בבטחה ובהחלטיות ש"המחשבת אשר אנכי חשב עליכם" – מחשבות הן תכניות, כדי לעשות תהליך צריך לחשוב עליו, זו תחלת ההתעוררות – "מחשבות שלום ולא לרעה".

יעד כל המחשבות הוא "לתת לכם אחרית ותקוה". ביטוי מאד יפה, "אחרית ותקוה" – הסימן הוא "בראשית ברא אלהים את", הדבר הראשון שה' ברא, התכנית של כל התהליך, היא אחרית-תקוה. "מגיד מראשית אחרית" – פסוק שרש"י מביא בפירושו הראשון על התורה – וכבר מראשית אני מגיד לכם "לתת לכם אחרית ותקוה".

מה הקשר של הפסוק הזה לפרשה? המדרש ממשיך ואומר שכל אחד בפרשה עושה כאן

לחיי העולמים", אחרי תחית המתים, עולם אחר לגמרי – זו עוד התעוררות.

חמש ההתעוררויות האלה כלפי שמיא, אצל הקב"ה, הן כמו חמש העליות אצל משיח¹ – "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד". הגם שמפרשים הכל לגבי ביאת משיח, אבל היות שיש כאן חמש עליות, כנגד נרנח"י, אפשר גם לפרש כנגד חמש הופעות משיח אצל ה'.

שמיח לא יפחד להתגלות

כל זה אצל ה', אבל יש את האדם שהוא המשיח עצמו, הוא הניצוץ, עצם הניצוץ, הניצוץ שבניצוץ – עליו הרבי אמר שהכל תלוי במשיח עצמו, שהוא צריך להתגלות. ויש את הניצוץ שלנו, שהכל תלוי בנו.

אם כן, אמרנו עכשיו שיש שלש רמות של "בידי מי מפתח הגאולה?". הכל יכול להיות אמת, הכל בסוד אנ"ך – אורות ניצוצות כלים – אבל בממד הניצוץ שבכל אחד, הניצוץ שבאור, הניצוץ שבניצוץ והניצוץ שבכלי. לחיים לחיים. **ניצוץ** בגימטריא **צלם אלהים**, "בצלם אלהים" ה' ברא את האדם.

לחיים לחיים, שהניצוץ גם שלנו, וגם של המשיח עצמו, יתגלה. שהמשיח לא יפחד להתגלות, לא פשוט. נברך את המשיח שלא יפחד להתגלות, וגם שהקב"ה לא יפחד להביא את המשיח. והעיקר, התלוי בנו, שאנחנו לא נפחד לממש את ניצוץ המשיח שבנו. לחיים לחיים.

ד. ששה 'עסוקים'

"כי אנכי ידעתי את המחשבת"

לחיים לחיים. נאמר משהו של "לחיות עם הזמן", על פרשת השבוע:

היום כבר "רביעי" של פרשת שבוע, פרשת וישב, בו מסופר הסיפור של יהודה ותמר, לידת

¹ וראה באורך גם בהתוועדות מוצש"ק וישלח ש"ז.

¹ וראה עוד באורך בהתוועדות מוצאי י"ט כסלו ש"ז.

איננו ואני אנה אני בא?״. בשביל השק והתענית שלו הוא נעלם בזמן שהתכוון להוציא אותו מהבור, וממילא עליו לעשות תשובה על תשובתו, שק ותענית על שק ותענית. יעקב גם עסוק בשקו ותעניתו. חז״ל אומרים שגם יעקב, יותר מכולם, מרגיש אשם בסיפור. חוץ מעצם האבל, שלא הסכים לקבל תנחומים מבניו, הוא גם הרגיש אשמה ששלח את יוסף למקום סכנה. הוא קרא ליוסף שאמר ״הנני״ – רש״י מביא בפשוטו של מקרא שיוסף ידע שמסוכן ללכת לאחיו, שונאים אותו, וגם יעקב ידע ששונאים אותו. לאחר מעשה יעקב מקבל את כל האשמה, וחז״ל אומרים שזו הסבה העיקרית לכך שלא הסכים להתנחם – הרגיש שהוא אחראי בסיפור הזה.

תשובת יהודה – להתחיל מחדש

מה לגבי יהודה? הרי גם יהודה אשם בסיפור, בעצתו מכרו אותו. אלא מה? התשובה של יהודה היא בסגנון אחר, לא סגנון של שק ותענית. אצל יוסף וראובן, וגם יעקב בעצמו, התשובה היא שק ותענית. אבל אצל יהודה התשובה היא משהו אחר, היא תכל׳ס. יש ווארט של הרבי ר׳ בונים מפרשיסחא, שהקב״ה בחר מיהודה להוציא ממנו מלכים – את מלך המשיח, ״בידי מי מפתח הגאולה?״ – כי אחרי כל החטא יהודה לא עסוק בשק ותענית. הוא אומר שהוא צריך להתחיל את כל הסיפור מחדש, לברוא את העולם מחדש. מה פירוש לברוא את העולם מחדש? להתחתן, להעמיד תולדות, להעמיד שבט בישראל. אומר הרבי ר׳ בונים מפרשיסחא שדווקא לכן, שהוא אומר שאחרי החטא והאסון וכל הצער שנגרם ליעקב ולכולנו – מה שצריך לעשות הוא להתחיל דף חדש. מהו דף חדש? ללכת להתחתן ולהוליד ילדים.

הוא אחראי על מכירת יוסף, הוא שנתן את העצה למכור אותו. יוסף הוא סוד התולדות של יעקב אבינו בקדושה, ״אלה תולדות יעקב יוסף״, כל התולדות של יעקב הם דרך הצינור של יוסף, גם לפני שהוא נולד, דרך נשמת יוסף. יהודה מכר

משהו אחר וחושב מחשבות אחרות, כל אחד עסוק – זהו לשון המדרש – במשהו אחר. נאמר שכל אחד צריך שיהיה לו עסק, להיות עסוק במשהו, ולא צריך להסיח את המחשבה – המחשבה צריכה להיות עסוקה. אי אפשר להיות עסוק בלי לחשוב מחשבות מה אתה הולך לעשות, מה אתה רוצה להשיג.

ששת העסוקים

כתוב שהשבטים, אחי יוסף חוץ מיהודה וראובן, היו ״עסוקים במכירת יוסף״ – תיכף נסביר מה הפשט, שהרי כאן מדובר אחרי מכירת יוסף – ויוסף עצמו היה ״עסוק בשקו ותעניתו״, וראובן היה ״עסוק בשקו ותעניתו״ ויעקב היה ״עסוק בשקו ותעניתו״, ויהודה היה ״עסוק ליקח לו אשה״ והקב״ה היה עוסק, ״בורא אורו של מלך המשיח״, להוציא מתעלומות לב חכמה של הקב״ה את נשמת פרץ, ״עלה הפרץ לפניהם״. כמה עסוקים יש בסיפור הזה? השבטים, יוסף, ראובן, יעקב, יהודה והקב״ה – ששה.

השבטים הם לשון רבים – יש כאן יותר משני שבטים, כל השבטים חוץ מראובן, יוסף ויהודה – וכולם עסוקים במכירת יוסף. מה הפשט? שהם עסוקים – ככה מסבירים המפרשים – איך להמשיך להסתיר את מכירת יוסף מיעקב אבינו, לא לגלות את הסוד. הרי הם השביעו והחרימו את כולם, כולל הקב״ה, לא לגלות את סוד מכירת יוסף. בכל אופן, הם עדיין עסוקים בסיפור הזה, חושבים כל הזמן על מכירת יוסף. גם הם מתחרטים, אבל לא כתוב שהם עסוקים בשק ותענית – הם חושבים על הסיפור.

יש שלשה שעסוקים בשק ותענית, כל אחד בגוון אחר. מה פירוש שק ותענית? תשובה. קודם כל יוסף עסוק בשק ותענית, שהוא גם אחראי, כידוע מחז״ל שגם יוסף מרגיש עצמו אשם במכירתו, שהוא עורר את שנאת האחים. יוסף חושב מחשבות, עושה חושבים, ומבין שגם אני פה אשם. לראובן יש שק ותענית, בפשט, על כך שבלבל את יצועי אביו. הוא גם מתחרט – ״הילד

יוסף, שעורר את שנאת האחים, הוא היסוד. הוא "צדיק יסוד עולם". הוא סולח לאחים בלב שלם – הוא מבחינתו לא שונא אותם חזרה. זה התיקון שלו. הוא גרם לשנאה שלהם כלפיו, הוא פגם ביסוד ושם עושה תשובה. ראובן פגם בחסד שלו, יעקב בתפארת שלו ויוסף ביסוד שלו.

יהודה אומר שאין מה לבכות, חבל על הזמן של שק ותענית. זה לימוד של הדור שלנו – חבל על שק ותענית. אף על פי שכך עושה יעקב, וראובן הבכור ויוסף הצדיק – אצל יהודה לא באים בחשבון שק ותענית. תכל'ס, צריך להתחיל את כל הסיפור מחדש, להתחיל מעשה בראשית מחדש, ולכן יש לו בראש לרדת מאחיו ולמצוא שידוך, אשה. הוא המלכות – זה סימן של מלכות, פשוט כי זו מדתו, וכך מסביר הרבי ר' בונים.

נשאר השבטים שעסוקים במכירתו של יוסף. מה זה? זה שהם עדיין עסוקים במיצוי מעשה המכירה של יוסף ממקם אותם לפי הקבלה בשתי הספירות נצח והוד, מה שקודם דברנו באריכות שהן כנגד שתי בחינות הבטחון, פעיל וסביל. נצח והוד הם הענפים והשבטים הם הענפים, והם עסוקים במכירת יוסף.

אם השבטים שעסוקים עדיין בסיפור מכירת יוסף, ויש שלשה שעסוקים בשק ותענית, ויש אחד שאומר שצריך תכל'ס להתחיל את הסיפור מחדש, יהודה, וה' עוסק לכאורה במשהו אחר לגמרי – בורא אורו של מלך המשיח" – איזו ספירה נשאה עבורו בז"ת. נשאה רק ספירה אחת שלא אמרנו – גבורה. מכל ספירות הלב, ובכלל כל עשר ספירות בלימה, יש רק אחת שהיא כינוי של ה' – גבורה. שוב, הקב"ה לא נקרא את, לא נקרא חכמה ולא בשם אף ספירה. יש רק ספירה אחת שהיא כינוי שלו, של עצמותו יתברך – גבורה, כמו בביטוי "מפי הגבורה". מה שהוא עוסק עכשיו בבריאת אורו של מלך המשיח הוא גבורה, ו"בנין המלכות מהגבורות", לכן הגבורה של ה', "בורא אורו של מלך המשיח", בוחרת להתלבש במעשה יהודה שעסוק ליקח לו אשה.

אותו, אז אומר שצריך להתחיל מחדש, אבל בלי יוסף לא יוצא מתוקן – יוצאים קודם כל ער ואונן שפגמו בברית (בחינת יוסף). מה שדברנו קודם, שפגם הברית הוא דחית הקץ, דחית המשיח – זהו פגם. כתוב בכל הספרים, וגם הרבי מביא בשיחות, שמה שדוחה את הקץ, בדור שלנו, הוא פגם הברית. התשובה שלו היא להתחיל מחדש, זה הווארט, ולכן הקב"ה בוחר שממנו יצא מלך המשיח דווקא. יהודה עסוק בליקח לו אשה, אף על פי שהפרי הראשון הוא לא מתוקן בכלל – הוא ממשך.

כמו שאמרנו קודם, צריך לקחת סיכון לקרב ולעשות דברים, אף על פי שיכולות להיות גם תוצאות – ראשונות על כל פנים – לא הכי טובות. ככה הם ער ואונן, אבל ער ואונן עצמם חוזרים להיות פרץ זרח, שפרץ הוא משיח – חייב להיות דרך התהליך הזה.

בכל אופן, הקב"ה בסופו של דבר עסוק במשהו אחר, כך כתוב – הוא "עוסק בורא אורו של מלך המשיח".

הקבלת ששת העסוקים

איך נקביל את כל האישים כאן – הששה שמתפתים בסיפור – למבנה על פי סוד? המבנה הוא די פשוט:

ראובן הוא חסד, גם החרטה שלו והתשובה שלו על כך שבלבל את יצועי אביו – פגם במדת האהבה. ראובן-שמעון-לוי הם כנגד חג"ת, ראובן הוא כנגד החסד-האהבה, והוא פגם בכלבול יצועי אביו, פגם באהבה בין יעקב לבלחה, באהלה בחר יעקב לשים את מטתו.

יעקב עצמו הוא התפארת והתשובה שלו היא על שפגם במדת הרחמים שלו. כתוב בחסידות שעיקר הרחמים של אדם הם על אשתו או על הבן האהוב של אשתו. אשתו האהובה היא רחל, "יפת תאר ויפת מראה", ומי שמזכיר אותה הוא יוסף שהוא "יפה תאר ויפה מראה". והנה, הוא לא רחם עליו, הוא שלח אותו למקום הסכנה וגרם למיתתו, כפי מה שהוא חושב.

התלבשות מחשבות ה' במחשבותינו

נחזור לפסוק: "כי אנכי ידעתי את המחשבת אשר אנכי חשב עליכם". למה צריך לומר זאת? ה' צריך לומר לי שהוא יודע את המחשבות שהוא חושב? יש הו"א שה' לא יודע את המחשבות שהוא חושב? איזה מין פסוק זה? ! אלא מה? גם המפרשים מסבירים שהפירוש העמוק והאמתי הוא שהמחשבה של הקב"ה מתלבשת בתוך המחשבה של כולנו. אם היא תתלבש כל כך טוב, שהמחשבות שלנו לא יסתירו, לא יעלימו, לא יפגמו – פגם המחשבה שדברנו – במחשבה של ה', אז גם כשאנחנו חושבים דברים לא הכי טובים, המחשבה של ה' שמתלבשת בתוך המחשבות שלנו, "כי אנכי ידעתי את המחשבת [שלכם] אשר אנכי חשב עליכם", המחשבה שלי בתוך המחשבות שלכם, תהיה חיובית.

מהי המחשבה שלי שבתוך המחשבות שלכם? "מחשבות שלום", שהוא יחוד, ההיפך ממכירת יוסף על פי פשט. שלום הוא תיקון הברית, כידוע ש"תמורת שלום מלחמה" ביסוד בספר יצירה. "מחשבות שלום ולא לרעה", כמו שיוסף אומר בהמשך "אתם חשבתם עלי לרעה וה' חשבה לטובה", כך ה' אומר שהוא חושב "מחשבות שלום ולא לרעה [כמו הסיפור של יוסף] לתת לכם אחרית ותקוה".

כל זה היה להדגיש יותר שהכל תלוי במחשבה, והמחשבה של "אנכי מי שאנכי" בתוך המחשבות שלנו – המחשבות שלנו הן התכנון שלנו – ומה שהכי מוצא חן בעיני ה' מכל התכנונים, מכל סוגי התשובה, הוא דווקא תשובת יהודה, יותר מיעקב אבינו. הוא הולך להתחתן וזהו, להתחיל את העולם מחדש. ככה, לחיים לחיים, שנזכה לחשוב טוב ולעשות טוב. מהי חתונה? יחוד – לעשות יחוד במציאות. לחיים, עכשיו נשמע עוד כמה ניגונים.

ה. 'להפטר מהצדיק'

מכירת יוסף – להפטר מהצדיק

כעת נאמר ווארט מהו ענין השבטים שעוסקים במכירת יוסף, שילמד אותנו משהו מאד חשוב לגבי הסיפור של "בידי מי מפתח הגאולה": מה השבטים רוצים לעשות? נאמר זאת בסגנון חדש – השבטים, כולם, קודם חשבו להרוג אותו, ואחר כך התפשרו לזרוק אותו לבור עם הנחשים והעקרבים, ובסוף התפשרו להוציא אותו ולמכור אותו לישמעאלים ולמדינים עד שהגיע למצרים.

מכירת יוסף, במלים פשוטות, היא 'איך מתפטרים מהצדיק?'. יש פה אח אחד שהוא צדיק, וה'עמך", כל השבטים, לא מסתדרים עם ה'צדיק' הזה. הם עושים חושבים, מתכננים, חושבים מחשבות, איך להפטר מהצדיק. נשמע משהו גרוע מאד, כמו בדורות האחרונים שכל המגמה היא במקום לבנות כלים, מדינה יהודית אמיתית, היא לבנות משהו תוך כדי התפטרות מהצדיק. התפטרות מהצדיק, שלא יופיע בסיפור, היא ממש מכירת יוסף. האם אפשר לתת לווארט הזה איזה פן חיובי?

עבודה בכח עצמו

אנחנו עכשיו ב"ט כסלו, ראש השנה של חסידות חב"ד. איך חב"דניק יתן הסבר חיובי לווארט הזה של 'איך להפטר מהצדיק?'. יש שתי אפשרויות:

אפשרות אחת, שחב"ד – אחרת מכל הזרמים בחסידות – דוגלת מאד חזק שעבודת ה' שלך ושלי צריכה להיות "עבודה בכח עצמו", לא להסתמך על הצדיק. בכל שאר הזרמים בחסידות – במיוחד בקרלין, אבל כך אצל כולם – דרשו "וצדיק באמונתו יִחְיֶה", שהצדיק מחיה את כולם. כולם צריכים להתלות חזק מאד באילנא רברבא, בצדיק יסוד עולם, שהוא ממוצע שמעלה אותך – אתה לא צריך לעבוד בכח עצמך.

אנחנו רוצים מלך המשיח, רוצים להפטר מהצדיק – למכור את כל מושג הצדיקות, שילך למצרים, שילך לאן שילך. אני רוצה שמה שישאר כאן הוא מלכות.

אלה שני פירושים טובים מהם השבטים שעסוקים במכירת יוסף הצדיק – להפוך זאת לטוב¹¹. בעצם הכל טוב, יש ענין חיובי בכל אחת מהספירות.

ו. השלום והרדיפה – התגלות אברהם אבינו

רוצים להשלים עוד ניגון אחד של המגיד, ואחר כך עוד כמה ניגונים. רק נאמר את הסדר – אחר כך נאמר עוד שיחה בע"ה, ואחר כך נשיר את ניגון אדמו"ר הזקן, ארבע בבות.

[היתה הפסקת ניגונים].

לחיים, חג שמח לכולם.

נאמר עוד כמה מלים בקיצור, ואחר כך ארבע בבות:

פסוקי תיאור אברהם אבינו בישיעהו

חוץ מהפסוק "בקש שלום ורדפהו" – "בקש שלום' במקומך ורדפהו' במקום אחר" – יש עוד פסוק אחד בתנ"ך עם היקש בין שלום לרדיפה: "ירדפם יעבור שלום ארח ברגליו לא יבוא". פסוק בספר ישעיהו, בפרקי הנחמה של ישעיהו הנביא. הפסוק הקודם קצת יותר מוכר, "מי העיר ממזרח" – הולך על אברהם אבינו, היהודי הראשון, שה' העיר אותו. כתוב "העיר" ודורשים גם "האיר", "מי האיר ממזרח", שהיה העולם משמש באפלה ו"אברהם התחיל להאיר", כמו במעשה בראשית, "ברישא חשוכא והדר נהורא", "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור" הולך על אברהם אבינו. כתוב "מי העיר ממזרח [ממזרח שמש] צדק יקראהו לרגלו" – צדק הולך לרגלו, שכל האנשים אומרים שהוא הולך לעשות צדק,

בחב"ד, דרך אדמו"ר הזקן, עם כל מה שמושג ההתקשרות לצדיק היה גדול מאד, אולי הכי חזק, יחד עם זאת יסוד היסודות בחסידות חב"ד הוא שעיקר העבודה צריך להיות "עבודה בכח עצמו", לא לסמוך על הצדיק. הצדיק מודריך, אבל הוא לא עובד במקומך – אתה צריך לעבוד. טבע האדם כשהוא מוצא צדיק ומתקשר אליו, הוא נהנה ומקבל תענוג אלקי מדברי התורה שהוא שומע מהצדיק – בא לו מאד להתבטל כל כך לצדיק שאני אומר לצדיק 'נעם מיר', קח אותי לאן שאתה רוצה, תעשה איתי מה שאתה רוצה. אבל זה לא נכון, זו לא השיטה של חב"ד. צריך להיות רגש של התקשרות והתבטלות, אבל הצדיק רוצה שתעבוד בכח עצמך.

כלומר, אנחנו כעת נותנים פירוש יפה של איך להפטר מהצדיק?!. השבטים, שהם היהודים הפשוטים, חושבים איך מגיעים למצב כזה שאני יכול לעבוד את ה' בכח עצמי – לא חייב כל הזמן שיוסף יהיה כאן, גם כשהוא לא כאן אני יכול לעבוד את ה'. זו דרגה גבוהה. עד כאן פירוש אחד.

מעבר מצדיקים למלכים

יש פירוש שני, על פי מה שדברנו הרבה מאד פעמים שכתוב בהקדמת תיקוני הזהר שבכל ספירה יש סוג אחר של צדיק. בכתר ראשי בני ישראל, בחכמה חכמים, בבינה נבונים, אחר כך חסידים, גבורים, מארי תורה, נביאים, חושים וצדיקים – אמרתי את כולם לפי הסדר, עד היסוד. אבל אחר כך, כשרוצים לעבור לתכלית האמתית, המלכות, צריך לעבור מצדיקים למלכים – זו תקופה אחרת בתולדות עם ישראל.

איך עוברים מתקופת הצדיקים לקופת המלכים? אנחנו רוצים מלך ישראל בפועל. הכלים יכולים להיות מוכנים, רק שנקח הכל בידים שלנו. רוצים שיהיה פה מלך – הוא יהיה מלך המשיח, אבל רוצים מלך. לא רוצים יותר צדיק. יש שאומרים 'בא לי מלך צדיק' – בסדר, אבל רוצים מלך, וממילא הצדיק בתוך המלך.

¹¹ וראה עוד בהתוועדות-השלמה כמוציא י"ט כסלו.

מדת אברהם היא חסד, אבל יש שלש פעמים שהוא נוקט במדה ההפוכה – מדת הגבורה, שהיא המדה היחידה שהיא כינוי לה'. בפעם הראשונה, "ראשית דרכו של היהודי הראשון", היא שבירת הפסלים של אביו – אז נמרוד משליך אותו לכבשן האש. זו פעולתו הראשונה וגם הנסיון הראשון שלו, משהו שלא הייתי יודע ממנו שהבחור הזה הוא איש חסד – דבר ראשון שאני קורא עליו שהוא לוחם נגד עבודה זרה של אביו. פעם שניה שהוא נוקט בגבורה, שלכאורה הפוכה ממדתו, היא מלחמת המלכים. דווקא כאן הפסוק מדבר עליו, "יתן לפניו גוים ומלכים ירד יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו", כולם עפר וקש לפני החרב והקשת שלו, "מיד האמורי בחרבי ובקשתיו". אחר כך "ירדפם יעבור שלום".

"ירדפם יעבור שלום" – מלחמה בדרך שלום

על המלים "יתן כעפר חרבו" חז"ל גם דורשים הפוך, שהיה איזה כלי נשק סודי – הנשק הכי סודי של אברהם אבינו – שהיה זורק עפר על האויב והוא היה מת. על זה הסיפור המפורסם של נחום איש גמזו, עם העפר. בכל אופן, הפשט של הפסוק הוא שנותן את האויבים כעפר לפני חרבו, כקש לפני הקשת שלו, ואז כתוב "ירדפם" הוא רודף את האויבים, אבל הוא, אברהם יעבור שלום. מה פירושו? הפשט הפשוט כמו "לא נפקד ממנו איש" – הוא עובר לפני האויבים בשלום. הוא לוחם רק עם אליעזר, שעולה 318, "חניכיו ילידי ביתו שמגנה עשר ושלש מאות" – לוחם בכל ארבעת המלכים עם הרבבות שלהם ומנצח אותם כליל, וממנו לא נפקד איש. זה הפשט של "ירדפם יעבור שלום".

אבל יש מפרשים יותר לעומק, גם בהקשר של ההמשך "ארח ברגליו לא יבוא" – הוא הלך בשטח לא מוכר לו בכלל, ואף על פי ש"אורח ברגליו לא יבוא", אף פעם לא היה בשטח זה, הלך בדרך שלום. המפרשים אומרים "ירדפם יעבור שלום" שזהו ההבדל בין אברהם אבינו לרוד המלך בפסוק "פדה בשלום נפשי מקרב ליי".

מגמת פניו של אברהם אבינו היא לעשות צדק, "צדק יקראהו". מה המשך הפסוק? הפסוק אומר "יתן לפניו גוים ומלכים ירד", ביטוי של מלוכה. הסוף של הפסוק הוא "יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו". אנחנו במזל קשת, קשת יורה חצים. הפסוק אומר "אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתיו", יש חרב וקשת, והתרגום הוא "בצלותי ובבעותי", "ובקשתיו" לשון בקשה.

כלומר, בתוך הפסוק שלנו, "בקש שלום ורדפהו", יש גם רמז לקשת – קשת שיוורה חצי שלום. דבר והיפוכו, ירית חצים היא מלחמה, "אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתיו", ו"בקש שלום" הוא כמו "פדה בשלום נפשי מקרב ליי", יורה חצי שלום, חצי שלום במחשבה שלי. כמו שהסברנו "בקש שלום ורדפהו", שמתחיל מהמחשבה הפנימית, מהנשמה. בכל אופן, זהו הפסוק הראשון – "מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו יתן לפניו גוים ומלכים ירד יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו [שה' נותן את הגוים לפני חרבו כעפר ולפני קשתו כקש נדף]". התרגום מתרגם "נדף" כמו "נרדף" – עיקר האותיות גם בשרש רדף וגם בשרש נדף הן דף, כמובן. דף היפוך פד – "פדה בשלום נפשי", "בקש שלום ורדפהו" (בתוך "ורדפהו" יש כל אותיות "פדה"). הפסוק הבא עוד יותר מקשר בין רדיפה לשלום – "ירדפם יעבור שלום ארח ברגליו לא יבוא".

גילויי הגבורה של אברהם אבינו

הפסוק הראשון קודם כל הולך על אברהם אבינו, כוכב המזרח שבא להאיר את העולם מתוך החשך, וממשיך שהוא לוחם מלחמות ומנצח – הולך על מלחמת המלכים. הוא נלחם כדי להציל את לוט, כמאמר הבעל שם טוב – שהוא כאברהם אבינו – שצריך מסירות נפש על יהודי שלא ראית מימך. לוט הוא האחייני שלו, מכיר אותו טוב, אבל בדעות הוא כמו אחד שלא ראית מימך, אין שום קשר. בכל אופן הוא הולך להציל אותו במסירות נפש, וממנו יוצא מלך המשיח. לשם כך על אברהם לנקוט במדה הפכית ממדתו.

פעם שניה במלחמת המלכים והפעם השלישית היא עקדת יצחק, שאז "כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה", הוא כולל את מדת יצחק. שלש הפעמים האלה הן גם סדר של הכנעה-הבדלה-המתקה, שאברנהם עוקד את המדה ההפוכה שלו, ובסוף כדי לייחד, "בקש שלום", לעשות שלום לגמרי בין הסובב והממלא.

שאלנו למה צריך שלום בין הסובב והממלא – בשרש "חסד יסובבנו", הוא מקיף, והממלא הוא לפי יכולת הכלי, לפי הזכות שלו, בגבורה. לכן צריך לעשות ביניהם שלום, בין אור אין סוף הסובב לאור אין סוף הממלא. איך עושים זאת? אחרי שיש אחיזה בעצמות ה', בהתעוררות של ה' לברוא את העולם, למתן תורה, להביא את המשיח, לתחית המתים ולעולם הבא.

אם כן, בכך נסיים את הווארט של "מי העיר ממזרח", וכעת נגנן את הניגון הגדול והקדוש של בעל הגאולה של היום, אדמו"ר הזקן, ארבע כבות. לחיים לחיים.

נגנו ארבע כבות ו"ניע זשורצי כלאפצי".

ז. סדר שלשת המשיחים

נער – יוסף ומשיח בן יוסף

כתוב "נער ישראל ואהבהו ממצרים קראתי לבני". בתחלת הפרשה כתוב "והוא נער את בני בלהה ובני זלפה נשי אביו". ליוסף יש קרבה מיוחדת לבני השפחות, ליהודים הפשוטים. "והוא נער" – יוסף הוא "נער ישראל ואהבהו", "וישראל אהב את יוסף מכל אחיו ויעש לו כתנת פסים".

ככה משיח בן יוסף הוא בחינת נער, "והוא נער את בני בלהה ובני זלפה נשי אביו" – הוא לא קורא להן שפחות, הוא מדגיש שבלהה וזלפה הן "נשי אביו", נשים לכל דבר, נגד האחים שלו שהיו מבזים את בני השפחות לקרוא להם עבדים. ככה יוסף הוציא לעז על בני לאה, "והוא נער". ככה אפשר ללמוד על משיח בן יוסף.

דוד המלך הולך בקרב להלחם, לא ידוע מה יהיה, רק שבסוף ה' עושה לו נס והוא מבין למפרע שהזכות שלו להפדות היא זכות השלום – שעסק בתורה, בגמילות חסדים, התפלל עם הצבור והצבור התפלל אתו. בזכות הדברים האלה הוא ניצל, אבל לא כמו אברהם, הוא יוצא למלחמה. אברהם יוצא לשלום.

כתוב בחסידות על "כי תצא למלחמה על אויביך" – צריך להרגיש כל כך מעליו עד שאין שום קשר ביני לבין האויב, אני יוצא בשלום, בשלות נפש, פירוש נפלא. שייך להיות – צריך בכל המלחמה להתנהל כמו אברהם אבינו, יותר מאשר כמו דוד המלך, ש"ירדפם יעבור שלום". גם כאשר נכנסים לסיטואציה לא מוכרת בכלל, החידוש שאנחנו צריכים הוא "ארח ברגליו לא יבוא", להכנס לסיטואציה שאיננו מכירים בכלל, וגם שם הוא עובר בשלום לגמרי לכתחילה. כמו הביטוי של הרבי המהר"ש, "לכתחילה אריבער", שמהרגע שראשון הכל שלום. ממילא הוא ממתיק לגמרי את סיום **כח** העתים של ספר קהלת, "עת מלחמה ועת שלום". החיתום, "הכל הולך אחר החיתום", הוא "עת שלום", אבל לשם כך צריך "עת מלחמה". כך אצל דוד, שיש לו **יד-יד**, "ב-ידך עתתי" – **כח** – **יד** עתים לטובה ו-**יד** עתים לרעה. **יד** בגימטריא **דוד**, ואצלו יש **יד** עתים כאלה ו-**יד** כאלה, עד הסיום של "עת מלחמה ועת שלום" – זהו סוד הסיהרא, מתנות השכינה. אבל המשיח צריך ללמוד מאברהם אבינו, כמו שהרמב"ן כותב שמלחמת המלכים היא מלחמת משיח, יותר מדוד המלך. לפי הפירוש "ירדפם יעבור שלום" הכל בדרך של לכתחילה אריבער. במלים פשוטות, גם נגד המנגד פנינו לשלום-על, ל"על אויביך" לגמרי, וממילא כבר, בדור שלנו, ממתיק את האויב והופך אותו – כמו הצדיק של התניא, שהגיע לאתהפכא.

סדר גילויי הגבורה של אברהם אבינו

רק נסיים: אמרנו שאברהם גילה שלש פעמים את הגבורה – פעם ראשונה בשבירת הפסלים,

כמו אברהם, "ירדפם יעבור שלום" – "לכתחילה אריבער", הכל נמשך מלמעלה.

אם כן, הסדר החדש מתחיל מהנער, דווקא יוסף הוא הנער, דוד הוא יותר גדול, משיח בן דוד, אבל התכלית היא משה רעיא מהימנא, כתר עליון, תכלית תיקון המחשבה שדברנו – "משה זכה לבינה". שה' יעזור שנזכה לכל הסדר החדש הזה. שוב, מתחיל מיוסף, מתחיל מאתנו במוחין שהכל תלוי בנו. אחר כך הנער הזה התבגר, "עד דוד הגדיל". אחר כך זוכים לתכלית הגילוי של משה רעיא מהימנא.

גם, כידוע, האור המקיף – ההתנוצצות וההתעוררות שלו – מתחיל עוד לפני התהליך הפנימי. יוסף הוא "סור מרע" כמו שנאמר בו "וינס ויצא החוצה" – צריך להסביר באריכות, אין לנו זמן – משיח בן יוסף הוא התכלית של סור מרע, עקירת הרצון לגמרי מכל דבר שלא טוב, מכל פגם הברית בפועל. אחר כך, משיח בן דוד הוא התכלית של "עשה טוב" – הוא מסביר שהתכלית של "עשה טוב" היא לקיים את כל המצוות בשמחה של מצוה, שמחה פורצת את כל הגדרים. זו מעלת דוד המלך, שמפזז ומכרכר לפני ארון הקדש, בתכלית השמחה של מצוה, גם שמבזה את עצמו, "ונקלתי עוד מזאת והייתי שפל בעיני". ואילו משה רעיא מהימנא הוא דבקות עצמית ב"אורייתא וקוב"ה כולא חד" והכח לגלות זאת לעם ועדה וגם לכל אומות העולם, ענין המהפכה הרביעית. לחיים לחיים, שנזכה לגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

רוצים לומר קדיש – ואחרי הקדיש דרבנן נמשיך לנגן ניגוני שמחה.

סדר חדש – משיח בן יוסף, משיח בן דוד ורעיא

מהימנא

ידוע הווארט המפורסם של רבי אייזיק מהומיל שלפני ביאת המשיח צריך 'א נייעם סדר', סדר חדש – צריך לבוא שוב הבעל שם טוב, המגיד ממעזריטש, בעל הילולת י"ט כסלו, ואדמו"ר הזקן, בעל הגאולה של י"ט כסלו, יופיעו שוב. אנחנו רוצים שכולם יופיעו יחד, איך? כמו שכתוב בזהר שיש משיח בן יוסף, משיח בן דוד וגם עוד אחד שלישי – משה רעיא מהימנא. בספירות העליונות משיח בן יוסף הוא מוחין דאמא, משיח בן דוד הוא מוחין דאבא ומשה רעיא מהימנא הוא מוחין דעתיקא, כתר עליון. זהו הסדר החדש לו אנחנו מקוים ומצפים, שיבוא ויגאלנו. יתכן מאד שגם כל השלשה יהיו בגוף אחד, כל הסדר החדש.

התבגרות המשיח

מי זה משיח בן יוסף? נער, "והוא נער". מה פירוש "נער ישראל ואהבהו"? אחד שבטוח במאה אחוז ש"בידי מי מפתח הגאולה?", בידים שלי – כל היזמה. יש בכך קטנות, אבל קטנות שה' אוהב מאד. הוא עוד לא התבגר. כשאדם מתבגר הוא מבין שהוא לא כל יכול, אבל כשאדם הוא נער, הוא מקרב את היהודים הפשוטים ומרגיש את העצמה שבהם, הוא מבין שהכל תלוי בנו – מפתח הגאולה הוא רק אצלנו.

אבל כתוב "עד דוד הגדיל" – דוד גדל והולך "עד דוד הגדיל". הפסוק נאמר ביחס ליהונתן, שהוא בחינת משיח בן יוסף, ודוד הוא בחינת משיח בן דוד. "עד דוד הגדיל" היינו מוחין שבסוף צריך שהמשיח עצמו יתגלה – הכל תלוי במלך המשיח, בעצם הניצוץ.

אחר כך יש גם רעיא מהימנא, שכל הענין שלו "בקש שלום", גילוי פנימיות התורה, רזין דרזין דאורייתא – הוא מגלה אלקות נטו. הוא לוחם

מוצאי י"ט כסלו ע"ח - כפר חב"ד

התוועדות השלמה ל"ט כסלו

היא בחינת "הנה ישכיל עבדי" – ההתעוררות הזו גם קשורה לתורה, התורה הקדומה, "אסתכל באורייתא וברא עלמא". בבריאת העולם עם כל חוקי הטבע, כל נפלאות הטבע, יש הרבה השכלה – "הנה ישכיל עבדי". כל המדעים, מדעי הטבע, קשורים לניצוץ הראשון. "ירום" היינו ההתעוררות לתת תורה לעם ישראל (ודרכו לכל העולם כולו), ובכך לרומם את קרן ישראל – "ירום קרן לעמו". אחר כך "ונשא" הולך על ביאת המשיח – הנשיא שבדור הוא המשיח שבדור. "וגבה" כנגד תחית המתים, שיש כמה דעות בחז"ל מה הגובה של "קוממיות", של האדם הישראלי שיקום לתחיה – כקומת אדם הראשון או כשתי קומות של אדם הראשון וכו'. בסוף "מאד", היחידה שביחידה – הכל כאן הניצוץ האלקי שבתוך היחידה, אבל הוא גופא מתחלק לנרנח"י שביחידה – הוא עולם שכולו טוב, "טוב מאד", לעתיד לבוא.

חמש אפשרויות לחזרת הרבי אחרי ג' תמוז

רצינו לקשר את כל המהלך הזה לעוד משהו שלא הזכרנו: בזמנו, סמוך ל-ג' תמוז – השנה כבר יהיה 24 שנים – דברנו, גם כמענה לאנשים ששואלים ומהרהרים, איך הרבי יחזור עכשיו, אחרי ג' תמוז, לתוך המציאות. הווארט של אז – שלא חל בו שום שינוי, מאז ועד עכשיו – היה שיש חמש אפשרויות לפי מבנה חמשת הספקות שברדל"א (כמו כל דבר, שעושים מבנה). רדל"א הוא ביאת משיח, שהרמב"ם אומר ש"לא נדע איך שיהיה עד שיהיה", כך הוא פוסק (פסק תיקון ספק כנודע), וממילא מי שאומר שידוע בבירור איך יהיה הוא תועה וטועה (ומטעה).

א. חמש התעוררויות הניצוץ כנגד חמשת אופנים בגילוי המשיח

נגנו^א ניגון געגועים, "פדה בשלום", שלש תנועות, הניגון מהיכל התרבות, ניגון הכנה. לחיים לחיים. הערב נעשה כמה השלמות – המשך ההתוועדות של שלשום.

חמש התעוררויות אצל ה' כנגד חמש עליות

המשיח

הברנו על ניצוץ, שהניצוץ הוא המשיח, ואמרנו שגם בעם ישראל יש ניצוץ וגם בקב"ה יש ניצוץ – יש שלשה ניצוצות. אמרנו שניצוץ הוא ההתעוררות לחדש את המציאות^ב, להביא את המציאות לתכליתה לשמה נבראה. בהתחלת הבריאה הניצוץ הראשון הוא לרצות את הבריאה – לה' יש ניצוץ, התעוררות, שצריך לברוא עולם. אחר כך אמרנו שלגבי הקב"ה צריכות להיות מאז בריאת העולם ועד לסופו חמש פעמים התעוררות הניצוץ, המשיח שבקב"ה – פעם ראשונה לברוא את העולם; פעם שניה במעמד הר סיני, לתת תורה לישראל; פעם שלישית להביא את המשיח; פעם רביעית להחיות את המתים; פעם חמישית להביא לעולם הבא.

אמרנו שהן כנגד חמש העליות של מלך המשיח עצמו – "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד". לפי זה, ההתעוררות לברוא את העולם

^א נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

^ב ניצוץ התעוררות = 1533 = 21 (אהיה) פעמים חכמה – חזקה של "חצבה עמודיה שבעה" (שבע חכמות, כאשר "אל מול פני המנורה [חכמת האלקות] יאירו שבעת הנרות"), וד"ל. ניצוץ ההתעוררות מופיעה בנפש כברק המבריק על השכל (והלב), נקודת חכמה (כת מה) – "כלם בחכמה עשית".

המשיח, ואם נזכה תהיה יחד ממשיח.

בכל אופן, יש מושג בכתבי האריז"ל של חמשה ספקות ברדל"א³, ואמרנו בתור ווארט שחמשת הספקות הם:

- עיבור
- גלגול

- תחית המתים

- התגלות פתאומית, כמו שהרבה מציירים (לא מהקבר בכלל, אין קבר, אפשר דרך החלון או הארובה או הדלת, "פתאום יבוא הארון" כמו שאומר הנביא)

- הופעה כללית בתוך עם ישראל, שהעם יתעורר, שהניצוץ (שלא קראנו לו כך אז) יהיה התעוררות משיח אמיתית שחובקת לפחות מסה קריטית של עם ישראל, מספיק כדי לגלגל את הגאולה (גאולה לשון גלגול, גם איזה סוג של גלגול). הרי אין לנו יותר מאגרת הקדש ז"ך של ספר התניא, ושם כתוב בסוף שהצדיק מאיר מתחת לארץ לששים ריבוא נשמות עם ישראל. יתכן שההתגלות תהיה דרך ההארה הזו של הצדיק לששים ריבוא נשמות עם ישראל שיתעוררו ואז משיח יבוא. אחרי שמשיח יבוא תהיה תחית המתים, ודאי נראה את הרבי אחרי שמשיח יבוא באיזה שלב – גם תלוי קצת בזכות שלנו, עד כמה תחית המתים תהיה סמוכה או צמודה לביאת

מדרג המציאותיות של האפשרויות

גם היה ברור – מאז ועד עכשיו – שבאפשרויות אלה יש יותר 'מציאותיות' ופחות 'מציאותיות'. אחד שיותר מציאותיות מצד שרש נשמתו (ובעיקר מצד הלבוש לנשמתו שקבל מאביו ואמו לפי כוונתם בשעת תשמיש, כמבואר בספ"ב בתניא בשם האריז"ל) ודאי יעדיף אפשרות מסוימת ומי שפחות מציאותיות יעדיף אפשרות אחרת. אין לנו שום קביעה, לא נותנים ציונים, אבל יש יותר מציאותיות ופחות מציאותיות. איך זה הולך?

הכי מציאותיות – כעת – שכנסת ישראל תתעורר מכח "פעלת צדיק לחיים" של הרבי. בא מכח עבודת כל הצדיקים במשך כל הדורות, אבל הצטמצם והתרכז אצל הרבי – הכל תלוי במסירות נפש (שהזכרנו) על משיח. הפעולה שהרבי התחיל ממשיכה להתגלגל, "מצוה גוררת מצוה", איזו אנרגיה בעם ישראל, עד שיתפוס מסה קריטית של נשמות שיתעוררו, שירצו משיח באמת, יצעקו "עד מתי" באמת, ואז משיח יבוא. אמרנו שככל שהגאולה תלויה בנו, עם ישראל, יותר מדובר בעשית כלים, כמו מדינה על פי תורה. גם זו היתה נקודה חשובה – נקודה פשוטה מאוד, אבל חשוב להבין אותה. הכלים ודאי תלויים בנו, מדינה על פי תורה, וזה כל הענין שאנחנו משתדלים להתחיל לגלגל משהו. הכי מציאותיות, לכאורה, הוא הסנריו הזה – שרוחו של הרבי, "רוחו של משיח", מופיע בתוך העם.

אחר כך יש את האפשרות של עיבור – עיבור נשמה הוא משהו מקובל ורגיל ופשוט. שהרבי יתעבר במישהו – זה בסדר אצל כל בר דעת הדוגל בתורת הסוד, "כבר היה לעולמים". עיבור הוא הארה, וגם יכול להכנס ולצאת.

גלגול הוא עצמי, לגמרי. חסידים רוצים לראות אותו – אם הוא גלגול יתכן שיראו אותו בגלגול יותר מאשר איזה עיבור במישהו (אך גם זה לאו דווקא, הגלגול הוא לנשמה לא לגוף). בכל אופן,

ג ראה גם חסדי דוד הנאמנים ח"ו עמ' 109 ואילך (ובפרט שם עמ' 115 ואילך). יושם לב בסדר המדרגות שמוסבר שם שונה מהאופן המוסבר לקמן, ושבעים פנים לתורה.

אגדה'. מי אמר זאת? נשמות עם ישראל, זו העצה שהם נתנו. כתוב שרק פעם אחת היתה אתערותא דלעילא בלי אתערותא דלתתא, "כד סליק ברעותיה", ומאז ועד עכשיו "באתערותא דלתתא תליא מילתא", סימן שהאתערותא דלעילא המקורית לבריאת העולם היתה במקום האתערותא דלתתא. מכאן נבין שבהמשך מדרגה זו מופיעה באתערותא דלתתא גמורה של הכלל, של כנסת ישראל – מלכות. וכן, "כד סליק ברעותיה למברי עלמא" היינו התעוררות המלכות דאין סוף – מחשבת "אנא אמלוך", כמו הטעם של "אין מלך בלא עם". הכל תלוי בעם, וממילא יחזור ויפיע בהתעוררות של העם. ביחס לצדיק, לרבי, היינו מה שהעם מקבל את ההשראה שלו ממה שהרבי מסר עליו את נפשו.

עיבור – מתן תורה

אחר כך יש את העיבור. לפי מה שאנחנו מסבירים כעת העיבור הוא כנגד ה-1 של שם הוי', כנגד ז"א, כנגד המדות, והוא מקביל לניצוץ התעוררות של מתן תורה – "אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים", ולא 'אשר בראתי שמים וארץ'. למה? מה הקשר? על "אנכי" חז"ל אומרים "אנא נפשי כתבית יהבית" – אני את עצמי כתבתי ונתתי, נתתי לכם את עצמי דרך אותיות התורה. כלומר, ה' צמצם את עצמו באותיות התורה ונתן לנו ביד משה, "תורה צוה לנו משה".

הרמז הכי מופלא לכך הוא מה שכתוב בקבלה על "ויתעבר הוי' בי" – בפשט הוא לשון כעס, שה' כעס שלא אכנס לעם ישראל, אבל בעצם ה' התעבר במשה ובכל אות של התורה, ככה הוא נותן את עצמו. איך הוא נותן? מהו עיבור בכלל? עיבור הוא כמו אשה מעוברת. ידוע הווארט של רבי נחמן שמיפורי מעשיות לא מתעברים, אבל מיפורי המעשיות שלי כן נכנסים להריון. סיפורי המעשיות שלי הם בעצם סיפורי המעשיות של "בראשית ברא אלהים", של התורה שנתנה לישראל. ה' מתעבר בתוך אותיות התורה,

הגלגול הוא אחרי העיבור (כלומר יותר רחוק מהמציאות המוכרת מאשר העיבור), אם הולכים מלמטה למעלה.

תחית המתים היא שיש קבר ויקום מתוכו – למעלה יותר (והיא לגוף ממש – נראה את הרבי כפי שזוכרים אותו).

האפשרות שפתאום הרבי יגיע מתוך החלון, או אפילו לא מתוך החלון אלא כאן על השלחן, היא ודאי הכי כיפית (לכתחילה אריבער), אבל גם הכי לא מציאותית. זהו סדר הדברים.

חמש האפשרויות בסוד נרנח"י וכנגד חמש

התעוררויות ה'

יתכן שמה שנאמר מכאן ולהבא לא אמרנו אף פעם, הגם שפשוט ומתבקש: גם הסדר הזה הוא סדר של נרנח"י מלמטה למעלה. זה היה אמור להיות חלק חשוב מההתוועדות, שלא הגענו אליו, כנראה בהשגחה פרטית... יש את המנחה – יש את המנחה שיושב לידי, ויש עוד מנחה (הרב הצביע למעלה).

בדיוק אותו דבר בסדר שאמרנו המיקום של תחית המתים. איך נרנח"י? מלכות (כנסת ישראל), מדות, אמא, אבא, כתר עליון. הכל "חביון עז העצמות" שבתוך היחידה של משיח. חמש המדרגות האלה מקבילות גם לחמש ההתעוררויות של ה' שהזכרנו – בריאת העולם, מתן תורה, ביאת המשיח, תחית המתים, עולם הבא:

התעוררות כנסת ישראל – ההתעוררות לברוא

את העולם

ההתעוררות של כנסת ישראל היא כנגד ההופעה הראשונה של הניצוץ אצל הקב"ה, מקבילה ל"כד סליק ברעותיה למברי עלמא". כעת ה"כדי סליק ברעותיה למברי עלמא" הוא 'כד סליק ברעותנו למברי עלמא', שצריך רצון, כמו מי שאמר "אם תרצו..." גם לפני בריאת העולם אפשר לומר לקב"ה 'אם תרצה אין זו

וישראל ר"ת "יש ששים ריבוא אותיות לתורה" – לכל יהודי יש את האות שלו. אם הוא מתעבר, קולט, כמו האשה שצריכה לקלוט את הזרע – יהודי שלומד תורה צריך להתעבר מהקב"ה שבתוך התורה.

כל הענין, החידוש, של מתן תורה הוא סוד "ויתעבר הוי" בי למענכם". תכלית כל עיבור היא כדי להוליד. מה מולידים? עיקר תולדותיהם של צדיקים, "ועמך כלם צדיקים", היינו מעשים טובים – קודם כל לקיים את מצוות התורה, מה שכתוב בתורה. זו הלידה, אבל התורה היא כבר בחינת עיבור. טוב, עולם הוא השתקפות ההתעוררות של ה' בכלל, במציאות. בתורה ה' מתעבר בתוכנו (ועל ראשו של עובר נר דלוק ומלמדים אותו את כל התורה כולה).

גלגול ותחית המתים – ביאת המשיח (הגלגול

של ה') ותחית המתים

מהי ההתעוררות להביא את המשיח? היא כביכול מה שה' מתגלגל. [משיח נקרא בשם ה']. כן, "הוי' צדקנו". זו תפיסה מעניינת איך לתפוס את המשיח – הקשר בין המשיח לקב"ה, שהמשיח הוא פשוט גלגול של ה'. [הגלות היתה לא בסדר וה' צריך לבוא בגלגול לתקן זאת?] כן... [יותר מ"עצמות ומהות כפי שהלביש עצמו בתוך גוף" שהרבי אמר, זה עיבור ומשיח הוא גלגול?] כן.

תחית המתים היא השלב הבא. אבא ואמא הם "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין", לכן הרבי הדגיש שביאת משיח ותחית המתים יכולות לקרות יחד – תופעה של תרדלמ"ל. כמו שהוא מסביר במאמר בלקו"ת שהזכרנו בהתוועדות, ש"בקש שלום" היינו תשובה עילאה, תשובה ה' עילאה, ויחד עמה ממש יש את "ורדפהו", "ורדפהו' במקום אחר" שנסביר יותר, שהוא בעל תשובה עילאה, ה-י של שם הוי', וממנו עולים בדרך ממילא לכתר, קוצו של י, לכן יש רק שלש מדרגות בכללות, "סור מרע, ועשה טוב, בקש שלום".

התגלות וסוד העולם הבא – לא קרה שום דבר'

גם תחית המתים לא מובנת בשכל, אבל הכי לא מציאותי שפתאום יופיע. בעצם, מה שזה אומר, כמו שחסידים טובים גם מאמינים – שהרבי רק התעלם ומתגלה, העלם וגילוי הם סוד חשמל, גם עכשיו הוא נמצא כאן. לא שצריך להגיע ממקום אחר, רק שהוא בהעלם – לכן המלה היא 'התגלות'. בכל אופן, הכי רחוק מהשכל לתפוס זאת. למה קשור להתעוררות של העולם הבא? מהם עולם הזה ועולם הבא?

עולם הזה הוא עולם שנברא באמצעות הצמצום. באותיות י-ה-ו-ה יש סדר, בלשון החסידות, של צמצום-התפשטות-המשכה-התפשטות. לפעמים, כמו במאמר של שלש התשובות, הוא כותב שהסדר הוא צמצום-התפשטות-המשכה-קבלה, ש-ה תתאה היא הקבלה, ההתקבלות, של כל שלבי הצמצום-התפשטות-המשכה שקדמו. אבל בדרך כלל הסדר הוא צמצום-התפשטות-המשכה-התפשטות. ה-י היא צמצום ותחית המתים היא כמו מה שהרבי אמר שיש דבר אחד שאיני מבין – איך לעתיד לבוא הצמצום עצמו יאיר. צמצום הוא חשך, שסוגרים את החשמל, הסתלקות אור אין סוף – אז איך הצמצום עצמו יאיר? לא מדליקים את האור מחדש, סגירת החשמל עצמה תאיר, וזאת איני מבין. הגילוי הזה, שהצמצום עצמו יאיר, הוא תחית המתים. כמו שהמושג צמצום הוא ב-י, "פנימיות אבא פנימיות עתיק" היינו מה שהצמצום עצמו יאיר.

אבל מהו עולם הבא, שגם יותר מתחית המתים? כמו שלא היה מעולם. מה זה שהרבי יופיע כאן, יכנס דרך הדלת? לא קרה שום דבר, על דרך "אני הוי' לא שניתני" – לא היה שום דבר. לא היה שום דבר הוא בעצם עולם הבא. זו הגדרה חדשה לעולם הבא – עולם הזה הוא שקרה משהו, והגם שקרה משהו אני מאמין ש"אתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא העולם", מצדך הכל אותו דבר, אבל

כוונת הלב. דרוש ישן נושן אצלנו. משה רבינו הוא הראיה של עם ישראל, רצה לומר "ראה ישראל" במקום "שמע ישראל", רק שאנו לא זכינו. הוא בא לתקן את העינים שלנו – "אשר עשה משה לעיני כל ישראל". בכל אופן, זכות היא לשון הזדככות, כמבואר בחסידות.

במה תלוי עיבור, שצדיק יתעבר כך? פונקציה של זכות, לכן גם יכול לצאת ממך אם אתה פתאום לא זכאי – תלוי כך. מצד אחד ה' עכשיו נותן את עצמו, "אנא נפשי כתבית יהבית" בתוך התורה, אבל שהעיבור הזה יתגלה ודאי תלוי בזכות. כלומר, שהאשה תקלוט את הזרע. כמו אשה עקרה – נותנים כאן זרע בשביל להתעבר. בכך שהפשט של "ויתעבר הוי' בי למענכם" יש גם קשר לזכות – אם לא תזכה ה' יתעבר כך, לשון כעס. כמו התורה גופא, שיש בה גם עונשים. כתוב בתורה "אני הוי'" – מה שה' נותן את עצמו – ואיך מפרשים? גם "נאמן לתת שכר" וגם "נאמן להפרע", לתת פורענות. כלומר, מתן תורה תלוי בזכות – כל הזמן עומד על מאזני הזכות. לכן שייך ל"והנגלת" של שם הוי' – ב-ו יש שכר ועונש, זעיר אנפין, לא מוחין דגדלות.

התעברות משיח במישהו תלויה גם בזכות שלו, אבל ההתגלות תלויה גם בזכות של הדור. יש אחד בכל דור שראוי להיות משיח, כלומר שראוי שנשמת משיח תתעבר בו. אבל קודם כל הוא צריך להתמיד – אם מסיח דעת יותר פוגם מעבירה חמורה של מישהו אחר. הסברנו שפגם הוא דחית הקץ, ווארט חשוב שאמרנו, וכעת יותר מובן – אם הוא משהו בראש מחשבה זרה המשיח מסתלק ממנו. כמו שכתוב בתניא שעשרה שמדברים דברים בטלים הם דוחקים רגלי השכינה ששורה שם והיא מסתלקת. כאן דוחים את העיבור של משיח בתוך אותו צדיק גמור – לא יכול להיות משהו יותר חמור מזה. רואים שכל הדבר הזה תלוי בזכות, כל הזמן עומד על מאזני הזכות, זפות והזדככות, קשור לחוש הראיה. לחיים לחיים.

מצדי קרה משהו; אבל עולם הבא הוא שגם מצדי לא קרה שום דבר, שאראה שלא קרה שום דבר. זו התגלות – היה ג' תמוז, או משהו דומה לזה, היפך החיים, ולא צריך גם תחית המתים – כי לא היה שום דבר, לא קרה כלום. צריך להתגלות – יש התעוררות, ניצוץ, שככה יקרה. כמה שוה לא קרה שום דבר? ["אני הוי' לא שניתי"]. טוב שאתה יושב ליד... מה עוד? ["השמים מספרים כבוד אל"]. כן, אבל עוד משהו קשור? ["קץ שם לחשך"]. כן, המספר הוא 8,888 פעמים פלא (גילוי הנר השמיני של חנוכה). זו כבר המדרגה הכי גבוהה של התעוררות הניצוץ.

מדרגות "והנגלת" – קושי העיבור

אם כן, השלמנו את הקטע בשיחה על חמש מדרגות ההתעוררות אצל ה', חמש נקודות התפנית של תולדות-עולם, וכעת הסברנו אותן כנגד חמשת הספקות לגבי ביאת המשיח, שדוברו אצלנו מאז. לחיים לחיים.

[האפשרות הכי פחות סבירה היתה נדמית לי תמיד התעוררות של הרבה אנשים...] שתי האפשרויות של נגלה, "והנגלת", הן התעוררות עם ישראל ועיבור. בתוך האפשרויות של זה לפעמים ה-ה יותר קשה מ-ו, והראיה שמלכות אין לנו – יש איזה קושי יותר גדול לעורר את המלכות מאשר את הז"א. אני רואה שאתה רוצה ללכת על עיבור, בסדר – גם אני חשבתי ככה... [עיבור הוא רק על ידי אחד?] בדרך כלל זה אחד אך יכול גם להתחלק לכמה ניצוצות (כנגד נר"ג (כו)).

ב. הגבורות הנעירות של משיח בן יוסף

עיבור תלוי בזכות

נאמר עוד משהו חשוב מאד לגבי עיבור: כתוב שמה רבינו נתבא ב"זה", "זה הדבר אשר צוה הוי'". אנחנו מפרשים ש-זה ר"ת זכות הראיה. כל הנביאים התנבאו ב"כה", "כה אמר הוי'", והיינו

"שלשה דברים יחד" – שלשה משיחים

מי שנמצא בקטנות מוחין, "נער ישראל ואהבהו", ודאי נוטה לעיבור. נגלגול חייב להיות משהו שנולד אחר כך? על פי פשט כן, גלגול הוא תינוק. לכן קשור לבינה. כבר נסביר: אמרנו באיזה שלב שיש "שלשה דברים יחד". לא הזכרנו את הגימטריא המפורסמת של ר"א אבולעפיא, "בראשית" עולה "שלשה דברים יחד". שלשה דברים קוראים גם כמו שלשה מנהיגים (על דרך "דבר אחד לדור"), בגימטריא משה אהרן מרים. כשמוסיפים יחד – ר"ת שדי – כבר נעשה בראשית. התכלית רמוזה כבר בפסוק הראשון, יש בו שם הטוב – שייך לבעל שם טוב – ר"ת "את השמים ואת הארץ".

אמרנו ששלשת הדברים הם משיח בן יוסף, משיח בן דוד ורעיא מהימנא – כמו שכתוב בזהר. דרך אגב, משה רעה נאמן עולה 761 – "לעני כל ישראל", מה שכתוב לפני "בראשית", "שלשה דברים יחד", שאמרנו שהם הסדר חדש של מלך המשיח. הם שלשת הכתובים בזהר – משיח בן יוסף, משיח בן דוד ומשה רעיא מהימנא – אותם מסביר רבי הלל כמוחין דאמא, מוחין דאבא ומוחין דעתיקא.

גלגול מתחיל מתינוק, ואז לא תלוי בזכות – מה שמתגלה לא יסתלק ממנו. הוא יכול לפגום אותו, אבל הוא לא יעזוב אותו, וכולו נמצא פה. אחר כך יש את משיח בן דוד, שלפי דרכנו הוא כבר תחית המתים. איך יודעים? משיח בן דוד הוא כל רגע תחית המתים, בר נפלא. הוא בפירוש כנגד ה-י כאן, תחית המתים. אבל משה רעיא מהימנא הוא 'לא קרה שום דבר', הבחינה העליונה. נאמר בצורה אחרת את 'לא קרה שום דבר' – 'הכל בסדר'. כמה שאני לא בסדר', בגימטריא משיח, גם 'הכל בסדר', 'לא קרה שום דבר', 'אני הוי' לא שנית".

משיח בן יוסף – סוד התינוק

בכל אופן, כמה שוה תינוק? משיח בן יוסף. על משיח בן יוסף דרשנו בהתוועדות י"ט כסלו את הפסוק "והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה". כלומר, שהוא התחבר במיוחד עם היהודים הפשוטים, הלא-מיוחסים – דווקא את הלא-מיוחסים יוסף אוהב, התינוק הזה, משיח בן יוסף. מי הם שני בני בלהה? דן ונפתלי. מי שני בני זלפה? גד ואשר. מה הממוצע בין שני אלה לשני אלה? דן-נפתלי ועוד גד-אשר עולה ב"פ (ממוצע) משיח בן יוסף (תינוק).

משיח בן יוסף הוא תינוק, כמו תינוקות של בית רבן שהעולם עומד עליהם. הסברנו שדווקא מי שבחינה של "נער ישראל ואהבהו" הוא שהולך במסירות נפש להביא משיח בעצמו. תיכף נגיע לעוד על מסירות נפש. דווקא התינוקות יותר מוכנים למות על קידוש ה' מהגדולים. אפילו הגדולים שמסרו את נפשם, קידשו שם שמים, מתו על קידוש ה' כמו רבי עקיבא שמת על קידוש ה' בגיל 120, הוא גם תינוק, הוא בן יוסף.

המיליטנטיות (הנערית) של משיח בן יוסף

איך אני יודע? הוא גם בן יוסף, כמו שאמרנו עכשיו. הוא גם הכי חכם, כמו יוסף עצמו. בחב"ד תמיד כתוב שיוסף הוא תורה, וכעת אנחנו אומרים שרבי עקיבא בן יוסף הוא תינוקות של בית רבן, הבל פיהן. איך אני יודע? כי הוא תומך כבר כוזיבא, הוא תינוק, כמו שדברנו הרבה פעמים. כל מי שמיליטנט הוא תינוק, חושב שאני מביא משיח – גם הרשע הזה יכול להיות משיח. עובד בכח, גם כח פיזי.

איזה עוד מלה יש כעת בשביל תינוק? צריך לומר שכל עשרת הרוגי מלכות היו בבחינת תינוקות, משיח בן יוסף. רבי שמעון בר יוחאי אומר שהרבי שלי גם רצה להביא את המשיח, אבל באופן של "עת מלחמה" – אני מביא את המשיח ברחמים. מי רוצה "עת מלחמה"? תינוק! מי רוצה "עת שלום", "בקש שלום ורדפהו", הוא

שהוא גם שם של מישוהו, גם אדם וגם מלאך, **גבריאל**. למה **ניצוץ** הוא דווקא **גבריאל**? התעוררות צריכה גבורה. מי מעורר בבקר? הגבר (התרנגול). מי במדרש היה "עוסק בורא אורו של מלך המשיח"? הסברנו בשיעור שדווקא גבורה, שם הקב"ה בורא אורו של מלך המשיח.

יש גם סימן לגבי השנה הזו: היום ההילולא רבה של המגיד ממעזריטש, לפני כמה שנים? הוא הסתלק בשנת תקל"ג, אז השנה מלאו 245 שנים להסתלקות המגיד – נכנסים לשנת ה- **ניצוץ**, שנת ה-**גבריאל**. מאד מתאים שגבריאל הוא הניצוץ, הכח לעורר אותנו, לעורר את כולם – כלומר, שגם מה שהקב"ה התעורר לברוא את העולם הוא גבריאל בתוכו.

שרש סמ"ל בשמאל דקדושה

משיח שייך לפרשה הקודמת, פרשת וישלח, כאשר יהיה החיבור האמתי בין יעקב לעשו, שני התאומים. בעולם הזה אחד צדיק ואחד רשע, "ויתרוצצו הבנים בקרבה", אחת לבית מדרש ואחד לעבודת אלילים, וצריכה הבדלה ביניהם. ההמתקה, ביאת המשיח, היא חיבור ביניהם. יעקב נאבק בשרו של עשו, ששמו סמ"ל, שבעצם הוא שמאל (ס כמו ש). שמאל מצד עצמו הוא לא משהו רע. "עולם חסד יבנה", אבל שמאל היא גבורה. כמו שהס"מ, השמאל, הוא המלאך של עשו, יש "גבוה מעל גובה שומר וגבוהים עליהם" – דברנו גם לאחרונה – המלאך שמעל הס"מ, שרשו בקדושה, הוא המלאך גבריאל.

חסרון גבריאל במלאכים שראה יעקב

איך אני יודע שאז עשו לא היה מוכן? "וישלח יעקב מלאכים אל עשו", הוא אומר ש'אני מוכן', "עם לבן גרתי" ו-**תריג** מצוות שמרתי", אני מוכן לגאולה מה אתך? חוזרים המלאכים ואומרים שאינו מוכן, "וגם הולך לקראת וארבע מאות איש עמך". אומר הרבי שכעת כבר עשו מוכן, הבעיה רק איתנו – למה לא עוסקים במהפכה הרביעית?

הגדול – משיח בן דוד, התיקון שלו. מה שדוד הראשון לא זכה להיות משיח ולבנות את המקדש כי היה "איש מלחמה". רק הבן שלו הוא "איש שלום", אבל גם הבן שלו היה לא מושלם, כמה שקוראים לו שלמה. משיח בן דוד צריך את השלום של שלמה עם מסירות הנפש, על-שלום, של דוד. בכל אופן, משיח בן דוד הוא מוחין דאבא. מהו שלום? יש לנו בסוד הוי' ליראיו שער על שלום. **שלום** עולה ח"פ **בטול** – שלום תלוי בבטול, מוחין דאבא, חכמה.

עוד פעם, התינוק, שהוא משיח בן יוסף, הוא גבורות קדושות. כל עשרת הרוגי מלכות, שבזכותם אנו קיימים – כל עם ישראל קיים בזכותם – הם גבורות, כפי שאומר רשב"י. "אנן בחביבותא תליא מילתא", אנחנו חסדים – חסדים וחסידים – ובזכות זה נצא מהגלות ברחמים, לא כמו בר כוזיבא. איך אני יודע שמשיח בן יוסף הוא מוחין דאמא? כי עליה כתוב "אני בינה לי גבורה". מי שהוא משרש בינה הוא גבורה. לכן כתוב שמשיח בן יוסף הוא שילחם נגד עמלק, ועמלק נמסר רק בידי בני רחל, "שם הקטנה", גם היא בחינת תינוקת ביחס ללאה. לאה היא הגדולה, "שם הגדולה לאה", "עד דוד הגדיל". רחל היא הקטנה, ורק ילדיה מסוגלים להלחם נגד עמלק. בכל אופן, מי שנלחם הוא התינוק שלנו, משיח בן יוסף. לחיים לחיים.

ניגנו את ניגון 380, מעין עולם הבא.

[דרור משה שאול ספר סיפור על שלמה שוורץ ע"ה, איך הרכב נתקע במבצע חנוכה ויצאה מהענין בעלת תשובה גדולה.] לחיים לחיים, ממנה יראו וכן יעשו.

ג. ניצוץ גבריאל

שנת ה-ניצוץ – התעוררות גבריאל

כשדברנו על הניצוץ של משיח אמרנו ש-**ניצוץ** (כפי שכתוב בתנ"ך, מלא י) עולה "**צלם אלהים**", "בצלם אלהים עשה את האדם", אבל יש עוד גימטריא פשוטה שלא אמרנו – 246,

גבורה". הוא אוהב מלחמות, כמו אותו תינוק, כמו משיח בן יוסף, כמו רבי עקיבא בן יוסף – רוצה להביא משיח עם מלחמה, בגבורות. זה גבריאל, שיהיה בריא ושנזכה לראות אותו. ראיית גבריאל היא סימן שאו-טו-טו משיח בא – צריך לראות שגם הוא אצלנו. כאשר גבריאל אתנו גם שרש עשו אתנו, הכל מוכן ומזומן לגאולה.

נראה איך עובד: מה ההפרש בין **גבריאל** ל-**עשו**? 130, **עין**, ה"פ הוי". אבל יש חשבון שכשעושים הפרש בין שני מספרים עושים את ההפרש ה'מקיף'. מה הכוונה? **גבריאל** 246 ו-**עשו** 376. אני סופר את המספרים שכוללים את שניהם, מ-246 עד 376 ועד בכלל – זה מה שמחבר את שני המספרים האלה. ספרתי 131 מספרים (משא"כ בהפרש הפשוט שלא סופר את שני הקצוות) – כמו מספר התפוחים בין שני המספרים האלה. 131 = **סמא"ל**. כלומר, הוא החופף בין גבריאל לעשו. הוא חופף על עשו מקרוב, עמו יעקב צריך להאבק, ומעליו נמצא גבריאל.

הזמנת גבריאל בפסוק "גם אני אודך וגו"

הווארט היה – שרצינו להאריך וכעת משלימים – שכל ה-**ניצוץ**, הכל להתעורר, להביא את הגאולה, הוא המלאך **גבריאל**. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

לא נעזוב אותו ושהוא לא יעזוב אותנו. תביא תהלים. לכל אחד יש פסוק, מה הפסוק של מי שקוראים לו גבריאל? אם רוצים להזמין אותו בקבלה יש כל מיני השבעות של מלאכים. אנחנו לא עוסקים בקבלה מעשית, לא מזמינים אותו עם השבעות, אבל כן מזמינים אותו עם הפסוק שלו. בדרך כלל הפסוק של השם הוא בתהלים. יש שמות שאין להם בכלל פסוקים. לגבריאל צריך פסוק של **ג-ל** – רואים שגבריאל שייך ל"**גל** עיני". [נראה לי שהוא המנכ"ל...]. כדאי להזמין אותו, אנחנו זקוקים לו מאד. כעת מבינים למה לא הולך לנו – צריך גבריאל, צריך את הניצוץ.

למה לא מקרבים את עשו אחינו? למה לא עושים לו פדיון?!

אחד התלמידים חשקה נפשו הרבה שנים לעשות פדיון לעשו ולעוד משהו. הפסוק של י"ט כסלו הוא "פדה בשלום נפשי", צריך לעשות פדיון לעשו וכנראה לעוד כמה נשמות הקשורות לעשו. צריך "פדה בשלום" – **שלום** בגימטריא **עשו**. בעולם הזה "שלח ידיו בשלומיו חלל בריתו". לא הזכרנו, אבל יש שני "שלום" בפסוקי י"ט כסלו – "פדה בשלום... שלח ידיו בשלומיו חלל בריתו". עשו פוגם בברית, וגם כל יהודי שפוגם בברית ח"ו פוגם ב"בקש שלום ורדפהו".

השאלה היתה: איך אני יודע שאז עשו לא היה מוכן? כי לפני כן כתוב "ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה ויקרא שם המקום ההוא מחנים". הוא פגש מחנות מלאכים, שמלאכי חו"ל מסתלקים ומלאכי א"י באים לקראתו – הפוך מחלום הסולם כאשר יצא מארץ ישראל. כעת באים מלאכי א"י לשמור עליו, וכתוב "כאשר **ראם**", ומוסבר בקבלה שהיינו ר"ת המלאכים שראה – **רפאל אוריאל מיכאל**¹. איפה גבריאל?! לא כאן. כאשר באו שלשה מלאכים לאברהם אבינו הם היו מיכאל-גבריאל-רפאל. כאן במקום גבריאל יש את אוריאל. ברוך הבא לאוריאל, אני אוהב אותו, אבל בכל אופן חבל לי שאין פה את גבריאל. היה ליעקב אבינו שכל, אבל אם היה לו עוד יותר הוא היה כבר מבין שעשו לא מוכן – כי גבריאל הוא השרש של עשו. אם עשו היה מוכן הוא היה רואה את גבריאל בא ללוות אותו. מכך שלא ראה את גבריאל הוא היה צריך מיד לתפוס שעשו לא מוכן.

שייכות גבריאל ועשו

גבריאל עדיין נמצא עם עשו. מי המלאך של עם ישראל בספר דניאל? כתוב בפירוש שמיכאל. מיכאל הוא הימין, אבל אמרנו שהס"מ הוא השמאל, עשו, ושרשו גבריאל – "אני בינה לי

¹ ראה גם התועודות מוצש"ק וישלח ש"ז.

דבקות בתורה ובנותן התורה, מה שה' מתעבר בתורה כנ"ל. צריך "בקש שלום", אבל "דברי תורה עניים במקומם". מה המקום הטבעי של דברי תורה? מופיע גם בחת"ת של היום.

הסכמות חברי אדמו"ר הזקן ביום שלישי

דתבוא

החת"ת של היום כולל את ההסכמות של שני החברים הטובים של אדמו"ר הזקן, רבי זושא מאניפולי והמהרי"ל מאניפולי. שניהם כתבו את ההסכמה באותו יום, יום ג' פרשת תבוא שנת **פדותינו**. המהרי"ל כתב רק פרשת תבוא תקנ"ו, ורבי זושא כתב שנת **פדותינו**.

בכל אופן, שניהם ציינו שמדובר ב"שלישי" של פרשת תבוא. מה כתוב שם? אפשר לפתוח "עמודיה שבעה" ולראות ואפשר גם לזכור. בכלל, יום שלישי הוא משהו מאד חשוב, גם כי הסתלקות המגיד היתה יום שלישי של פרשת וישב וגם גאולת אדמו"ר הזקן היתה יום שלישי של פרשת וישב. שניהם הדגישו, שני עדים, שההסכמה ביום שלישי של פרשת תבוא. שני מאורעות י"ט כסלו היו ביום שלישי דווקא.

מה הקריאה של "שלישי" כפי תבוא? "את הוי" האמרת היום... והוי" האמריך היום". בתחלה רש"י אומר שלא יודע פשט המלה, אחר כך אומר שלשון הפרשה והבדלה ואחר כך שלשון תפארת. בחסידות כתוב שלשון אמירה, בלשון מפעיל – לגרום למישהו לדבר, לומר. "את הוי" האמרת היום", אנחנו מאמירים, עושים שה' יאמר "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". האדם הזה הוא **הצלם אלהים**, הניצוץ, התעוררות הניצוץ. אנחנו גורמים לה' שהניצוץ יתעורר אצלו. וגם "הוי" האמריך היום להיות לו לעם סגולה" – הוא גורם שאנחנו נתעורר עם הניצוץ שלנו. בכל אופן, זה ה"שלישי" של פרשת כי תבוא.

מה המלה הראשונה של "שלישי" בפרשת תבוא? "הכל הולך אחר הפתיחה". שוב, זו ההסכמה על התניא. מתחיל "היום הזה הוי", והמלה הקודמת היא "ורבש" – ר"ת "ורבש".

הפסוק שלו הוא בתהלים עא "גם אני אודך בכלי נבל אמתך אלהי אומרה לך בכנור קדוש ישראל". כתוב בפירוש בחסידות ש"קדוש ישראל" – שכתוב על ה' ואדמו"ר האמצעי אומר על אביו – שהוא מקום בעלי תשובה. "ויספו ענוים בהוי" שמחה ואביוני אדם בקדוש ישראל גילו" – "ויספו ענוים בהוי" שמחה", הענוים היינו הצדיקים, אך למעלה מענוים-צדיקים יש אביוני אדם, בעלי תשובה, והם "בקדוש ישראל גילו", גילה שלמעלה משמחה. בכל התנ"ך יש **כב פעמים** "קדוש ישראל" בלי אות נוספת. **"קדוש ישראל"** עולה **"שמע ישראל"**. בכל אופן, זו הפעם היחידה בתהלים. רואים שגבריאל הוא "גם אני אודך בכלי נבל אמתך אלהי [כאן המפסיק של הפסוק] אומרה לך בכנור קדוש ישראל". יש כאן נבל וכנור, וידוע **שנבל-כנור עולה משיח**. "גם אני אודך" שוה **יט כסלו**. אם כן, יט כסלו קשור למלאך גבריאל – התעוררות שלו.

בדרך כלל מסתפקים בפסוק שהאות הראשונה בו היא הראשונה בשם והאחרונה בו היא האחרונה בשם, אבל אם מהדרים מחפשים את כל השם: "גם אני אודך בכלי נבל אמתך אלהי אומרה לך בכנור קדוש ישראל". אם כן, כל הגבריאל הוא "גם... בכלי... אומרה... ישראל" – **גם בכלי אומרה שוה משיח**, אז הכל הוא **משיח ישראל**.

מי שרוצה להזמין את גבריאל שיזכור לומר את הפסוק הזה בתהלים עא. לחיים לחיים. [גבריאל גם בפרשת השבוע]. נכון, הוא פוגש את יוסף – היסוד נוטה לשמאל. הוא אומר שנסעו מהאחזה, כמו שגם עשו נסע מהאחזה.

ד. הסכמות התניא

"בקש שלום ורדפהו" שייך ללימוד התורה ודרשת "בקש שלום" במקומך ורדפהו' במקום אחר" שייכת למאחר חז"ל "דברי תורה עניים במקומם ועשירים במקום אחר". שלום הוא התורה, "בקש שלום", שאדה"ז מסביר שהיינו

בכוונות **"ויעבר"** בכתבי האריז"ל – **"ויעבר"** [ויעבר הראשון בתורה] אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה – שלמות **רפח** ניצוצין המתעברים במציאות כולה, שעל משיח לברר). גם ביציאת מצרים כתוב **"ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמין ואמר לך בדמין חיי בדמין בני חיי"**, גם בחינת עיבור. ה' מתחיל להתעבר בנו ביציאת מצרים (כאשר בני ישראל יוצאים **"ביד רמה"**, סוד **"ירום"** בה' עליות משיח כו' **"נל"**) והסיום הוא במתן תורה.

הסכמת בני המחבר – **"דברי תורה עשירים**

במקום אחר"

אחרי שתי ההסכמות של החברים הכי טובים, גם בכת"ת של היום, יש את הסכמת בני המחבר – שלשת הבנים. בכתומות שלהם ככל שהבן יותר חשוב הוא אומר יותר תארי שבח על המחבר, אביהם, אדמו"ר הזקן. אדמו"ר האמצעי, הממשיך, שממלא מקום אביו (לגמרי), מוסיף על שני אחיו **"קדוש ישראל"** – תיכף נראה מה ענין **"קדוש ישראל"**, בסוד **"ויספו ענוים בהוי"** שמחה ואבינוי אדם בקדוש ישראל **"גילו" כנ"ל**. **"קדוש ישראל"** הוא יותר משם הוי' – שם הוי' הוא מקום של צדיקים גמורים ו**"קדוש ישראל"** הוא מקום של בעלי תשובה שצדיקים גמורים לא יכולים לעמוד בו. בישעיהו כתוב על ה' שהוא **"קדוש ישראל"** וכאן אדמו"ר האמצעי כותב כאן על אביו שהוא **"קדוש ישראל"**, מה שהבנים האחרים לא יכולים לכתוב.

בכל אופן, במכתבם הם כותבים – קצת בשינוי לשון – **"דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר"**. בתלמוד ירושלמי, המקור, כתוב **"דברי תורה עניים במקומם ועשירים במקום אחר"**. צריך קודם כל לעשות את הגימטריא של הביטוי, אבל מה הענין? ממש **"בקש שלום ורדפהו"**. הוא מסביר במאמר **"שלום"** היינו דברי תורה. יש לחפש דברי תורה **"במקומם"** – בשיבה, בכית המדרש, ויש לחפש אותם **"במקום אחר"**.

היום הזה הוי'" הצירוף השמיני של שם הוי', הצירוף של חשון. צריך להסתכל בכת"ת אם יש עוד פרשיה שמתחילה **"היום"**. משיח אמר לריב"ל **"שיבוא היום"**, כנראה התכוון ל**"שלישי"** של פרשת תבוא.

גם בפסוקים הבאים כתוב **"היום"**, **"את הוי' האמרת היום"** ו**"הוי' האמריך היום"** – שלשה **"היום"**, **"בתלת זימני הוי חזקה"**. מתחיל **"היום"** ועל כל אמירה-האמרה יש **"היום"**. איפה יש עוד **"היום"**? בשלש סעודות שבת – **"אכלהו היום כי שבת היום להוי' היום לא תמצאהו בשדה"**. מי זוכר את הרמז של ר"א אבולעפיא? הוא אומר ש**"היום"** עולה **אין**, וג"פ **"היום"** של שבת היינו שלש בחינות **אין**. אמרנו שבהרבה מקומות שלשת הראשים שבכתר נקראים **אין** – יש שהם רדל"א, רישא דאין ורישא דאריך ויש שכולם **אין** – סעודות שבת הן **אין-אין-אין**, מלמטה למעלה שלשת הראשים שבכתר. גם בשלישי תבוא יש ג"פ **"היום"**.

שנת פדויתנו

בכל אופן, שניהם מסכימים באותו יום, ורבי זושא נותן סימן – פדויתנו, שייך ל**"פדה בשלום נפשי מקרב לי"**. יש עוד פסוק חשוב בתנ"ך שכתוב בו **"פדה"** – **"בית יעקב אשר פדה את אברהם"**. תיכף נפתח את ספר ישעיהו ונראה את המשך אותו פסוק, קשור לקידוש ה'.

בדברים שדברנו שלשום, מה היתה ההשוואה בין אברהם לדוד? יש גם מעלה של אברהם בענין משיח. ההשוואה ששניהם רדיפה ושלום, רק שאצל דוד כתוב **"פדה בשלום נפשי מקרב לי"**, הוא הלך לקרב – קרב נגד בנו אבשלום שמרד בו – אבל נפדה בשלום בזכות התורה, גמילות החסידות ותפלה עם הצבור. אבל על אברהם כתוב אחרת, **"ירדפם יעבור שלום"**, גם כשהוא רודף אותם הוא לכתחילה אריבער בחינת שלום, הוא גם בחינת עיבור – **"יעבור"** – של מלך המשיח (ניצוץ המשיח מתעבר בו לגמרי, בסוד **"יעבור-עיבור בגימטריא רפח, כמבואר**

ערבים היינו עם יהודים שהם בבחינת עשו, דווקא הרחוקים, מי שאיני רואה אותו בכלל, מי שנמצא ב"מקום אחר". בסימן השנה, תהא שנת ערבים חברים, ערבים קודמים ל-חברים – העיקר למצוא את היהודים להיות ערבים איתם. אחר כך גם תתוודע עם החברים שלך, עד שכולם יהיו חברים – מתחיל מערבים.

ה. "בית יעקב אשר פדה את אברהם"

פדית אברהם בזכות יעקב – בדרוש ובחסידות

נקרא כעת ישעיה פרק כט פסוקים כב-כג: "לכן כה אמר הוי' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו. כי בראתו ילדיו מעשה ידי בקרבו יקדישו שמי והקדישו את קדוש יעקב ואת אלהי ישראל יעריצו".

אנו מכירים פסוקי תנ"ך מהגמרא או מהתניא... את הפסוק הזה מכירים מהתניא, שם הוא מפרש – כמו שמפרשים חז"ל – שיעקב פדה את אברהם. אבל זהו לא פשט הפסוק כלל, אלא "הוי'... אשר פדה את אברהם" הוא שאומר "אל בית יעקב". הפשט ש"אשר פדה את אברהם" הולך על ה', שפדה את אברהם מאור כשדים. חז"ל אומרים שהסדר המסורס של הפסוק רומז שה' פדה את אברהם מאור כשדים כי ראה קדימה את יעקב יוצא ממנו.

אדמו"ר הזקן מפרש זאת בתניא פל"ב, הלב של התניא, העיקר של התניא, אהבת ישראל. מסביר את ה"מקום אחר" שאמרנו קודם – מישהו נמצא ב"מקום אחר", אינך יכול לאהוב אותו, ועל פי נגלה של התורה אתה אפילו מצווה לשנוא אותו, ואתה עושה זאת, פודה אותו, על ידי הרחמים, על הניצוץ האלקי שבו, על הגבריאל שבו. כעת אפשר להבין יותר – גבריאל נמצא דווקא אצל עשו. אם יש מצוה לשנוא יהודי, מי היהודי שיש מצוה לשנוא אותו? עשו. כי יש מצוה להתדמות לה'. אם יש מצוה שיהודי ישנא יהודי, ח'ו, היא רק אם גם ה' שונא אותו – "ואת עשו שנאתי",

העשירות "במקום אחר"

הרבה שואלים אם צריך לשלוח בחורים צעירים להודו לשליחות? זה נקרא "מקום אחר", יכול להיות גם מקום של סט"א, באמת מקום של סט"א, מלא עבודה זרה. אבל כתוב ש"דברי תורה עניים במקומם ועשירים [אם רוצים להתעשר, לשם עשירות בדברי תורה צריך להגיע ל] במקום אחר". "בקש שלום במקומך" היינו מוחין דאמא, תשובה עילאה, ו"ורדפהו במקום אחר" כבר מוחין דאבא, שעולה גם למוחין דכתר, מוחין דעתיקא. בכל אופן, גם למי שלא נוסע להודו, מהו "מקום אחר"? אם אתה רוצה להתעשר, "תפלה לעשיר", משה רבינו הוא עשיר בדברי תורה, צריך ללכת ל"מקום אחר". מהו "מקום אחר" כאן בארץ? [תל אביב.] עוד לפני שנוסעים להודו, תל אביב בכלל, ובתוך תל אביב הטילת, הפאבים. יש הרבה "מקום אחר", סטרא אחרא. דווקא שם "דברי תורה עשירים במקום אחר".

למה הם עשירים שם? [כי יש להם כסף...] שמה נמצא הכסף. למה הוא נמצא שם? כי עשו נמצא שם. עשו קבל את העולם הזה בכלל, את כל הכסף של העולם הזה. מתי דברי תורה עשירים? מתי שהולכים לעשות שלום עם עשו, בגימטריא שלום, לקרב אותו. בזה תלויה ביאת המשיח, ואז דברי תורה מתעשרים – דווקא מה"מקום אחר" של עשו. אבל אם אתה במקומך, רק עם יהודים טובים שומרי תורה ומצוות, צדיקים, חסידים, דברי תורה עניים עדיין. "אינ עני אלא בדעת" – דעת היא התקשרות.

גם בין חברים יש התקשרות, יושבים כאן ומתוודעים, כולנו חברים. אמרנו ששנה זו היא שנת ערבים-חברים, "כל ישראל ערבים זה בזה" ו"כל ישראל חברים". מה ההבדל? חברים הם קרובים בדעה, יהודים ש"רואים" אחד את השני. הבעל שם טוב אמר שאהבת ישראל היא לאחד שלא ראית מימך. אם הוא קרוב אליך – אתה חבר. בערבים אני ערב על העברות של מישהו, על הזכות של מישהו, שאם אינו זך עלי לזכנו.

בפרט, אין שום פרט פסול, ו"מטתו שלמה" היינו הכלל, כולם יחד. דיוק מאד יפה כאן ברש"י. עוד דבר: רואים כאן ש"יבוש" קשור ליצחק ו"יחזור" קשור לאברהם – גם יפה מאד. בושה היא שמאל, אבל "פניו יחזור", חוור-לבן, שייך לאברהם-חסד.

השתקפות אברהם במסירות בני יעקב

הפסוק הבא "כי בראתו ילדיו [של יעקב] מעשה ידי [ה' אומר 'מעשה ידי'] בקרבו יקדישו שמי [ה' אומר] והקדישו את קדוש יעקב ואת אלהי ישראל יעריצו [מחלק את ה'קדוש ישראל' לשנים, 'קדוש יעקב' ו'אלהי ישראל']".

כאן עיקר רש"י:

כי בראותו ילדיו [כשיעקב רואה את ילדיו]. – אשר יהיו מעשי ידי כלומר צדיקים בקרבו כי בראותו בקרבו אשר ידיו [אוצ'ל ילדיו או יהיו] מעשה ידיו יקדישו שמי כגון חנניה מישאל ועזריה [כשרואים את היהודים, הילדים, שמוכנים לקדש שם שמים]: לכך לא יחורו פניו [שאמר שהולך על אברהם, שגם היה מוכן לקדש שם שמים – הוא השרש של חנניה, מישאל ועזריה. יש שיחה גדולה וחשובה מאד של הרבי שלמדנו לא מזמן על קידוש ה', אם יש לכוון שיעשה לו נס או שדווקא אסור לכוון שיעשה לך נס, ואז אם אינך מכוון שיעשה לך נס יש סיכוי טוב שיעשו לך נס. לומדים זאת מחנניה, מישאל ועזריה].

מה הווארט של הפסוק לפי רש"י? שיעקב מתפאר שכל הילדים שלי כמו סבא שלי. אצל סבא שלי לא כל הנכדים כמוהו, וגם מאבי יצא עשו, אבל אני רואה שהילדים שלי הם "מעשי ידי" של ה', כי הם מוכנים לקדש את שמי ומקדשים את שמי בפועל. הם מוכנים למות. אם ה' עושה נס – הוא עושה נס, עוד יותר טוב.

אם כן, לפי פירוש התניא, וגם חז"ל במקום אחר, יעקב פודה את אברהם – הרחמים פודים את האהבה. כאן הווארט הוא שאברהם משתקף בבני יעקב. מה שמאד חשוב, חנניה מישאל ועזריה היו ילדים בשעת מעשה? ילדים משמע

שעושה מעשה עשו. גם אותו צריך לאהוב, בעת ובעונה אחת, על ידי מדת הרחמים של יעקב – הממצע בין שמאל לימין. אדבא, הוא נולד מהשמאל (יצחק) ונוטה לימין (אברהם). דווקא יעקב יכול לקחת את עשו, גם להחזיר אותו, וגם להחזיר את האהבה כלפיו על ידי המדה המיוחדת לו, מדת הרחמים.

התפארות יעקב בפני אבותיו במטתו השלמה

כעת רוצים להבין את פשט הפסוק, ואיך עוד נדרש בנגלה. רש"י כותב:

אשר פדה את אברהם – מאור כשרי' [ה' פדה את אברהם מאור כשרים]. לא עתה יבוש יעקב [ממי הוא עלול להתבייש וצריך לומר שלא? יעקב הוא הקטן והקטן מתבייש מהגדולים, האבות שלפניו]. – מאביו [יצחק]. ולא עתה פניו יחורו – מאבי אביו [אברהם]. למה לא צריך ליבוש? שאין נמצא פסול במטתו ומטתו שלימה [היות שכל ילדיו יצאו יהודים, מטתו שלמה, הוא לא צריך ליבוש מאברהם ויצחק. הוא לא צריך ליבוש, הוא מדת התפארת – ראוי לו להתפאר בכך שמטתו שלמה. למה? אצל אבי לא ככה, יצא ממנו עשו, ואצל אבי-אבי לא ככה, יצא ממנו ישמעאל. מחד הם גדולים ממני, אך מאידך ממני לא יוצא פסול ומהם כן, ואני יכול להתפאר בכך].

יש כאן דיוק ברש"י, האם "שאינ נמצא פסול במטתו" ו"ומטתו שלמה" הם שני דברים? לכאורה הפשט כאן, שלא רק שאין פסול בילדים, יהודים אין בהם פסול, אלא יש בהם שלמות. או שאפשר להסביר על דרך "סור מרע ועשה טוב", "סור מרע" היינו "שלא נמצא בהם פסול" ו"עשה טוב" היינו "מטתו שלמה". או, יותר טוב להסביר, "שלא נמצא בהם פסול" היינו "סור מרע ועשה טוב" – כי גם אי-קיום עשה הוא פסול – ו"מטתו שלמה" היינו "בקש שלום". נאמר בצורה אחרת, "לא נמצא פסול במטתו" היינו

אשר אנהנו מצווים לפרסם האמונה הזאת האמתית בעולם [בעיקר שתי המצוות הראשונות, "אנכי הוי' אלהיך וגו'" ו"שמע ישראל וגו'"], מצות האמנת אלקות ומצות יחוד ה']. ושללא נפחד בהיזק שום מוזיק ואע"פ שבא עלינו מכריח גובר ויבקש ממנו לכפור בו ית' לא נשמע ממנו אבל נמסור עצמנו למיתה ולא נתעהו לחשוב שכפרנו ואע"פ שלבנו מאמין בו יתעלה

וזאת היא מצות קדוש השם המצווים בה בני ישראל בכללם רוצה לומר מסירת נפשנו למות ביד האונס על אהבתנו ית' ואמונת יחודו כמו שעשו [מי הדוגמה?] חנניה מישאל ועזריה בזמן נבוכדנצר הרשע כשגזר להשתחות לצלם והשתחוו כל העמים [הוא מספר סיפור, ובתוכו מאשים, מגלה פנים לגנאי, לכלל ישראל:]: וישראל בכלל ולא היה שם מקדש שם שמים והיתה בזה הרפה גדולה על ישראל שנעדרה המצוה הזאת מכלם ולא היה שם מקיים אותה [המצוה הזו הסתלקה מכל עם ישראל. רואים שיש בברית, המצוה התשיעית, זמן מן הזמנים שהיא מתעלמת מכלל ישראל. כמו שיש גזרה שאין הצבור יכול לעמוד בה, יש זמנים שהכלל לא יכול משום מה לקיים מצוה זו והיא נעלמה. זהו חילול השם, עליו כתוב "ולא תחללו את שם קדשי" – חילול השם הכי גדול, שיהודי לא מצטייר כיהודי, כי המצוה הזו היא מה שמבדיל בין ישראל לעמים]. אבל פחדו הכל ולא נצטוה מצוה זו אלא למעמד הגדול ההוא שפחד ממנו העולם כלו [כל מה שה' נתן את המצוה הזו היא בשביל מעמד כזה, שיבוא אחד נבוכדנצר ייעשה צלם ואומר שישתחוו לו, וכולם פוחדים פחד מות ומשתחווים. זה המבחן, כל המצוה נתנה לסיטואציה כזו. סימן שאם ה' רוצה בקיום מצוה זו הוא צריך לגלגל כזו סיטואציה – "נורא עלילה על בני אדם", מסובב דבר כזה, סבת כל הסבות. רק אז יש את מציאות המצוה הזו, ואם היא המצוה הכי חשובה בכל התורה – גילוי העצם היהודי, שקשור לפשיטות

ילדים קטנים, תינוק, בגימטריא משיח בן יוסף כנ"ל. איני יודע בני כמה היו, מסתמא לא היו ילדים קטנים. הגם שאצל רחבעם "הילדים" שנתנו את העצה הרעה היו בני 41 – רואים שגם בני 41 יכולים להיות ילדים. יש כאן כמה כאלה, שעדיין ילדים? עד 41 ודאי ילדים, אחר כך ספק ילדים. בכל אופן, כאן יש מקור לווארט שאמרנו קודם, שמי שמוכן לקדש את השם, למות, היינו דווקא ילדים. לכן כל מי שהולך על קידוש ה' היינו "ילדיו", ילדים של יעקב אבינו, ה"מטתו שלמה" של יעקב אבינו. יש סיפורים בכל הדורות של עם ישראל, מבית שני עד לשואה, גם הקנטוניסטים – קבוצות שלמות שקדשו שם שמים, שהתאבדו על קידוש ה', שלא הסכימו שיטמאו אותם. מי אלה? ילדים וילדות. רואים בילדי ישראל, ילדים וילדות, שמוכנים למות על קידוש ה' – גם כקבוצה.

ו. פרצוף עשר המצוות הראשונות בספר המצוות

נפתח את הרמב"ם – עוד נושא שלא הגענו אליו – בספר המצוות. ידוע שהרמב"ם פותח בהלכות יסודי התורה, שיש בהן עשר מצוות, והיו הרבה שיעורים איך להקביל אותן לעשר ספירות. בספר המצוות הוא מונה לא לפי סדר היד אלא לפי סדר אחר, שלא קל להבין אותו בכלל, אבל אפשר לסמוך על הרמב"ם שיש הגיון בסדר שלו. מסתבר לומר שיש איזה יחוד בעשר המצוות הראשונות שלו בספר המצוות, שהן יחידה של עשר ספירות.

מצות קידוש ה' בספר המצוות

בכל אופן, כעת מענינת אותנו המצוה התשיעית, שאם כנגד הספירות אמורה להיות כנגד הברית, כנגד יוסף, משיח בן יוסף, התינוק שלנו:

מצוה ט – היא שצונו לקדש השם והוא אמרו ונקדשתי בתוך בני ישראל וענין זאת המצוה

והנה התבארו משפטי מצוה זו בפרק שביעי מסנהדרין.

משהו מאד חשוב, החיבור הזה, דווקא האופן שמסביר בו את מצות קידוש ה', אם הפסוק מישעיהו "אשר פדה את אברהם".

גדר קידוש ה': לפרסם האמונה האמתית

בעולם

היות שהגענו לכאן נאמר מילתא: שלחו לפני כמה זמן קטע מהרב חיים-שלום דייטש שיחי' – היה שם משהו שכנראה פעם אמרתי, שמהדיוק בהגדרת מצות תוכחה ברמב"ם הוא כותב שהמצוה להחזירו למוטב. אם יעזור כדי להחזירו למוטב תוכיח – אבל העיקר שתחזירו למוטב.

על דרך זה יש כאן אותו סוג דיוק, שמגדיר את המצוה של קידוש ה' "לפרסם האמונה הזו האמתית בעולם". [כמו אברהם אבינו ולא כמו רבי עקיבא]. כמוכן שגם רבי עקיבא מקיים את מצות קידוש ה', אך העיקר הוא דרך אברהם אבינו שמסר את נפשו כל ימי חייו לפרסם את אלקותו יתברך בעולם ובה קיים את מצות קידוש ה' למהדרין מן המהדרין (וכדעת בית הלל, משרש אברהם, "מוסיף והולך ואור" מיום ליום). "אשר פדה את אברהם", שעבודתו כל החיים ללכת לפרסם – מפרסם אלקות, "אב המון גוים",

זו מצות קידוש ה'. איך אנחנו קוראים לזה היום? המהפכה הרביעית. יוצא מכאן שעיקר מצות קידוש ה' הוא לפרסם את האמונה שלנו. לא סתם לספר סיפורים או ללמד באוניברסיטה, אלא שכולם יקבלו את האמונה שלנו – לגייר את כולם. [עד שירצו לזרוק אותנו לכבשן האש?] כן, זה הווארט. [בזמן הזה לא זורקים]. בדור הזה כבר לא תינוקות, לא רבי עקיבא. [משתדלים לומר מתוך, שלא יזרקו]. צריך לומר ברור, אבל באופן המתקבל, כמו שהרבי רצה – התכלית שיקבלו.

מה יכולה להיות נפק"מ בזה? במצות תוכחה היתה נפק"מ, אם לא הייתי יודע שהגדר העיקרי הוא להחזיר למוטב הייתי חושב שצריך להוכיח

העצמות – שוב, זו מצוה של תינוקות של בית רבן, טהורים, שומרים את הברית, שלא פגמו בברית. אלה התינוקות – חנניה, מישאל ועזריה. שוב, ה' חייב לעשות איזה מעמד כזה לקיום המצוה. למדנו שנבוכדנצר נקרא בתנ"ך "עברי", גם להחריב את הבית וגם לעשות את מעשה הרשע הזה. כולם פוחדים פחד מות, ואז יהיה קידוש ה' כשיקום משהו ולא ישתחוה, במסירות נפש. [והיה בו ראוי שיפורסם היהוד ויגלה ברבים בעת ההיא ויעד השם על ידי ישעיה שלא תשלם חרפת ישראל בעדות ההיא ושיראו בהם ילדים] [הכל תרגום מערבית, אז יש גרסאות שונות – יש גורסים 'בחורים', ויש גורסים 'ילדים', כלשון הפסוק. הבחורים האלה הם משיח בן יוסף, אחד שמוכן למות על קידוש ה']. בעת ההיא הקשה לא יפחידים המות וימסרו נפשם ויפרסמו ויחזקו האמונה ויקדשו את השם ברבים כמו שצונו ית' על ידי משה רבנו והוא אמרו [את הפסוק השני. נזכור שהגענו לזה דרך הפסוק "אשר פדה את אברהם", 'בן הזוג' של "פדה בשלום נפשי" – פדה את אברהם ופדה את דוד]. לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו כי בראותו ילדיו מעשה ידי בקרבו יקדישו שמי וגו' [אם כן, פסוקים אלה כל כך חשובים שהרמב"ם מביא אותם כאן בספר המצוות, ומפרש אותם כרש"י.

כעת מביא עוד מאמר חז"ל: [ולשון ספרא על מנת כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים על מנת שתקדשו שמי ברבים] [כעת רוצה להוכיח שזו מצוה – שהרי לשון "ונקדשתי" היא בנפעל, מעצמו – ותוך כדי זה מוכיח שזו מצוה של ישראל בלבד:] [ובגמרא סנהדרין אמרו בן נח מצווה על קדושת השם או אינו מצווה תא שמע שבע מצות נצטוו בני נח ואם אתה אומר בן תמניא הוי הנה כבר התבאר לך שהיא מכלל מספר המצוות שהם חובה לישראל [לומדים כאן גם שהיא מצוה שנמנית וגם שהיא רק לישראל]. ולקחו ראייה על מצוה זו מאמרו ונקדשתי בתוך בני ישראל [קצת משמע שכמעט אסמכתא].

מצוה י – היא שצונו לקרוא קריאת שמע בכל יום ערבית ושחרית והוא אמרו ודברת בם בשבתך בביתך וכבר התבארו משפטי מצוה זו במסכת ברכות ושם התבאר דקריית שמע דאורייתא ולשון התוספתא כשם שנתנה תורה קבע לקריית שמע כך נתנו חכמים זמן לתפלה [עובר כאן לדבר גם על תפלה. מביא כאן רק כהוכחה שקריאת שמע עם זמניה היא מהתורה]. כלומר שזמני התפלה אינם מן התורה אמנם חובת התפלה עצמה מן התורה כמו שבארנו והחכמים ז"ל סדרו לה זמנים וזהו ענין אמרם תפלות כנגד תמידים תקנום כלומר סדרו זמניה בזמני ההקרבה ומצוה זו [היות שהיא מ"ע שהז"ג] אין הנשים חייבות בה.

זו המצוה הראשונה ש"אין הנשים חייבות בה". בכל תשע הראשונות חייבות, כמו קידוש ה' – יש סיפורי קידוש ה' של ילדות כנ"ל. דווקא העשירית היא הראשונה שמסיימת "אין הנשים חייבות בה". היתה קודם עוד מצות דבור – לכאורה כמו קריאת שמע – שהוא לא חילק. איפה היתה מצות תפלה? קודם – המצוה החמישית, ושם לא אמר שאין הנשים חייבות. נשים חייבות כי מדאורייתא זו לא מצות עשה שהזמן גרמא – היא רחמים וכולם צריכים רחמים. אם כן, בכל המצוות הראשונות אין הבדל בין איש לאשה, ודווקא במצוה האחרונה – שאנו רוצים לכוון כנגד המלכות – אין הנשים חייבות. טוב, למה? הייתי יכול לחשוב הפוך, שבכל הראשונות נשים לא חייבות, כי אלה הספירות העליונות, ודווקא מלכות היא האשה. רואים שמה ששייך לך בעצם אתה לא חייב. היא באמת מלכות בעצם, ודווקא שם היא לא חייבת במצוה, כי זו היא בעצמה.

היה פה, בכפר חב"ד, אחד מחשובי החסידים, שנפטר לפני כמה שנים, בשם ר' שלום פלדמן ע"ה. יהודי יקר מאד שהייתי קרוב אליו. לכבוד י"ט כסלו ראיתי ביוטיוב שיש כמה התוועדות שלו על י"ט כסלו, שאפשר לראות אותן – מומלץ. חצי בעברית וחצי באידיש, אבל רק

גם אם דוחה. כאן מה הנפק"מ? [שאיך טעם למות בלי לפרסם...] קרוב, מה המחלוקת בין הרמב"ם לתוספות? כשאתה יכול לברוח. לפי הרמב"ם אם אתה יכול לברוח ואיך בורח אתה מתחייב בנפשך, ולפי התוספות מותר לא לברוח, שיהרגו אותך. איך נפסק בשו"ע? משהו קצת מוזר – כתוב שדווקא גדולי עולם מוסרים את עצמם גם במקום שיכולים לברוח. יש איפה ואיפה? [גם במסירות נפש על שאינך ג' חמורות יש איפה ואיפה ברמב"ם, שלאדם חשוב מותר].

כעת נבין זאת: אם כל המצוה היא לפרסם את האמונה, ואני יכול לברוח ואיני בורח, מה גוי יכול לחשוב? [שאני טפש]. או שאתה טפש או שאתה יותר גרוע מטפש, רוצה להתאבד, יש אנשים מיואשים מהחיים. ברגע שאתה יכול להנצל מזה ואתה בוחר למות לא מאה אחוז ברור שזה אך ורק לפרסם אלקותו יתברך. אם אינך יכול לברוח, ואומרים לך תשתמד או שנהרוג אותך, תשתחזה לצלם או שנהרוג אותך, זהו קידוש ה'. לגבי אדם חשוב, אפשר לומר שהוא גם חשוב בעיני הגוים, ושם אין סברא כזו שרוצה להתאבד או שמיואש וכו'. יתכן שגם אם לא בורח יש קידוש ה'. ככה אפשר למצוא קשר גם בנגלה לנפק"מ אם כך מגדירים את המצוה. בכל אופן, בין כך ובין כך, היות שמגדיר את המצוה בצורה כזו, אנחנו צריכים להסיק את המסקנה שבדור שלנו העיקר באמת להיות כמו אברהם אבינו, והמצוה הכי חשובה – קידוש שם שמים – גדרה לפרסם אלקות, שכולם יאמינו באמונה שלנו. [אם כן, הבית יוסף קיים קידוש השם לפי גדר זה].

אם הגענו לכאן, צריך להסביר בקיצור את עשר המצוות הראשונות. למדנו את התשיעית, תיקון הברית, משיח בן יוסף. בין המשיחים, מי ימות על קידוש ה'? משיח בן יוסף.

מצות קריאת שמע – מצות המלכות

אם יש פה באמת קשר, מצוה י צריכה להיות המלכות:

חכמה ובינה, האמנת אלקות ויחוד, הוא כותב מיד אהבה ויראה – חסד וגבורה.

תיכף צריך לחזור לדעת. איך נסביר את הסדר? השרש של אהבה ויראה – כמו שכתוב בפירוש בתניא – הן תרין עטרין של הדעת, עטרא דחסדים ועטרא דגבורות. מי שלומד טוב את כתבי האריז"ל מבין שתרין העטרין הן חוץ מעצם הדעת. עצם הדעת הוא לא תרין עטרין – יש דעת, שמקבל את תרין עטרין מיסוד אבא ויסוד אמא, לכן כותב אותן מיד אחרי אבא ואמא. אם יש דעת אחרי אהבה ויראה זו הדעת כפי שהיא נשמת התפארת, או – בסגנון כתבי האריז"ל – השליש העליון, המכוסה, של התפארת, בו מתלבשת הדעת. לכן הדעת לא כמו שאר הספירות, היא נסתרת, נשמת התפארת בכלל והשליש העליון שלה בפרט, באותיות של קבלה. מה הדעת? המצוה החמישית שלו – תפלה, "עבודה שבלב", "דע את אלהי אביך ועבדהו בלב שלם", כמו שהוא מביא.

נקרא את מצות תפלה, המצוה החמישית: מצוה ה – היא שצונו לעבדו [בתחלה לא אומר תפלה אלא עבודה, "דע... ועבדהו"]. וכבר נכפל צווי זה פעמים באמרו ועבדתם את ה' אלהיכם ואמר ואותו תעבדו ואמר ואותו תעבוד ואמר ולעבדו ואף על פי שזה הצווי הוא גם כן מהצווים הכוללים כמו שביארנו בשורש ד' הנה יש בו יחוד [מצוה פרטית]. שהוא צוה בתפלה ולשון ספרי ולעבדו זו תפלה ואמרו גם כן ולעבדו זה תלמוד [מאד יפה, לאותו פסוק יש שני לימודים, גם תפלה וגם תלמוד. המצוה הבאה תהיה להתדבק בתלמידי חכמים – עוד יותר אומר שמצוה זו בתפארת, רק בפנימיות התפארת, בדעת]. ובמשנתו של רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אמרו מנין לעיקר תפלה בתוך המצות מהכא את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד ואמרו עבדהו בתורתו ועבדהו במקדשו ["ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים"]. כלומר ללכת שם להתפלל בו ונגדו כמו שבאר שלמה ע"ה [משהו

לראות איך שהוא מדבר מאד כדאי. מכל החסידים, אם רוצים לראות חסיד חב"ד אמתי מתוועד, אני הכי ממליץ – משהו מצולם, שאיני יודע אם יש עוד. כדאי לראות. כמו חסידים, שחוזרים על משהו הרבה – היתה שם התוועדות שהוא חזר על ווארט אחד שעה ארוכה: 'דו לערנסט, דו דאווענסט, אבער ווער ביסט דו אליין?!' – אתה לומד, אתה מתפלל, אבל מי אתה בעצמך? הוא חוזר הרבה, ואומר שאצל מתנגד לא יבינו מה שאני אומר בכלל, כי אם אתה מתפלל ולומד אתה בסדר – אין משהו אחר חוץ מזה. אבל אצל חסיד, דו לערנסט, דו דאווענסט, אתה לומד ומתפלל ועושה מבצעים, אבער ווער ביסט דו?! מי אתה? למה אני מקשר לכאן? כנראה שאם אתה מגיע ל'מי אתה?', אולי אתה פטור מהביטוי החיצוני. דווקא כשמגיעים למצות המלכות נשים פטורות, כי זו היא עצמה.

חכמה ובינה – האמנת אלקות ויחוד ה'

בכל אופן, שתי המצוות הראשונות הן האמנת אלקות ויחוד ה'. הייתי יכול לחשוב שהן כתר וחכמה, אבל הן חכמה ובינה. "שמע ישראל" בבינה, "שמע" לשון הבנה, שם צריך לשלול את הרבוי ולייחד את ה', אבל מציאות ה' היא הברקת החכמה – "עד שהצייץ עליו בעל הבירה ואמר לו [לאברהם אבינו] אני הוא בעל הבירה". טוב, כי לפי זה הרמב"ם לגמרי חב"דניק, שאין כתר, כמו בספר התניא של בעל הגאולה. גם בתניא הוא כותב בפירוש שאמונה בה', למעלה מטעם ודעת, שמשם מסירות הנפש, היא מהחכמה. כאן, כשנגיע לקידוש ה', נראה שהעיקר לפרסם את האלקות, האמנת אלקות בעולם (סוד יסוד אבא ארוך ומסתיים ביסוד ז"א ומשם מאיר למלכות, לעולם). אם כן, נכוון שני אלה כנגד חכמה ובינה.

אהבה, יראה ותפלה – חסד, גבורה ודעת

אחר כך יש לו אהבה ויראה. אם מתחילים מחכמה ובינה ומגיעים בסוף למלכות צריך לכלול גם דעת, כי אין כתר. בכל אופן, אחרי

סיכום

את המצוה התשיעית, קידוש ה', והעשירית, קריאת שמע, כבר הסברנו. תפלה גם צריכה להיות בפה, אבל הוא לא מזכיר זאת בספר המצוות, אלא דווקא במצוה העשירית – קריאת שמע – בסוד "מלכות פה", המלכות דווקא היא עולם הדבור. ולסיכום:

<p>בינה (ב) יחוד ה'</p>		<p>חכמה (א) האמנת אלקות</p>
<p>גבורה (ד) יראת ה'</p>		<p>חסד (ג) אהבת ה'</p>
	<p>התפארת המכוסה (דעת) (ה) תפלה – עבודה שבלב</p>	
	<p>תפארת שנים מגולים (ו) דבקות בתלמידי חכמים</p>	
<p>הוד (ח) "והלכת בדרכיו"</p>		<p>נצח (ז) "ובשמו תשבע"</p>
	<p>יסוד (ט) קידוש ה'</p>	
	<p>מלכות (י) קריאת שמע</p>	

מיוחד בתפלה ששייכת למקדש – מכאן אפשר להבין למה היא למעלה מהתורה.].
רצינו לראות שאין כאן דבור כלל – לא נוסח ולא דבור, רק "עבודה שבלב", בדעת שבתפארת.

תפארת, נצח והוד – דבקות תלמידי חכמים,

שבועה בשם ה' והתדמות לה'

אחר כך צריך לבוא עצם התפארת, שני השלישים התחתונים של התפארת. המצוה הששית כאן היא "לידבק בתלמידי חכמים" – אי אפשר להדבק בה', כמו הדעת שהיא פנימיות התפארת, אבל אפשר להדבק בפועל בתלמידי חכמים. משני שלישי התפארת ולמטה מתחילות מצוות מעשיות, ובפועל אני יכול להדבק בתלמידי חכמים. למשל, אחד הפרטים כאן, הוא להשתדל לשאת בתלמיד חכם – מה שהמלכות-הבת יוצאת מאחורי התפארת. כל מה שקשור לתפארת הוא תלמידי חכמים, כי תפארת היא עמוד התורה – בלשון הקדמת התיקוני זהר, בתפארת נמצאים מארי תורה, תלמידי חכמים. המצוה השביעית, ברור שהוא דורש "לשון נופל על לשון", "להשבע בשמו". כאן הוא לא יכול להתחמק, שהוא עושה רמז – המצוה השביעית היא מצות שבועה, כמו "משביעין אותו תהי צדיק". שבועה היא נאמנות, שהרבה פעמים היא מדת הנצח – "בכל ביתי נאמן הוא".

המצוה השמינית היא המצוה להתדמות אליו, "והלכת בדרכיו", והיא צריכה להיות כנגד הוד. למה? גם הילוך, "והלכת בדרכיו", וגם "מה הוא רחום אף אתה היה רחום וכו'", להודות וגם לחקות, להיות הד. במהדורה אחרת של ספר המצוות יש כאן תשובת רבי אברהם בן הרמב"ם על השאלה למה מונים מצוה זו, הרי היא מצוה כללית. הוא כותב שם שני פירושים, ובסוף אומר שההבדל דק מאד. להודות לה' הוא משהו מאד כללי, אבל הוא אומר שבכל אופן יש בזה פרט – צריך לקרוא שם.

בתורה. למה הם הלעו? של שקר קטטה? יעקב פשוט, "נתן אמת ליעקב". צריך לומר שישראל כנגד קטטה, שהוא שלום – "שלום על ישראל", "הוי' יברך את עמו [ישראל] בשלום". התיקון של ישראל הוא שלום – ישראל אותיות לי-ראש, גדלות מוחין, שלום. קטטה היא קטנות מוחין ושלום הוא גדלות מוחין, "בקש שלום". אם כן, יש אמת לעומת שקר ויש שלום לעומת קטטה.

רמזי אמת-שלום-שקר-קטטה

נוספי גם את האמת והשלום, כמה הכל שוה? אמת שלום שקר קטטה עולה 1540, מספר מאד חשוב. קודם כל, הכל ישראל אחד גדול – אם ה-א של ישראל שוה 1000. לישראל יש הכל, אמת, שקר, שלום, קטטה – הכל נמצא בתוך ישראל. זהו המשולש של 55 – המשולש של הכל, יש שם הכל – שהוא גם משולש בשלשה ממדים, ארבעון, טטרא-הדר, של 20, כלומר סכום כל המשולשים ממשולש 1 עד משולש 20. מאד נדיר שמשולש הוא גם סכום של משולשים. בחכמת הצירוף זהו גם מספר מאד חשוב, כי הוא סכום כל השרשים שאפשר לבנות משלש אותיות שונות (בכל הצירופים), סכום הקבוצות של שלש אותיות מלשון הקדש – 22 כפול 21 כפול 20 חלקי 6. בלשון הקדש זהו המספר שבא אחרי סוד רלא שערים – אותו דבר ביחס לשתי אותיות, 22 כפול 21 חלקי 2.

מה הממוצע? יש כאן שני טובים (אמת-שלום) ושני רעים (שקר-קטטה), ומה באמצע? 770. שהוא בעצמו גם מספר צורני חשוב. ממוצע כל מלה כאן הוא שכינה, פירמידה, סכום כל הריבועים מ-1 עד 10, אז 770 הוא יהלום בשלשה ממדים, פירמידה על גבי פירמידה (הפוכה). אם כן, ב-770 יש את הבחירה החפשית – או אמת-שלום או שקר-קטטה. משהו מאד חשוב שם, בגימטריא בית משיח.

ז. אמת-שלום מול שקר-קטטה

רדיפת שלום וצדק

לחיים לחיים. יש משהו מהשפת אמת¹ לגבי "בקש שלום ורדפהו": הוא אומר שיש שני דברים שצריך לרדוף – "בקש שלום ורדפהו" ו"צדק צדק תרדוף". התרגום של "צדק צדק" הוא "קושטא קושטא", דהיינו שצדק הוא אמת. למה צריך לרדוף את שני הדברים האלה, אמת ושלום? כי כתוב ששתי המדות האלה אמרו לה' לא לברוא את העולם – "אמת אמרה אל יברא שכולו מלא שקרים", כל העולם הזה הוא "עלמא דשקרא", ו"שלום אמר אל יברא שכולו קטטה", אנשים רק רבים אחד עם השני כאן. "חסד אמר יברא שכולו חסדים", סימן שבעולם הזה גם רבים, גם מתקוטטים, וגם עושים חסד אחד עם השני. מתאים לחסדי יצחק... החסד אמר כן לברוא את העולם והשלום אומר לא לברוא את העולם.

יעקב-ישראל – תיקון שקר-קטטה

נעשה גימטריא יפה: שני הדברים הרעים בגללם לא צריך לברוא את העולם הם שקר וקטטה – העולם הזה הוא עולם של שקר ועולם של קטטה. קטטה שוה 123, מלחמה. מובן גם בפשטות, קטטה היא מצב של קטנות מוחין, שרבים אחד עם השני, אחד לא סובל את דעת השני. כמו תלמידי רבי עקיבא שמתו כי לא כבדו אחד את השני, אחד לא סבל את סברת השני. באמת הקטטה הזו גורמת להיפך בריאת העולם, שכולם מתו בפרק אחד. שקר עולה 600, ויחד שוים 723.

איזה עוד זוג מושגים שוה 723? [יעקב-ישראל]. כן, שני שמות עם ישראל שכעת קוראים

¹ חקת תרנ"ז ד"ה "במדרש וישלח ישראל מלאכים" (ובכ"ד).

ח. השתחוואת האחים ליוסף

השתחוואת מלמטה ומלמעלה למטה

עוד ווארט אחד לגבי 'להפטר מהצדיק': בתחלת הפרשה חולם יוסף שני חלומות, "והנה אנחנו מאלמים אלומים" ו"והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי". מסביר אדמו"ר האמצעלי (על יסוד דברי אדמו"ר הזקן בתורה אור, שיסודם במאמר מתקס"ה, ספר המאמרים שלומדים השנה) שבכל חלום משתחווים ליוסף, אבל יש שתי בחינות השתחוואת – השתחוואת מלמטה למעלה, כמו עבד שמתחווה למלך, ויש השתחוואת שהיא המשכה מלמעלה למטה, שהמשתחווה למעלה ממי שהוא משתחווה לו.

הפשט הוא כמו שהרבי אומר שמיש צריך שתי הכתרות – מלמעלה ומלמטה. צריך שהעם יבוא "ומלכותו ברצון קבלו עליהם", באים מרצונם ומשתחווים למלך. אבל יש מה שהקב"ה שלמעלה מהמשיח גם צריך להכתיר אותו, והחידוש שגם מכתיר בהשתחוואת, כמו שיעקב משתחווה ליוסף – אבא משתחווה לבן.

בחלום השני יש גרמי שמים, ואיפה יוסף עומד? על פי פשט הוא עומד על הארץ, לא כתוב שהוא עומד בחלל השמים. מן הסתם ציור החלום הזה שהוא עומד על הארץ, מסתכל למעלה לשמים, ורואה שהשמש, הירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לו מהשמים – בחלום הזה יש השתחוואת מלמעלה למטה, כמו שאמרנו שהקב"ה יכתיר את המשיח, שהקב"ה ישתחווה למשיח. מתי הקב"ה משתחווה למשיח? כשהוא מגלה את הניצוץ, שהגיע הזמן, שהוא גופא המשיח שבקב"ה כמו שהסברנו.

שלום על ידי רדיפה

שוב, כך כותב השפת אמת על שני הדברים שצריך לרדוף. מה מוסר ההשכל? שדווקא דבר שמתנגד למציאות צריך לרדוף. הרבה מפרשים שלרדוף היינו כמו דין רודף – לרדוף ולחסל אותו... גם אמת וגם שלום צריך לרדוף (לקטול את רצונם לא לברוא את העולם). יש מפרשים "בקש שלום ורדפהו" שאומרים שצריך לרדוף את היצר הרע.

יש פירוש מאד יפה – עם כמה ואריאציות בספרי החסידות – שאחד רוצה לעשות שלום עם היצר הרע, "בקש שלום" עם עשו הרשע, ולשם כך "רדפהו". למה? היצר הרע בשרש רוצה שלא ישמעו לו, "שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו", ולכן לעשות איתו שלום היינו לעשות מה שהוא רוצה באמת – הוא באמת רוצה שלא תשמע אליו. כלומר, אם אתה רוצה לעשות איתו שלום תרדוף אותו – אל תשמע אליו, תרדוף אותו לגרש אותו, וככה בסוף תעשה איתו שלום.

איך אומרים זאת במלים פשוטות אצלנו, בחסידות? שהמתקה היא באמצעות ההבדלה. צריך להגביר ולהתעצם, להעצים את ההבדלה, עבודת האתכפיא, שהיא "רדפהו", כדי להגיע להמתקה אמיתית, שהיא השלום, אתהפכא. דווקא על ידי ה"רדפהו" מתגלה השרש האמתי שלו בעצמו, שהוא טוב, ואז אתה עושה שלום-אמת עם השרש שלו, והרע, החיצוניות, המנגד, המתנגד שלו, נופל ומתבטל מעצמו – המשחק נגמר, מגלים את המניע האמתי של השחקנים פה. אם המשחק נגמר מתחיל להיות משעמם, "ימים אשר אין לי בהם חפץ" – זו עוד בעיה. בכל אופן, ככה עושים איתו שלום. לחיים לחיים.

כמה שוה "ורדפהו"? 301, **אש**, דברנו לפני כמה שבועות על "כי תצא אש". "ומצאה קצים", "כלו כל הקצים" – צריך שהאש תצא עד ש"כלו כל הקצים" ואז יבוא ה"קץ שם לחשך", "אני הוי' לא שניתי", ואז פתאום משיח יופיע. לחיים.

¹ תר"ח וישב ד"ה "והנה אנחנו מאלמים אלומים" (בפרט מפ"ד ואילך).

למעלה מיוסף? אף על פי שלמטה הם בסוד י"ב הבקר שהים (של שלמה) עומד עליהם, רק בטול היש לאין בעולם הבריאה, בשרש הם לא סתם באצילות אלא באו"א דאצילות – שני המשיחים ושאר הענינים של או"א שדברנו קודם – שלמעלה מיוסף שהוא היסוד. לכן הם מתקוממים, לא רוצים לקבל את מלכות יוסף כי סוברים שהם למעלה ממנו. החלום אומר שגם במקור עליהם להשתחוות ליוסף, להמשיך לו מדרגתם, לחבר עצמם אתו מלמעלה למטה. אבל הם בתודעה שלהם, בשנאה שלהם ליוסף, אומרים שאנו בשרש יותר גבוהים ממך ולכן לא צריכים לקבל את המלכות שלך. הווארט כאן שכדי להפטר מהצדיק צריך גם להרגיש שאתה יותר גבוה ממנו.

הסברנו בהתוועדות שני דברים חיוביים בהפטרות מהצדיק: או שהצדיק למעלה ממך, אבל אתה צריך לעבוד את ה' מכח עצמך. כלומר, צריך להפטר מהתלות בצדיק – יש לנו מאמרים בספרים החומים שהכי גרועה התלות, תלות תינוקית. צריך לעבוד את ה' במוחין דגדלות – לא שאתה לא מחזיק מהצדיק, אבל נפטר מהתלות בו. הווארט השני היה שרוצים מלך ולא צדיק. כעת מוסיפים משהו שלישי, שבשביל שני אלה, הפשט, צריך להרגיש את השרש – שיוסף הצדיק עומד על הארץ ואתה בשרש, אתה בשמים, אתה כוכב. לא רק שמש וירח אלא כל השבטים, אתה כוכב בשמים, רק ההחידוש של החלום שגם אתה בתור כוכב צריך להשתחוות לו (בסוד "דרך כוכב מיעקב" ואז דווקא "וקם שבט מישראל"). אולי שם, בתור כוכב, שתשתחוה לו, זה יפעל את המעבר המבוקש מצדיק למלך. כדי שהצדיק הזה יהפוך להיות מלך הוא צריך כוכבים – כוכבים שישתחוו לו. לחיים לחיים. נגנו שאמיל.

שכולם יברכו ברכה אחרונה. כל המלמדים כאן – בע"ה נתראה במוצאי שבת.

שני החלומות – אורות ומאורות

בכל אופן, "מאלמים אלומים" – איך היום משתמשים במלה אלומה חוץ משיבולים? אלומה של אור. מהן האלומות של השבטים? אלומות של אור פנימי, אור הממלא כל עלמין, אור שמתלבש בתוך כלים – לכל שבט יש את הענין שלו, הצבע שלו, הדגל שלו. השבטים הם צבעים – צבעים שיצאו מהפריזמה (מנסרה) – לשון נסירה, מנסרת את האור הפשוט). האור המקורי, שבעצם הוא האור הסובב, הוא האלומה של יוסף. היחס בין יוסף לשבטים, יסוד ומלכות, הוא גם יחס של סובב וממלא. העבודה של האלומות, של השבטים, היא בירור ראשון מלמטה – בירור של שם בן, בטול היש לאין – אבל עבודת יוסף היא בירור שני, "יעשה שלום לי", עשית שלום בין הסובב לממלא. זהו תפקיד יוסף, רק שבהתחלה לא מצליח – משניא את עצמו עליהם במקום להאהיב את עצמו עליהם.

בכל אופן, אלומות הן אור, והחלום השני – של שמש וירח – כבר במאור, מאורות. העיקר הוא השמש, שרומזת ליעקב עצמו. לכן יעקב גוער בו – אני ואמא נבוא ונשתחוה לך?! לפי הפשט אמא איננה, דברים בטלים, אבל רש"י אומר שרומז לבלהה שגדלה את יוסף. גם רחל תבוא להשתחוות – כולם ישתחו ליוסף. ההשתחוה הזו היא ממעלה למטה, כמו שהקב"ה מכתיר את המשיח.

להרגיש את השרש שגבוה מהצדיק

איך זה קשור להתפטרות מהצדיק שדברנו עליה? זה כבר ההסבר של אדמו"ר האמצעי¹ (שכבר לא נמצא במאמר בתו"א). הוא אומר שהשבטים הם יב גבולי אלכסון ששרשם באו"א, למעלה מיוסף. הרי כאן השבטים הם יא כוכבים, שלמעלה מיוסף העומד על הארץ. איך השבטים

¹ שם פי"ז.

ל' כסלו ע"ח - כפר חב"ד ברית שילה שי' ליבי

כל העולם כולו בתשובה (ו"נעוץ סופן בתחלתן" – בתחלה הוא יחזיר את עם ישראל בתשובה ובסוף הוא יחזיר את כל העולם כולו בתשובה) – "ולו יקתה עמים".

דווקא הבחינה הזו מודגשת בפסוק של שילה. **שילה**, ששונה **משה**, רומז לבחינה האחרונה של משיח – רעיא מהימנא. במשיח, כתוב באר"י הקדוש, יש שלש בחינות – בחינה אחת של משיח בן יוסף, בחינה שנייה של משיח בן דוד ובסוף בחינה שלישית שהוא משה רעיא מהימנא, שוב, "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון". דווקא המשה רעיא מהימנא הוא שיקיים את התכלית של המשיח, היחידה של המשיח, היחידה שביחידה – "ולו יקתה עמים".

"ולו יקתה עמים" – לוי-קתה-עמרם

משה רבינו אינו משבט יהודה והרי שילה מופיע בברכת יהודה בפרשת ויחי. משה רבינו הוא משבט לוי. סימן שיש קשר הדוק בין הבן השלישי, "הפעם ילוה אישי אלי", לוי, לבן הרביעי, יהודה, "הפעם אודה את הוי". בשניהם כתוב "הפעם" – "הפעם ילוה" ו"הפעם אודה". יש לכך רמז מאד מופלא בשלש המלים האחרונות של הפסוק "ולו יקתה עמים": "ולו" רומז ללוי, "יקתה" לקתה ו"עמים" לעמרם. משהו יפהפה, שלשת הדורות לפני **שילה**, בגימטריא **משה** – אביו עמרם, סבו קתה וסבא-רבא שלו לוי. כל ה"סדר" הזה – "סדר" בלשון החסידות היינו שלשה דורות – הוא סדר שמביא לידי "עד כי יבא שילה" (שבסוף יקיים את פשט הפסוק "ולו יקתה עמים", קיום היעוד האחרון של משיח, "כי אז אהפוך וגו'" כנ"ל).

"יבא שילה" – "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון"

לחיים^כ לחיים, מזל טוב, חדש טוב וחנוכה שמח. נאמר כמה מילים לכבוד הרך הנימול – שילה יחיה. עוד מעט נקרא בתורה את הפסוק שלו, "עד כי יבא שילה". גם הפשט וגם הרמז אומר ששילה הוא מלך המשיח, "עד כי יבא שילה ולו יקתה עמים". על פי פשט הולך על המשיח, וגם הרמז מחזק זאת – **"יבא שילה"** שוה **משיח**. רק השם **שילה** שוה **משה** – ידוע ש"הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון". יחד עם יבא, משה ועוד יג – הגילוי של אחד, "הוי אחד" – עולה **משיח**.

"ולו יקתה עמים" – פעולתו האחרונה של

המשיח, מדרגת "רעיא מהימנא"

יש משהו מופלא בהמשך הפסוק: "ולו יקתה עמים". על פי פשט, הפירוש שאצלו יתקיים היעוד של "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם הוי' לעבדו שכם אחד". מכל הפעולות של ביאת משיח זהו השלב האחרון, התכל'ס. קודם משיח יחזיר את עם ישראל בתשובה, אז ילחם מלחמות ה' וינצח, אז יבנה בית המקדש במקומו, אחר כך יקבץ את נדחי ישראל מארבע כנפות תבל ובסוף יקיים את היעוד של "כי אז אהפוך אל עמים וגו'". אלה חמש עליות של המשיח, והאחרונה היא כנגד היחידה שלו, כנגד המלה "מאד" בחמש העליות של "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד". ה"מאד", יותר מאדם הראשון לפני החטא, הוא שיחזיר את

^כ נרשם על ידי איתאל גלעד. לא מוגה.

יחוד השבטים יהודה ולוי – "מלך רב"

אם כן, דווקא בשם הזה יש יחוד בין שני השבטים – שבט המלוכה, שבט יהודה, הפשט, לבין שבט לוי שהוא שבט התורה. יש שלשה כתרים – כתר תורה, כתר כהונה וכתר מלכות. כתר מלכות שייך ליהודה, ולוי כולל את שני הכתרים האחרים – משה, שהוא כתר תורה, ואהרן, שהוא כתר כהונה. אם כן, כל הכתרים כלולים בשבטים האלה.

שם המעלה של יעקב הוא **ישראל**, אותיות **לי ראש**, ואחד הרמזים הוא **ש-לי ר"ת לוי-יהודה**, השבטים שהם "הראש", כוללים את כל הכתרים. דווקא השם שילה, שעל פי פשט הוא מלך – שייך ליהודה – כולל בתוכו בצורה הכי מופלאה את שבט לוי, לוי-קהת-עמרם-משה, "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון".

על כך כתוב במשיח שהוא "מלך רב" – גם מלך וגם רבי. רב הוא מי שמלמד תורה ומלך הוא מי שמנהיג את המדינה. לכך אנחנו מצפים, אחד שהוא משבט יהודה – צריך מנהיג משבט יהודה, שמנהיג אותנו ולוחם את המלחמות שלנו, לא רק המלחמות הפיזיות אלא גם המלחמות הפנימיות-הרוחניות – ויחד עם זה הוא הרב שלנו, הרבי שלנו, "קרית מלך רב". בכל התנ"ך השם שמחבר את שני הפנים של מלך המשיח, שהוא גם מלך ורב רב, הוא **שילה** – שהוא מיהודה, מלך, וגם עולה **משה** והמשך הפסוק שלו רמוזים אבותיו, היינו הרב שבו. הוא לא רק הרב שלנו אלא של כל העולם שלו, עד שיקוים "ולא יקהת עמים", "כי אז אהפוך אל עמים וגו'".

לחיים לחיים, ששילה שלנו יהיה סימן – סימן טוב ומזל טוב – שיביא לנו את שילה, "ולו יקהת עמים".

שילה בחנוכה

[איך זה קשור לחנוכה?] כתוב שחנוכה הוא החג של משיח. פורים הוא החג של תחית המתים וחנוכה הוא החג של משיח. יש יג עיקרי אמונה של הרמב"ם ושני האחרונים הם חנוכה ופורים. בפורים התקיימה כפשוטו תחית המתים, ב"קם רבה ושחטיה לרבי זירא", וחנוכה היינו שמונה ימים כנגד שמונה נימים בכנור של משיח. מדליקים **לו** נרות כנגד **לו** צדיקים, לכל אחד יש את הניגון שלו, כל אחד שייך לאחד מנימי כנורו של משיח. **כנור היינו נר כו, נר הוי**. בכנור של העולם הזה יש שבעה נימים אך בכנור של המשיח יהיו שמונה נימים. לכן הבעל שם טוב הכי אהב את החג הזה, חג של משיח, של "יפוצו מעינותיך חוצה", חג השמן שהוא רזין דרזין דאורייתא.

שילה היינו סוד "שי לו" שאמור במשיח. כתוב ב-ה אבל אומרים כאילו **ו** בסוף. כך גם בשם מלך ששמו דומה לשילה – שלמה, כתוב ב-ה אבל אומרים כאילו **ו** בסוף. שי-לו (כוונת "שמע ישראל... לעולם ועד" – יחוד יחודא עילאה ויחודא תתאה) וגם שי-לה – אתה צריך לתת מתנה לאשתך... כנראה הילד הזה הוא המתנה הכי טובה. הכל שייך לחנוכה.

[אז אפשר לומר שמלכות בית חשמונאי היא לא רק לגריעותא אלא גם למעליותא?] זה פשט גמור – דווקא בחנוכה יש חיבור בין המלכות לשבט לוי (יהודה כלול בלוי. בפסוק "עד כי יבא שילה ולו יקהת עמים" לוי כלול ביהודה).

כ"ה כסלו ע"ח - כפר חב"ד אמונה ובטחון (6)

שיעור לבנות תיכון יעלת חן

סומך עליך ה' – אבל אני לא יכול לעשות כלום.
ה' גם הסכים איתו – תלך לישון, אני אעשה הכל
לבד. ה' עשה הכל לבד וכל החיל האדיר של
סנחריב נפלו חללים-חללים באותו לילה.

המדרש ממשיך ומסביר שמכאן והלאה המצב
בארץ – של המלכים והעם – התדרדר והלך עד
שהגיע החורבן. הסברנו פעם קודמת שאם
חזקיהו היה רק בכל אופן תופס את עצמו אחרי
הנס ואומר שירה, כאילו מתחיל להחזיר את
הגלגל אחורנית, היה מתקן את הכל והיה זוכה
להיות משיח, כפי שאומרים חז"ל. עד כאן
בקיצור מה שדברנו פעם קודמת.

חנוכה ופורים – נצח (נסי א"י) והוד (נסי חו"ל)

בכלל, כל הנושא של נצח והוד – בטחון פעיל
לעומת בטחון סביל – מאד קשור לחנוכה, החג
שלנו. יש שני חגים מדרבנן, חנוכה ופורים, ועל
פי סוד יש שתי דעות מה הם בספירות. לפי שתי
הדעות חג אחד הוא נצח והשני הוד, רק שיש
דעה – וכך אנו מסבירים בדרך כלל – שחנוכה
בנצח ופורים בהוד, חנוכה בטחון פעיל וחנוכה
בטחון סביל, אבל יש גם דעה הפוכה, שפורים
בנצח וחנוכה בהוד. צריך לומר שכל אחד כולל
את שניהם, שיש תופעה של התכללות – התופעה
הכי יסודית בפנימיות התורה, התופעה שמאפיינת
את סטרא דקדושה.

בכל אופן, נצחון החשמונאים הוא לאחר
שלקחו יזמה, יצאו לקרב, שכפי שהסברנו זה
בטחון פעיל. היהודים בפורים רק בסוף, אחרי
שהגזרה התבטלה, גם לקחו יזמה והרגו את
אויביהם. אבל לא כמו בחנוכה. וכן, ההבדל בין
חנוכה לפורים שחנוכה הוא נס של ארץ ישראל
ופורים היה בשושן הבירה, בפרס, ויחסית א"י

א. שתי מדרגות הבטחון וחג החנוכה

קיצור השיעור הקודם

חנוכה^א שמח לכולן. אנחנו בעמ' קו. לומדים
על ההבדל בין בטחון פעיל, בנצח, לבטחון סביל,
בהוד – "איהו בנצח, איהי בהוד" – על פי מדרש
חז"ל של ארבעה מלכים שהתחלנו פעם קודמת^ב:
לדוד המלך יש את השיא של בטחון פעיל, הוא
נלחם נגד אויביו ואומר "ארדוף אויבי ואשיגם
ולא אשוב עד כלותם", הולך ומשמיד את
האויבים.

אחר כך בא הנין שלו, אסא, שגם היה מלך
צדיק, ואומר שאין לי כח כמו סבא דוד המלך,
לרדוף ולהרוג את כל האויבים, אני יכול רק
לרדוף ואתה ה' תטפל מכאן והלאה – אני רק
עושה סימן. ה' הסכים, והוא רדף וה' הפיל אותם
חללים חללים, כמו שמסופר בתנ"ך – ודאי
למדתן.

אחר כך בא יהושפט המלך ואומר שאין לי כח
להרוג, כמו דוד, וגם לא לרדוף, כמו אבא אסא
המלך, ואני יכול רק לומר שירה – לפתוח בשירה,
לפני הנס, שאני סומך על ה' שמכח ההלל שאני
כבר מהלל אותו הוא יעשה את הנס ויפיל את
האויבים, וה' הסכים איתו.

בסוף, כעבור עוד כמה דורות, בא חזקיהו המלך
– כל המלכים האלה צדיקים – ואומר שאין לי
כח לשום דבר מהדברים הקודמים, לא להרוג, לא
לרדוף ואפילו לא לומר שירה לפני הנס. אני יכול
רק ללכת לישון מתוך בטחון סביל, מוחלט, שאני

^א נרשם על ידי איתאל גלעדי. לא מוגה.

^ב שיעור כ"ד חשוך ש"ז.

"להודות" הוא מקיף רחוק, כמו אמונה, ו"להלל" שייך לחיה שבנפש, ולכן מקדימים "להודות" ל"ולהלל".

"על הנסים" – על נצחון המלחמה – בברכת

ההוד

ב"על הנסים" אנחנו מזכירים את נס הנצחון – נצחון המכבים מוזכר רק ב"על הנסים", ולא בשאר מנהגי חנוכה כמו הדלקת הנרות. את תפלת "על הנסים" חז"ל תקנו לשים בתוך ברכת ההודיה, "מודים אנחנו לך".

בתפלת עמידה יש שלש ברכות שבה, משבחים את ה', אחר כך הברכות האמצעיות – היו יב והוסיפו אחת, כעת יג – שהן בקשות, ובסוף יש שלש ברכות הודיה. כל הברכות האחרונות נקראות ברכות הודיה, אבל בתוכן רק הברכה האמצעית היא הודיה כפשוטה, "מודים אנחנו לך". שלש הברכות האחרונות הן בעצם נצח-הוד-יסוד. ברכת "רצה" היא נצח, מה שמתחילים "מודים אנחנו לך" פשוט שהוד, ובסוף "שים שלום" שייכת ליסוד, שנקרא שלום, ה"צדיק יסוד עולם".

הייתי מצפה שהבטחון הפעיל יהיה נצח והבטחון הסביל בהוד, אבל "על הנסים" – גם בחנוכה וגם בפורים – מופיע בברכת "מודים", בבטחון הסביל. מתאים למה שבסוף כתוב שתקנו את החג "להודות ולהלל". קשור מאד למה שנלמד כאן, שצריך בסופו של דבר לחבר לגמרי את שני סוגי הבטחון, הפעיל והסביל.

מתן תורה – מעבר מבטחון סביל לבטחון פעיל

(ולחבור שני סוגי הבטחון)

חבור שני סוגי הבטחון הוא הבחינה המשיחית, ועל כך כתוב שמחד בית המקדש ירד מהשמים, בטחון סביל, ולאידך "משיח בונה מקדש", והוא צריך לנסוך בטחון פעיל בתוך העם שצריך גם להתאחד לקום ולהגאל וגם לקום ולבנות את המקדש לפי הוראות מלך המשיח. כמו מלאכת

לגבי חז"ל הן גם נצח והוד. כלומר, כל הטבע של ארץ ישראל הוא בטחון פעיל, לקחת יזמה. זה כבר מסביר למה אם יש יותר מדי הוד – כמו אצל חזקיהו – אף שה' עושה את הנס המצב ממשיך להתדרדר עד שיוצאים לחז"ל, כי עבודת בטחון סביל יותר שייכת לחז"ל, וגם הנסים מתאימים לחז"ל. כלומר, הנס של סנחריב הוא בעצם נס של חז"ל שהתרחש בארץ.

"להודות ולהלל" – מקיף רחוק ומקיף קרוב

בכל אופן, בחנוכה חז"ל תקנו "להודות ולהלל" לשמך הגדול, כמו שאומרים גם ב"הנרות הללו" וגם ב"על הנסים" – מקדימים "להודות" ל"להלל"³. כתוב בחסידות ש"להודות" היינו מקיף רחוק, שייך ליחידה שבנפש, ואילו "להלל", לשון "יהל אור", "בהלו נרו עלי ראשי", עם תחושה והתגלות של אור, שייך למקיף הקרוב, החיה שבנפש⁴.

כלומר, הודיה יותר קרובה לאמונה בנפש, כמו שהסברנו בשיעורים הקודמים. בטחון סביל יותר קרוב לאמונה, רק שבאמונה אני מאמין שמה שה' יעשה הוא טוב ואילו בבטחון סביל אני בוטח שה' יעשה מה שהוא טוב בעיני, טוב הנראה והנגלה, אך אני איני עושה ולכל היותר אני מצייר מה שיהיה – "חשוב טוב יהיה טוב". בכל אופן, בטחון סביל יותר קשור לאמונה פשוטה, לכן

³ ר"ת "להודות ולהלל לשמך הגדול" – הללו, תחלת הלל: "הללו-יה הללו עבדי הוי' הללו את שם הוי'", וכן "הנרות הללו אנו מדליקין... הנרות הללו קדש הם". נמצא שהכל נכלל בהלל, "בהלו נרו [נר חנוכה] עלי ראשי". "להודות ולהלל לשמך הגדול" = 990 = משולש 44, מספר הנרות שמדליקים בחנוכה יחד עם השמשים (סוד דמי חנוכה). והוא עולה משיח בן יוסף משיח בן דוד שהם עצמם כנגד "להודות ולהלל".

⁴ ככלל בספרי הקבלה היחידה היא מעל לחיה, אך לפי הסדר של חז"ל במדרש – נפש רוח נשמה יחידה חיה – משמע שהחיה מעל ליחידה, וכפי שהתבאר אצלנו באריכות במ"א.

לכם ואתם תחרשון", "בעתיקא תליא מילתא", השיא של עשרת המכות כאשר אנחנו במעמד סביל. אבל מתן תורה הוא תפנית, כמו ש"אנא נפשי כתבית יהבית" – אני נתתי את עצמי לכם בתורה – ככה גם "תורה צוה לנו משה", משה גם נותן את עצמו לנו. כתוב שתלמידי משה נקראים בניו – יורשים את הגנים שלו, את הטבע העצמי שלו, את האופי שלו. אחת המטרות של מתן תורה היא לקבל את הבטחון הפעיל של משה רבינו.

איך הבטחון הפעיל בא לידי ביטוי לאחר מתן תורה? מיד אחרי מתן תורה יש את הצווי על מלאכת המשכן, שצריך להתנדב וצריך לבנותו לבד – צריך אנשים מחוננים לבנות אותו, אבל בונים אותו בשם כל ישראל, וגם הנשים השתתפו, טוו את העזים, מלאכה מיוחדת, כל אחד עשה. מלאכת המשכן היא עבודה, לא ירד מהשמים. המשכן הוא קיום תאוות ה' בבריאת העולם ל"דירה בתחתונים", אז אנחנו צריכים לעשות דירה. שם, בתוך המשכן, מי שעובד הוא אהרן, שיחסיית הוא סביל, אבל המצוה ומנצח על המשכן הוא משה רבינו. שוב, לקום ולעשות משכן אפשר כאשר ה"אנכי" של משה רבינו חודר ומחלחל לתוך העם. זו התכלית של מתן תורה, להגיע מ"הלך בתם" ל"הלך בטח".

המשכן – שתיכף נסביר – שהיא בעצם תפנית. לפני מתן תורה העיקר היה בטחון סביל. אחת הדוגמאות, שלא דברנו עליה עדיין, של "הלך בתם ילך בטח" – הוד-נצח, שמאל-ימין, כמו שמקובל לצעוד (במיוחד בצבא – השם הקדוש של שתי הספירות נצח והוד הוא צבאות) – היא "פאר מתן תורה" ו"נאך מתן תורה", כלומר שזהו שינוי שפעל מתן תורה בעם ישראל.

מסבילות עשר המכות (עד קרי"ס) לפעילות

מלאכת המשכן

בכל נסי יציאת מצרים, כל עשר המכות, לא עשינו שום דבר – ראינו את המכות שקבלו המצרים, חוינו אותן וגם פחדנו שלא יקרה לנו, ורק היינו עדים לנסים ולנפלאות. השיא היה בקריעת ים סוף, בה כתוב "הוי" ילחם לכם ואתם תחרשון", "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו" – משה אומר מפי ה' שלא צריך אפילו להתפלל, רק להתקדם לקראת היעד, בלי שום עשיה במלחמה נגד האויב. רק ה' ילחם באויב – "הוי" ילחם לכם ואתם תחרשון". הביטוי הוא "בעתיקא תליא מילתא", גם כמו אמונה, מקיף רחוק. שם נדרשת מעם ישראל תכלית של בטחון סביל, הוד.

אבל אחרי מתן תורה, "אנכי הוי" אלהיך – ובמשנה תורה משה מקדים עוד אנכי, "אנכי עומד בין הוי" וביניכם", "אנכי" שם הוא משה עצמו, והסמיכות מאד משמעותית, שמיד אחרי "אנכי עומד" כתוב "אנכי הוי" אלהיך". מה היחס בין משה ואהרן? אנחנו יודעים באושפיזין של סוכות שמשה ואהרן הם האב-טיפוס של נצח והוד. משה הוא נצח ואהרן הוא הוד, כלל גדול שעוד לא הזכרנו, כך שמשה אמור להיות הטיפוס העיקרי בתורה של בטחון פעיל ואהרן הטיפוס העיקרי של בטחון סביל, נצח והוד. באמת רואים שאהרן הרבה יותר סביל ומקבל ממשה רבינו, משה הרבה יותר יוזם ומנצח.

לפני מתן תורה משה באמת מנצח על המכות, אבל מאתנו דורש להיות סבילים – "הוי" ילחם

"ואתם תחרשון" לפירוש ר"מ מפרימישלאן –

עבודת "חשוב טוב"

אם הזכרנו את הפסוק "הוי" ילחם לכם ואתם תחרשון", אנחנו מאד אוהבים ווארט שאמר רבי מאיר מפרימישלאן, אחד מגדולי הצדיקים. ווארט חסידי, בו הוא דרש את המלים שלא על פי הפשט – "הוי" ילחם לכם", ה' יתן לכם את הלחם, את הפרנסה, אבל "ואתם תחרשון", אתם רק צריכים לחרוש. אם אתם חורשים את האדמה – צריך לחרוש – אז ה' יתן לכם פרנסה.

מה פירוש לחרוש? אחד הפירושים של "לחרוש" הוא לחשוב. לפי זה "ואתם תחרשון" היינו בדיוק ההוראה החסידית של "חשוב טוב

פך שמן טהור שחתום בחותמו של כהן גדול (אהרן כהן גדול הוא בהוד כנ"ל), כבר נס גדול, ואחר כך השמן דלק מעצמו, לא אנחנו עשינו את הנס. כנראה שרק חשבנו נכון, שה' יעשה נס שנוכל לקיים את מצות הדלקת הנרות בשמן טהור. היו צריכים להביא שמן חדש מהגליל, שלוקח 4 ימים להגיע לשם ו-4 ימים לחזור. היה אפשר להדליק בשמן טמא בדיעבד, אבל רק בדיעבד, וה' רוצה שנקיים את מצותיו – "כי נר מצוה ותורה אור" – לכתחילה, מה שגם מראה על חבה בינינו וביניו, וסמכנו עליו שיעשה את הנס. כך הוא באמת עשה, שהשמן הטהור המועט הספיק לכל שמונת הימים. לכאורה, נס השמן הוא יותר הוד ונס הנצחון יותר נצח.

התכללות הלל ושמאי במשה

נחשוב על שתי השיטות, של הלל ושמאי – שתיהן כלולות במשה רבינו, הכולל את שניהם. כתוב ש-**משה** ר"ת **משה-שמאי-הלל** או **מחלוקת-שמאי-הלל**. **משה-שמאי-הלל** בגימטריא "**לעיני כל ישראל**", שלש המלים האחרונות של התורה – "אשר עשה משה לעיני כל ישראל", שמשה מגלה את עצמו "לעיני כל ישראל" וזהו מספר השראה (20 ברבוע ועוד 19 ברבוע). אם אומרים ש-**משה** ר"ת **מחלוקת-שמאי-הלל**, כמו שכתוב בספרים הקדושים, הגימטריא של **מחלוקת-שמאי-הלל** היא בדיוק 1000, רומז לאלף אורות שקבל משה רבינו במתן תורה, כפי שכתוב.

משה הוא התכללות שני עמודי התווך של הפסיקה היהודית, שלפי הקבלה בעולם הזה פוסקים כבית הלל ובעולם הבא, לימות המשיח, יפסקו כבית שמאי. דווקא על הלל ושמאי כתוב המשפט "אלו ואלו דברי אלהים חיים", אבל בכל אופן למעשה, בעולם שלנו, צריכים להכריע – לפסוק כך או כך. אבל ברש "אלו ואלו דברי אלהים חיים" ולכן גם למטה יכול להתהפך, שיש תקופה שמתאימה פסיקת בית הלל ויש תקופה שמתאימה פסיקת בית שמאי.

יהיה טוב" – כשאני חושב נכון, מצייר את הדבר נכון, אני חורש, ואז ה' ישלח את הברכה ויתן את הלחם. זהו פירוש שכולו בטחון סביל לפי ההסבר שלנו, שצריך רק לחשוב טוב. [נשמע דומה ל"אני רודף ואתה הורג"]. זהו השלב הראשון לקראת בטחון סביל, אבל התכלית היא שאתה קורא קריאת שמע והולך לישון, חולם חלומות חסידיים. בכל אופן, אפשר לחרוש גם בשינה – שממשיכים לחשוב טוב.

"מוסיף והולך" או "פוחת והולך"?

המחלוקת הכי מפורסמת בחנוכה, שגם צריך להסביר אותה בהקשר לשני סוגי הבטחון שלנו, מי הפעיל ומי הסביל, היא מחלוקת בית שמאי ובית הלל איך מקיימים "מהדרין מן המהדרין": או, כדעת בית הלל, לפיה אנו פוסקים הלכה בעלמא דין, שמתחילים מנר אחד וכל לילה מוסיפים, "מעלין בקדש".

או, כדעת בית שמאי, בדיוק הפוך – בלילה הראשון מדליקים את כל שמונת הנרות, בלילה השני שבעה, וככה פוחת והולך. הדוגמה לכך היא פרי החג – שמונת ימי החנוכה הם כשמונת ימי חג הסוכות, ובהם כל יום (משבעת הימים הראשונים) מקריבים פר אחד פחות מאתמול. ביום הראשון מקריבים 13, ביום השני 12 וכך יורדים עד 7, וביום האחרון – שמיני עצרת – מקריבים רק פר אחד. שבעים הפרים הם כנגד אומות העולם והם פוחתים והולכים (הפר האחד, האחרון, הוא כנגד ישראל). שמאי אומר שהראש צריך להיות "פוחת והולך", כל העצמה בהתחלה וכל יום שעובר הוא אחד פחות. מי כאן הבטחון הפעיל ומי הבטחון הסביל?

נס הנצחון ונס פך השמן – נצח והוד

שוב, יש בחנוכה שני דברים, את הנצחון ואת הנס של המנורה. רק בשני הדברים האלה, מה הנצח ומה ההוד? לכאורה פשוט שהנצח הוא הנצחון, לשון נצח, וההוד הוא המנורה, שמצאו

חושב שכן, כי היה בסכנה וה' הציל אותו. יש הרבה דינים ודיונים לגבי ברכת הגומל.

ברגע שהוא מברך ברכת הגומל, מה קורה אצלו בראש? לכן יש גם הו"א שלא יברך. רגע קודם הוא היה בתנועה של מסירות נפש ומלחמה בכל הכח, כמו יהודה המכבי, וה' עשה נס. מה קורה רגע אחר כך? שוב, קשור לטבע היהודי. הוא עדיין נמצא באותה תנועה? ודאי חיל שיש לו מסירות נפש אפשר אפילו למדוד אותה – למדוד את דופק הלב שלו, מה קורה אתו. יום אחד אחרי, הדופק עדיין באותו קצב? הוא עדיין דרוך כמו שהיה בשעת מסירות נפש? ברור שלאט-לאט הולך ופוחת. מה זאת אומרת? הוא נרגע. ככל שהוא נרגע, אם הרגיעה בקדושה, הוא יותר ויותר מכיר שבאמת אני שם לחמתי עם כל הכח, אבל יותר ויותר ברור שאת הנס ה' עשה.

אם כן, מה קורה בשמונה ימים אחרי סיום מסירות הנפש הפעילה? מצד אחד האור של מסירות הנפש – מסירות נפש היא סוג של אור, אור עצום, אור עצמי – יורד. יום אחד אחרי שהוא מסר את הנפש בקרב הוא ב'היי' של מסירות נפש, ולאט-לאט הוא פוחת – זו דעת בית שמאי, שחווית מסירות הנפש בפועל פוחתת והולכת. אבל החוויה של בית הלל היא שתוך כדי שהחוויה שהיתה פוחתת והולכת אני נזכר במה שהיה יותר ויותר מרגיש את ה', שה' עשה, כמו נס המנורה. כל יום שאני רואה שהמנורה ממשיכה לדלוך עוד יום אחד, ההתפעלות שלי היא הרבה יותר.

בשרש, הלל ושמאי הם חסד וגבורה, ולכן הלל, לשון "בהלו נרו עלי ראשי", קשור יותר לחווית נס המנורה, "מנורה בדרום [חסד]", ואילו שמאי, השם אורחותיו בגבורה⁷, קשור יותר לחווית נס הנצחון. זהו סוד "שכל את ידיו" – החסד (של הלל) נמשך להוד (הבטחון הסביל שבנס המנורה) והגבורה (של שמאי) נמשכת לנצח (הבטחון הפעיל שבנס הנצחון), וכנ"ל. אם העיקר הוא נס

בכל אופן, איך נפסוק את המחלוקת לאור שני סוגי הבטחון, הסביל והפעיל? שניהם לגבי המנורה.

מסירות נפש פעילה ומסירות נפש סבילה

קרה נס – יש שתי דעות לגבי סיום הנצחון, אם היה בכ"ד כסלו או בכ"ה כסלו, ובכל אופן – היה נס של נצחון על טבעי, "מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וכו'", כל מה שאומרים ב"על הנסים". בנס הזה הבטחון הפעיל בא לידי ביטוי עם המון מסירות נפש.

יש כאן נושא שאולי עוד לא דברנו עליו. גדרו של יהודי שבעצם שלו, בטבע שלו, יש נכונות למסור את הנפש. גם במסירות נפש יש שני סוגים, שהם גם כמו פעיל וסביל: יש למות על קידוש ה', לא להשתחוות לצלם – הוא מת, זו מסירות נפש, אבל סביל; יש מסירות נפש של חיל שיוצא לקרב, מוכן למות, אבל הוא לא מת בצורה סבילה אלא נלחם.

אמרנו שנצח יותר שייך לארץ ישראל, נס חנוכה היה כאן, כי היתה בו מלחמה – הקימה של היהודים להלחם יותר שייכת לארץ ישראל, נכונות למסור את הנפש תוך כדי יזמה. בפורים, הנס של חו"ל, מסירות הנפש היתה ששנה שלמה בשושן ובכל מדינות אחשורוש יהודים היו מוכנים למות על קידוש ה' ולא להשתמד, לא להמיר את הדת, ח"ו.

התהליך הנפשי אחרי מסירות נפש פעילה

אחרי מסירות הנפש של החשמנאים, שהיא מסירות נפש פעילה, מה קורה בימים הסמוכים? אחד מסר את הנפש, כמו חיל – כמו היום, כל יום יש חילים שהולכים למבצע במסירות נפש, מוכנים למות, ה' עשה נס והחיל לא מת אלא אדרבא, גם מנצח. אפשר לשאול אפילו שאלה בהלכה – הוא היה בסכנה גדולה מאד, אחר כך הוא צריך לבוא לבית כנסת ולברך ברכת הגומל? חיל שהיה בתנועה נפשית של מסירות נפש וה' עשה לו נס ונצח, צריך לברך ברכת הגומל? אני

⁷ גבורה בגימטריא יראה.

הנצחון, הרי החוויה היא "פוחת והולך" ככל שמתרחקים ממנו, בימי החנוכה – חוית הגבורה ומסירות הנפש פוחתת והולכת. אם העיקר הוא נס המנורה, הרי החוויה היא "מוסיף והולך" ככל שהנס מתמיד והשמן המועט דולק עוד יום ועוד יום – חוית החסד של ה' המתגלה במציאות גוברת והולכת.

[ידוע שלעתיד לבוא הלכה כבית שמאי. מדוע? בשרש, היחס בין הנס של אור המנורה לנס של גבורת הנצחון הוא בין "אור העצם" ל"כח העצם" – יחס בין גילויים לבין עצמות (שלכן "גבורה" היא שם הספירה היחידה שהוא גם כינוי לעצמות ה', כבלשון חז"ל "אנכי" ולא יהיה לך' מפי הגבורה שמענוס"). וכך, ככל שאור החסד מוסיף והולך מתרבים הגילויים, שהם, יחסית, בבחינת "אלקות בהתחדשות", וככל שחוית עוצמת גבורת ישראל ומסירות נפשם פוחתת והולכת חוזרים לאחדות האלקית הפשוטה, שהיא, יחסית, בבחינת "אלקות בפשיטות". לעתיד לבוא תופיע בגילוי מעלת העצמות על הגילויים, ועל כן יאמרו אז ליצחק (שמדתו גבורה) "אתה אבינו", וד"ל.]

התכלית – חיבור הנצח וההוד

כל זה שייך למה שרוצים לקרוא כעת, שהמגמה הסופית היא לחבר את מסירות הנפש הפעילה, התכלית של נצח, יחד עם ההכרה שהכל מה' – שאני לא עושה כלום. כמו אותו חייל, להגיע למצב שהוא לוחם עם כל הכח, ותוך כדי הוא יודע שאני "מסייע שאין בו ממש", הביטוי של חז"ל – שאני לא עושה כלום אלא ה' עושה הכל. הציור הזה הוא הציור המשיחי, ככה ירד בית המקדש באש מן השמים (תוך כדי שמישח בונה מקדש), ככה יבוא משיח – עצמה של אור מסירות נפש יחד עם הכרה שה' עושה הכל. אז אין כל כך הבדל בין נצח להוד.

ב. המגמה העתידית: התכללות הבטחון הסביל בבטחון הפעיל

נתחיל לקרוא ונראה שקשור לעוד כמה דברים:

תשובת חזקיהו – חזרה למדת ההוד שלו

מכאן מובן היטב ההבדל בין בטחון פעיל שמצד הנצח ([שאותה הכי המחיש דוד המלך:] מדת דוד מלך ישראל חי וקים) לבטחון סביל שמצד ההוד (חזקיהו אמר "חי חי הוא יודך כמני היום" וד"ל),

דבר מענין: על חזקיהו נגזר למות. למה? כי לא הסכים להתחתן ולפרות ולרבות, כי ברוח הקדש שלו ראה שבנו יהיה רשע גמור – המלך מנשה, שבמלכי יהודה היה המלך הכי רשע, רק שבסופו, החזיק מעמד הרבה שנים, הוא חזר בתשובה לאחר שהתייסר על ידי מלך בבל. לפני כן הוא היה רשע הכי גדול, עד כדי שהרג את הסבא שלו – ישעיהו הנביא. הוא עבר את כל העברות הכי חמורות של התורה, הפיץ אותן בעם ישראל, הכי גרוע שיכול להיות. לכן חזקיהו לא רצה להתחתן ולהביא ילדים, אבל יש מצוה בתורה להתחתן.

אמרנו שבטחון סביל קשור למדת התמימות – "תמים תהיה עם הוי' אלהיך". מה פירושו להיות תמים? הפירושו הכי פשוט. בסיפור הזה של חזקיהו, שלא רוצה להתחתן כי יהיה לו בן רשע, הוא תמים או לא תמים? לא, תמים הוא מי שעושה מה שאומרים לו ומשאיר את השאר לה'. הוא אמור להיות הדוגמה החיה של הוד, של תמימות, וכאן בהיותו כל כך חכם, שידוע שיהיה לו בן רשע, הוא עוזב את מדת התמימות עם ה' ואינו תמים. ה' גזר עליו – אתה לא תם, נהפוך זאת ל-מת, היפך החיים.

אחר כך הוא התפלל לה' – פנה אל הקיר, וממנו לומדים שכאשר מתפללים יש ענין לעמוד ליד הקיר, רומז גם לקירות הלב, שהתפלל תפלה מאד עמוקה מתוך הלב – ואף על פי שהיה לאחר גזרה ה' הקשיב לו. הוא אמר חידוש חשוב, שאף

ביום כיפור, יום של וידוי, במחזור קצת שינו את הביטוי ואומרים "חי חי יודוך".

חזקיהו ודוד – בטחון סביל ובטחון פעיל

שהרי מצד הבטחון הסביל, מדת חזקיהו נראית עדיפה מפי ועולה על כולנה [אם תופסים שהעיקר לבטוח בה' שיעשה הכל הכי טוב בטוב הנראה והנגלה – לכאורה הכי טוב ללכת לישון ושה' יעשה הכל], אך מצד הבטחון הפעיל נהפוך הוא [אם שמים את הדגש על בטחון פעיל, כמו הנטיה של בן ארץ ישראל להעדיף, אז אדרבא –] ואין לך יפה ממדת דוד המלך (ובן הוא על פי פשוטם של דברי חז"ל והזה"ק [לפי הפשט מה עדיף? ודאי שחז"ל מעדיפים את דוד – שכל דור הוא ירידה – וכך גם בזהר שלמדנו פעם קודמת, שאומר שהבטחון הפעיל תלוי בנקיות. זההר אמר שמי שאין לו בטחון פעיל הסבה שבפנימיות, בנפש, אינו נקי – יש לו עבירות שאדם דש בעקביו. ברור שדוד המלך עדיף, שהוא הכי נקי נפשית ויש לו הכי הרבה בטחון פעיל, כמו שכתוב גם במסלת ישרים שלמדנו פעם קודמת].

"איש ואיש יולד בה" – כל יהודי "משפיע"

[עיקר החידוש מתחיל כאן:] והנה לע"ל גם כאשר איש מזריע תחלה יולדת זכר, יש מאמר חז"ל מפורסם על "אשה כי תזריע וילדה זכר", שממנו לומדים חז"ל "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר", ומכאן אפשר ללמוד גם הפוך, שאם האיש מתחיל תולד נקבה. לכן רואים בתורה שהרבה פעמים הבת מתייחסת לאבא והבן לאמא. אכן, כתוב "איש ואיש יולד בה", ודורשים בקבלה שבמצב משיחי כולם איש – גם הבת היא בן.

לאחרי שנגזרה על אדם גזרה לא טובה "אל ימנע עצמו מן הרחמים", "אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים" – אמר שלמד כך מסבא-רבה שלו, דוד המלך. אף על פי שהנביא ישעיהו כבר נבא לו שנגזר עליו היפך החיים ה' בטל זאת. כידוע, נבואה רעה יכולה להתבטל. נבואה טובה ה' לא מבטל, אבל נבואה רעה אפשר לבטל על ידי תשובה.

הוא שב והתפלל, וה' בטל את הגזרה והוסיף לוי 15 שנים לחייו. איזו ספירה שוה 15? הוד, הספירה שהוא תקן – הסכים כעת להיות תמים ולהתחתן. עם מי הוא התחתן? עם הבת של ישעיהו הנביא, שנבא לו שהוא ימות וגם היו קרובי משפחה. אחר כך אותו מנשה – הבן של חזקיהו והנכד של ישעיהו הנביא – באיזה שלב הרג את סבא שלו, בין שאר העברות האיומות שהוא עשה. אף על פי כן, אם ה' מצוה הוא רוצה שתהיה תמים. תמימות היא הוד – הוא תקן זאת וחי עוד הוד שנים. בסוף אותו בן רשע, עליו כתוב "הודי נהפך עלי למשחית", חזר בעצמו בתשובה – תשובה היא "בינה [עולם התשובה, כמבואר בזהר] עד הוד אתפשטת". חזרה בתשובה היא גם להתוודות, לומר וידוי, הביטוי המעשי של התשובה לפי הרמב"ם. מצות התשובה למעשה היא אמירת הודי. וידוי לשון הוד, כמו בביטוי "רשע תן תודה", שפירושו 'תתודה'!

אחרי שה' הוסיף לחיים שלו עוד הוד שנים הוא אמר לה' את הפסוק שכתוב כאן – "חי חי הוא יודך כמני היום". "יודך" לשון הוד, ומודה על ה"חי חי", תוספת החיים שהוא קבל. בתוך הביטוי הזה יש הרבה רמזים של הוד – אם תעשו כאן חשבונות תראו הרבה הוד¹, חוץ מהפשט.

¹ דילוג תבות: "חי... הוא... כמני" = 150, 10 פעמים הוד. "חי... הוא" = 30 = הוד הוד (נמצא שהוד הנו הערך הממוצע של שתי התבות). "כמני" = 120 = 8 פעמים הוד דהיינו הוד במשולש (הערך הממוצע של ד אותיות "כמני" = 30 = הוד הוד = "חי... הוא" כנ"ל).

"היום" הוא נוטריקון הוד יסוד מלכות, שלש הספירות האחרונות (שנכללו כולן בסוד "איהי בהוד"). כל הלשון, "חי חי הוא יודך כמני היום" ע"ה = חי פעמים הוד.

הוא שיש ארבעה סוגי שידוכים, נושא מאד חשוב ואקטואלי.

הוא אומר שהזיווג האידיאלי, של עולם האצילות, הוא חסד וחסד – אלה המלים שלו – שגם האיש כולו חסד וגם האשה כולה חסד. הוא גם מקשר בין חסד לשכל טוב, שלמי שהוא משרש החסד יש שכל טוב – גם איש עם שכל טוב וגם אשה משכלת עם שכל טוב. זהו הזיווג האידיאלי. פחות ממנו – חסד עם גבורה, עוד פחות – גבורה עם חסד, והכי פחות – גבורה עם גבורה, קטטה מתמדת. ארבע המדרגות האלה של זיווג הן כנגד העולמות. הזיווג של עולם האצילות, "עולם חסד יבנה", הוא חסד וחסד. אז הכל בגדר יהודי, כולם אצילים – "אצילי בני ישראל" – כולם בגדר היהודי שהוא משפיע בעצם.

זהו מצב משיחי שנקרא "איש ואיש יולד בה" – שכולם איש. לכן ידוע שבחב"ד יש אפילו כמה נשים שמברכות בבקר "שלא עשני אשה". יש שלשה מנהגים מה אשה אומרת – יש כמה 'פנאטיות' שאומרות שכתוב בסידור "שלא עשני אשה", ולא כתוב שאשה אומרת משהו אחר או שאינה מברכת ברכה זו, אדמו"ר הזקן לא כתב, לכן גם אני מברכת "שלא עשני אשה". מי שנוהגת ככה צריכה לכוון לפירוש הזה של בעל החסד לאברהם ולווארט של הרבי – אני יהודי, יהודי הוא משפיע בעצם, איש. ואדרכא, בזה דווקא האשה עולה על הגבר, אם היא חסד, כי זהו חסד שחודר לתוך המציאות ממש. יש מי שאומרת שאדמו"ר הזקן לא כתב "שעשני כרצונו", לא מופיע בסדור, אז איני אומרת שום דבר – מדלגת על הברכה. יש מי שאומרת שמנהג העולם, מנהג ישראל תורה, אשה אומרת – מתוך כניעה מסוימת – נעבעך, "שעשני כרצונו", אני מקבלת את הגזרה. זו תנועה של הוד, לא נצח. אשה שתאמר "שלא עשני אשה", היא הרבה יותר חידוש מאיש שאומר "שלא עשני אשה" – עוד יותר נצח, "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם".

איך הרבי מסביר זאת? שכולם בחינת משפיע בעצם. כששאלו את הרבי איך להגדיר למישהו רחוק את ההבדל בין יהודי לאינו-יהודי, אחד שלא מתמצא במושגים כמו "חלק אלוך ממעל ממש" וכיוצא בזה. הרבי אמר שצריך להסביר לו באופן המתקבל שיהודי הוא משפיע בעצם. במלים פשוטות, יהודי הוא אחד שרק אוהב לתת, וגוי הוא מקבל בעצם, הוא אוהב לקבל, מוכן תמיד לקבל. לכן אנחנו מסבירים במקום אחר, שעכשיו, כאשר רוצים להביא את הגאולה ולהשפיע גם לגוים, היחס בין יהודים לגוים הוא יחס מתוקן של משפיע ומקבל – בגנים של הגוים יש נכונות לקבל ויהודי אוהב רק להשפיע ולתת.

בתוך היהודים, ובתוך כל עם ועם, יש את הגברים והנשים, שכלל היחס בין איש ואשה הוא גם משפיע ומקבל. אבל עכשיו אמרנו שהגדר של היהודי, בין איש ובין אשה, הוא משפיע בעצם. איך קוראים לזה באותיות של קבלה? שגם האשה היא בעצם איש – אשה יהודיה, כולן כאן, היא גם איש.

מעלת השפעת האשה

כתוב שאפילו יש מעלה באשה, כי היא אשה שחיה איש – הגבר, המשפיע, חודר גם לתוך מציאות העולם. האשה היא המציאות והגבר הוא יותר המהות, כך כתוב. אם גם המציאות חדרה ברצון אך ורק להשפיע יש בכך אפילו מעלה לגבי הגבר שהוא מהות של משפיע – כאן גם המציאות משפיעה. איך אומרים זאת באותיות של קבלה? כתוב שהאיש היהודי הוא **מה ד-מה** והאשה היא **מה ד-בן** – **מה** היינו מהות ו-**בן** מציאות. יש מעלה ב-**מה ד-בן** יותר מאשר ב-**מה ד-מה**.

יש ספר חשוב מאד שנקרא חסד לאברהם, של הסבא של החיד"א. אמרנו שצריך ללמוד על דמויות, על צדיקים – תלמדו על בעל החסד לאברהם. יש מכתב שהרב המגיד ממעזריטש כתב לתלמידו החביב, אדמו"ר הזקן – שני הצדיקים של י"ט כסלו – שילמד בעיון את הספר חסד לאברהם. אחד הדברים שהוא מסביר בספר

יאמר לו. לכן כתוב שהוא יושב מצורע בשער רומי וחובש ומתיר תחבושות, מחכה שיקבל את הצו. הוא מחד 'הולך על זה', ומצד שני מחכה לצו מלמעלה שחייב לקבל ולא יכול בלעדיו – יש לו הרכב מלא של בטחון פעיל ובטחון סביל.

חזרת הרגליים להיות אחת

והיינו שהבטחון הסביל יתכלל בבטחון הפעיל [זהו כאן עיקר הווארט, ומה שאנחנו מחכים לו בחנוכה – שהבטחון הפעיל והסביל יתכללו לגמרי. כמו מה שדברנו ב"ט כסלו, ויש על כך מאמר במלכות ישראל – צריך שכל אחת תלמד – "בידי מי מפתח הגאולה?". אפשר לחשוב שהכל תלוי בנו או שהכל תלוי בה' – בעולם החרדי היום יש גם מחלוקת. רוב החרדים חושבים שהכל רק ה', שאנחנו לא עושים שום דבר, ודווקא ללא-חרדים יש כאילו יותר מדת הנצח, שאנחנו צריכים לעשות משהו. החב"ד האמתי, השיטה של הרבי, הוא היחוד – שהרכב אנחנו צריכים לעשות, אבל כמו כאן, שהבטחון הסביל, שה' עושה הכל, יתכלל בתוך הבטחון הפעיל, היזמה שלי, שאני קם ועושה, עד שיהיו אחד ממש:]

להיות שניהם חד גופא [כאן רמוז סוד עמוק בקבלה, שבעולם התהו לא היו שתי ספירות נצח והוד. נצח והוד הן כמו שתי רגלים. יש פסוק במרכבה "ורגליהם רגל ישרה" – שיש להם רגל אחת. אנחנו עושים לכך סימן בעמידת קדושה, שאנו כמו המלאכים, וכך גם בשמו"ע מצמידים רגלים יחד כאילו הן אחת. יש באמת מצב שאין שתי רגלים אלא רגל אחת, שנצח והוד הם "חד גופא". למה הביטוי "חד גופא"? בגלל מה שכתוב כאן בסוגריים:] (בעוד שקודם לכן היו תרין פלגי גופא כנודע),

בשביל ללכת צריך שתי רגלים, שתעבודנה בשותפות – כתוב שהרגלים הם שותפים. יש גם שם קדוש בקבלה, שהרגלים הן סוד שיתוף הפעולה (השם **השתפא**, לשון שותפות, שהוא שם **צבאות** המאיר בנצח והוד באתב"ש). כל

המוחין של המשיח – הרכב של שני סוגי

הבטחון

בכל אופן, המצב המשיחי הוא "איש ואיש יולד בה". שוב, מה פירוש "איש מזריע תחלה"? שהכל מתחיל מאתערותא דלעילא, ואז המצב שלנו סביל – נקבה. אבל אם מתחיל "אשה מזרעת תחלה", אתערותא דלתא, מתחיל ממני, אז באמת יולדת זכר – זכר לוקח יוזמה. מה החידוש שלעתיד לבוא? שגם שמתחיל מה' התוצאה היא נצחון, השפעה, בחינת זכר: דכולו מצד נצח ישראל, מדת הבטחון הפעיל דוקא דבחינת משיח [שדומה לדוד, ולא לחזקיהו – הוא משיח בן דוד.], וכמו שיתבאר לקמן בפ"ו עיי"ש באריכות בסוד "היום".

מסופר בגמרא שכאשר רבי יהושע בן לוי שאל את משיח מתי הוא יבוא הוא ענה לו בפשטות ובבטחה "היום". כאשר הוא לא בא באותו יום ריב"ל אמר לאליהו הנביא שמשיח שקר לי, ואליהו הסביר לו שהתכוון לפסוק "היום אם בקלו תשמעו" – פסוק מהפרק החדש של אדמו"ר אמצעי מ-ט' כסלו, כפי שדובר (בשיעור שתלמדו¹), שעוד נאמר ממנו עוד משהו היום.

אולי בכך נחה דעתו של ריב"ל, אבל המהר"ל מסביר – כמו שעוד נלמד באריכות בפרק ז – שאליהו הנביא הוא מתווך בין רמות מודעות, רמות מוחין, של המשיח וריב"ל. כלומר, לא בטוח שמשיח התכוון לפסוק הזה – הוא התכוון "היום" סתם כפשוטו, ואת זה אמר בבטחה – אבל המוחין שלו, באצילות, בנצח גמור, עדיין לא יכולים להתלבש במציאות, ואפילו לא במציאות המוחין של ריב"ל, שודאי למעלה מסתם אדם בעולם התחתון. לכן צריך לבוא אליהו הנביא ולומר שהתכוון ל"היום אם בקלו תשמעו" שמתנה. למשיח יש בטחון גם מצד היזמה שלו, שאבוא "היום", וגם בטחון שה' יאמר לי לבוא היום – לא יכול לבוא בלי שה'

¹ התוועדות י' כסלו ש"ז.

ובפרק ח, הפרק האחרון, מוסבר מושג מאד יסודי אצלנו:

והוא מכח הקביעה הרצונית [שה"חשוב טוב" – של הבטחון הסביל, "חשוב טוב יהיה טוב", "הוי' ילכם לכם ואתם תחרשון" – מתחבר ליזמה של הנצח, לקום ולעשות במסירות נפש, כמו החשמונאים. מה החבור שלהם? שה"חשוב טוב" ממש עושה. היום אני לא יכול לעשות שום דבר במחשבה, רק שאומרים – יסוד של החסידות – שאם אני חושב טוב יש במחשבה הזו כח לפעול שה' ודאי יעשה. יש להאמין שכל מה שה' עושה הכי טוב – אני אפילו לא צריך לחשוב טוב, רק להאמין שהכל יהיה הכי טוב. אם אני רוצה במשהו להשתתף עם ה' אני מצייר בדעתי, חושב שיהיה טוב – אם משהו חולה אני מצייר בדעתי שודאי יהיה בריא. חוץ מזה שאני מתפלל עליו – אני בטוח שיהיה בריא. ה"חשוב טוב" שיהיה בריא בעקיפין כבר פועל משהו בעולם הזה. אבל לא שאני יכול לחשוב שיהיה בריא, ואז אני מרים טלפון לבית רפואה והוא כבר יצא – לא שם.

עוד פעם, גם היום המחשבה פועלת, "מחשבה מועלת", אבל היא פועלת בעקיפין. אבל יבוא יום – זו התכלית כאן של כל אמונה ובטחון – שנזכה לקביעה רצונית, שאדם עם הרצון שלו, עם המחשבה שלו, ממש פועל. כמו שאדם עושה עם ידים, ככה הוא יעשה עם המחשבה. זו התכלית הבטחון הסביל בתוך הבטחון הפעיל. כלומר, שהבטחון הסביל, רק לחשוב, הוא-הוא הופך להיותו בטחון פעיל – משהו מעשי לגמרי, שממש פועל. לתופעה הזו אנו קוראים "קביעה רצונית", ואז אין יותר שנים – "תריץ פלגי גופא", נצח והוד – והכל רגל אחת, "רגל ישראל". (משיח יבנה את המקדש במחשבה שלו?) הידים יעבדו כל כך לפי המחשבה, שלא ירגישו שעושים שום דבר בידיים. נראה את הדוגמה – דוגמה חשובה שיש כאן.] שיתבאר לקמן בפ"ח עיי"ש וד"ל.

פעם ששני אנשים עושים משהו בשותפות זו בחינת רגלים, נצח והוד. כשיש שותפים טובים קוראים להם "תריץ פלגי גופא", כמו שני צדדי מטבע אחת. אנחנו עדיין בחדש כסלו, שאחד מפירושי כסלים – שני צדי הגוף, המתנים, שהם "תריץ פלגי גופא". כתוב שהכסלים של הגוף הם דווקא השומן שעל הכליות, נצח והוד. השומן והבשר שעל הכליות, שני צדי הגוף, הם הכסלים – לכן כסלו הוא חדש הבטחון. הם עדיין "תריץ פלגי גופא", שני צדדים של גוף אחד. אבל כאן כתוב שלעתיד לבוא מהמצב של "תריץ פלגי גופא" הופך להיות "חד גופא". בעולם התהו, לפני הכל, היה "חד גופא" ונשבר, ובעולם התיקון הם "תריץ פלגי גופא", אך כשיבוא משיח – בפרט לפי נוסחת הרבי של "אורות דתהו בכלים דתיקון" – הרבה דברים יחזרו להיות כמו בתהו. אז נצח והוד יתחברו שוב ל"חד גופא".

מה נרויח? כתוב שיש עשר ספירות, "עשר ולא תשע עשר ולא אחת עשרה" – בתיקון לפעמים יש גם תשע וגם אחת עשרה, אבל בכל זאת "העשירי יהיה קדש להוי'". אם נצח והוד הן אחת מרויחים שאפשר לספור גם את הכתר וגם את הדעת – אחרת סופרים או כתר או דעת – גם בעולם התהו. בעולם התיקון אפשר לספור גם כתר וגם דעת וגם נצח וגם הוד, ויש 11 ספירות, אבל בתהו רק 10. אם חוזרים לאידיאל של עשר, ורוצים גם כתר וגם דעת, גם על-מודע וגם מודע, גם ניצוץ של משיח וגם ניצוץ של משה, צריך לחבר את שתי הרגלים – שתהיינה רגל אחת – שהבטחון הסביל יתכלל לגמרי בבטחון הפעיל.

חיבור הנצח וההוד – עשיה בכח המחשבה

("קביעה רצונית")

מה העבודה לשם כך בנפש? מה שכתוב בפרק ח. בביאור הזה כתוב שכל מה שכתוב כאן יתפתח הרבה יותר בהמשך החבור. אנחנו בפרק ב, בפרק ז כתוב כל הסיפור של "היום" – המוחין של משיח, של אליהו הנביא, של ריב"ל ושלנו –

מהמיצר שלו ברחמים – משמע שהכל מלמעלה. היינו הענין הנ"ל דהתכללות מדרת ההוד (ההרגשה שה' עושה הכל]. במדת הנצח [הבטחון הפעיל]. לגמרי לע"ל [כל זה ה"מוסיף והולך ואור" – נשאר רושם של ההתגלות והרחמים של ה'. התגלות ה' לא שוללת את העשיה שלי, אלא שהיא מתכללת בבטחון הפעיל וכובשת את ההרגשה שלה.].

שלמות מדת דוד – בניית המקדש

עד שבמעשה ידינו דוקא נמחיש את ירידת בית המקדש השלישי [כפי שאנו מסבירים תמיד – לא שלא נעשה שום דבר. אם חוזרים לשאלה, האם נבנה את המקדש רק במחשבה או גם בידיים? המחשבה והידיים יהיו אותו דבר. בתוך המחשבה ובידיים רק נרגיש שבית המקדש יורד מן השמים. תחושת הירידה מן השמים נקראת "ברחמים" – יציאה מהגלות ברחמים.], הנצחי לעולם ועד, באש מן השמים.

מדת דוד היא המדה הגדולה ביותר של התלבשות כח אלקי בכח האדם ממש, בסוד "דירה בתחתונים" [למה מתעקשים שהכל יקרה דרכנו? כי תכלית העולם היא דירה בתחתונים – שהכל יתלבש בנו. תכלית התורה היא לא שה' בשמים ואנחנו על הארץ – תכלית הכוונה, מה שה' רוצה, היא שה' יהיה בתוכנו, "והתהלכתי בתוכם... ואולך אתכם קוממיות". בבטחון סביל ה' עושה הכל מלמעלה ואני רק מקבל, ולא לשם כך ה' ברא את העולם, זה לא מה שהוא רוצה. ה' ברא את העולם בשביל נשיאת הפכים, שהוא ממש יתבטא בתוך האצבעות שלנו (שיקום "כל עצמותי תאמרנה הוי", שם הרחמים). הענין מתחיל מחיזוק כח המחשבה.

דוד המלך מסמל שה' מתלבש בתוך האדם (גם אדם כזה שיש לו "קופה של שרצים" מונחת מאחוריו ו"דוד בשתים כו", אינו נקי מעון ובכל זאת הוא מצטיין במדת הנקיות כנ"ל, שני הפכים בנושא אחד, היינו שרש המלכות ברדל"א, נמנע (הנמנעות) – שהכח של האדם, הכח של

יציאה מהגלות (במדת דוד, נצח) ברחמים

(התכללות ההוד)

ומה שמוכא בשם מוהר"ן ז"ל שהמלך המשיח [כאשר ילחם, יפיץ יהדות בעולם]. לא יודקק לירות אפילו יריה אחת בדרך כבושו את כל העולם כולו (דלא כפשוטם של דברי חז"ל והרמב"ם בענין המלחמות שילחם מלך המשיח) [ברמב"ם לא משמע כך – הוא כותב שילחם מלחמות ה' וינצח. מה פעולות המשיח שמונה הרמב"ם? קודם יכוף את כל ישראל – בדרכי נעם – לקיים תורה. אחר כך ילחם בכל אויבי ישראל מסביב, ואז הוא בחזקת משיח, ואם נלחם ומנצח ואז גם בונה את המקדש הוא משיח ודאי, והוא ממשיך לקבץ את נדחי ישראל ולהחזיר את כל העולם לעבוד את ה' שכם אחד. משמע שהוא נלחם מלחמות כפשוטו, ובא רבי נחמן ואומר שמשיח לא יצטרך – לא הוא ולא חיליו – לירות יריה אחת. איך אפשר להסביר זאת?], היינו מדרת דוד הנ"ל דוקא [שבטוח בעצמו].

אלא שהכל ע"ד "יפקון ביה מן גלותא ברחמים" דייקא [כתוב בספר הזהר שבספר הזה, בזכות הספר הזה, הלימוד והפצת האור של פנימיות התורה – קשור לחנוכה, האור והפרסומי ניסא, השמן שהוא "רוזין דרוזין דאורייתא" – "יפקון ביה מן גלותא ברחמים", יצאו מהגלות ברחמים. מה פירוש ברחמים? בלי נשק חם, חוץ מנרות שבת קדש... רואים שיש אפשרות לצאת מהגלות ברחמים. בזכות מה? בזכות הפצת פנימיות התורה באופן של "יתפרנסון מינה" – צריך שהזהר יהיה כל כך מוכן, מונח היטב בשכל, עד שיאיר את השכל בפנימיות, באור פנימי, ואז יצאו מהגלות ברחמים].

ומה ש"רחמים" הוא גלוי אלקי עליון כו' [מה משמע שיצאו מהגלות ברחמים? שהכל מלמעלה – רחמים היינו רחמי שמים. אם אני צריך להלחם כבר לא ברחמים אלא בקושי, במאמץ שלי, אבל אם אומרים שמישהו חולה הבריא ברחמים הכוונה שקרה נס, ה' רחם עליו, והוא יצא

הלבוש, שפועל, מן ההכרח, במדת הדין [וכן צריך לירות. מה כתוב כאן? שוב, הכל נצח, שאני פועל, אבל אם מורגש שאני פועל זו החיצונית של כלי הנצח, שהיא הדין של הנצח. רואים שהאדם פועל, במסירות נפש – זו גם מדה גדולה, משיח בן יוסף. אבל אם האדם הזה שקוף – יש לו אותה מסירות נפש, ואפילו יותר, אבל רואים רק את ה' ממש, ה' בתוכו – זו גאולה שבאה ברחמים, בחינת משיח בן דוד. בשני המקרים הכל נצח, ויש בתוכו שה' פועל – הוד. אם רואים בעיקר את הלבוש, אותי, זו מדת הדין, משיח בן יוסף, ואם רואים בעיקר את המחשבה, שה' פועל, זו מדת הרחמים, זהו משיח בן דוד.], לומר עריצים מן הארץ ולהכרית את כל הקוצים וההחורים הסובבים את השושנה העליונה [כנסת ישראל.]. ודל'.

עד כאן נושא חשוב ביותר, מה שלמדנו.

נצח והוד בסוד הגוונים

אני רוצה שנסיים את הביאור, אבל קודם נראה עוד כמה דברים:

כל מה שקשור לנצח והוד אמור להיות קשור לנושא של שני הבטחון. למשל, לדוגמה, יש דבר אחד שהוא ודאי נושא שכל הבנות תאהבנה אותו – איך להקביל את הספירות לצבעים. לא נקרא בפנים – רק אראה איפה. יש את הספר סוד ה' ליראיו – הבן דוד של לב לדעת... – ובפרק ל של השער הראשון מדובר על הגוונים. מקובל בעולם שלומדים על צבע עם גלגל הצבעים, שמופיע כאן בפרק בהקבלה לספירות – כחול-אדום-צהוב בחג"ת, הצבעים הראשיים באמנות, לפי הצירים. לפי המדע, במחשב, צבעי היסוד הם כחול-אדום-ירוק. הצהוב והירוק הם סוד "יעקב יוסף" בקו האמצעי כאן, התפארת והיסוד. בכל אופן, לפי הגלגל המקובל בעולם, צבעי היסוד הם כחול-אדום-צהוב, שהם כאן חג"ת. סגול והכתום כאן הם נצח והוד.

אתן ודאי לא זוכרות את ההתנתקות, לפני 13 שנה, שאז כל המתנגדים להתנתקות לבשו כתום

החשמונאים בחנוכה, הוא ה' עצמו.], ובסוד "ראה ביתך דוד" [דוד לא זכה לבנות כמו ידיו את בית המקדש, אבל הבית נקרא על שמו. הוא מסר את הנפש, אסף את החומרים – הוא פעל הכל, וכעת הבית נקרא על שמו, אף על פי שה' עשה זאת דרך בנו.].

התבגרות המשיח – התגברות הרחמים

הפנימיים

נסביר בעל פה מה שכתוב במשפט הבא. ידוע שיש שתי בחינות של משיח – משיח בן יוסף ומשיח בן דוד. משיח בן יוסף הוא יחסית מצב של קטנות. לפי הרמב"ם יש רק משיח אחד. קדימת משיח בן יוסף למשיח בן דוד היא קדימה בטבע – מהפשוט למפותח. במלים פשוטות, זהו סדר של התבגרות – המשיח קודם נער, כמו נוער הגבעות, ואז הוא משיח בן יוסף, ואחר כך הוא מתבגר והוא נעשה משיח בן דוד.

במושגים שלנו, מה הכוונה? ככל ש"מוסיף והולך", כדעת בית הלל, ומתגלים הרחמים של ה' – זהו תהליך של גדלות. רוצים להסביר כאן את הווארט של רבי נחמן, שמשח לא יצטרך לירות אפילו יריה אחת. על איזה משיח כתוב שנלחם בידים, שכן יורה יריות? על משיח בן יוסף. הוא נלחם, ולכן יש גם סכנה שיהרגו אותו. משיח בן יוסף כל הזמן בסכנה שהאויב יהרוג אותו, הוא נלחם מלמטה. דוד המלך של העולם הזה הוא "פלג קיסר", רק חצי משיח בן דוד, חצי דוד האמתי – הוא נלחם מלמטה. המשיח האמתי, דוד שלם, "קיסר", יוזם ופועל כדוד, אבל לא יצטרך לירות אפילו יריה אחת – הכל יבוא עם קביעה רצונית, עם ידים שבתלות לגמרי לאור ה' שמתלבש בתוכן, הכל ברחמים.

אחרי שאמרנו נקרא בפנים:

כאשר זוכים, אזי עיקר הגלוי הוא מצד האור המתלבש האלקי, מדת הרחמים [של גאולה ובנין המקדש וכו']. אך כאשר איננו זוכים כל כך (אך גם זאת זכות רבה ונפלאה עד מאוד [משיח בן יוסף.]), אזי עיקר הגלוי הוא מצד

בסדר, יהיה לכן מענין ללמוד את כל הפרק הזה. כדי ללמוד טוב – כאעת אנחנו באמצע ספר על תורה ומדע בעברית, ויש שם נספח שהוא הרחבת נושא הצבעים, תקבלו אותו. מה זה עוזר לנו? "דברי תורה עניים במקומם ועשירים במקום אחר", הקבלה מאד עשירה בהקבלות. כל פעם שמוסיפים עוד נושא מבינים יותר – הוספת הצבעים נותנת כאן עוד ממד של עומק ועוד ממד של קישור למציאות.

איך מקשרים את כוונת חנוכה לצבעים? איזה נר הדלקנו אתמול בלילה? איזה צבע? [כחול]. מתחיל מבינה – אתמול הדלקנו נר תת-אדום, נר שבפנימיות לא רואים, אלא רק את הרשימו. היום נסיף נר שני – תמיד נשאר הראשון – שהוא הכחול, אחר כך מוסיפים אדום וכו' לפי הסדר. כך מחברים זאת לכוונת חנוכה.

סיום הביאור – ארבעת המלכים בסוד אור חוזר (השלמה)

והנה ארבע המדות דארבעת המלכים הנ"ל הן כנגד ארבע אותיות שם הוי' ב"ה מלמטה למעלה [כלומר, דוד המלך הוא עיקר המלכות – המלכות של המלכות. אחר כך אסא הוא המדות של המלכות ויהושפט הבינה של המלכות. כמו שנסביר, בבינה יש את סוד השירה, עבודת הלוויים – "ועבד הלווי הוא". במדות יש פעולה, כידוע שאחד מסודות י-ה-ו-ה הוא חמר-צורה-פועל-תכלית. הפעולה של הרדיפה היא ברגלים, בנה"י, אבל כח המניע של הרדיפה הוא החג"ת. יהושפט הוא שופט – מסירות הנפש שלו בכלל בחיים היתה משפט, כמו שהסברנו השנה בראש השנה – שייך לבינה ש"מינה דינין מתעריין". חזקיהו, שמגיע לבטול במציאות בשינה שלו, הוא ה-י, החכמה, מדת הבטול של המלכות. אך הכל בסוד אור חוזר (דמדת המלכות) בעצם [אור חוזר שייך בעצם למדת המלכות], שכל הקרוב לצד מטה דוקא חזק ביותר [באור חוזר הכתר הוא המלכות, הוא למטה].

– הפך להיות צבע המתנחלים. אז אמרנו שזו טעות פאטאלית, כי כתום הוא קבלת הדין, לא בטחון פעיל – לא מתאים לארץ ישראל, למלחמה באמת על שלמות הארץ. היה צריך ללבוש סגול, לא כתום. זו דוגמה – דבר מאד חשוב, במיוחד לבנות – של ישום של הפרק הזה על הצבעים. כל הצבעים טובים, כי כל המדות טובות, הכל בקדושה – אבל צריך לדעת מה טוב למה ומתי.

בעמוד הבא יש עוד יותר פירוט – גם מעגל הגווניים, גם חום במלכות, כי אם אני לוקח את כל הפיגמנטים של הצבעים ומערבב אותם דינית אני מקבל חום. אני מסובב גלגל צבעים במהירות אני רואה לבן – הוא בדעת, שרש הצבעים. השרש הוא לבן, במציאות כשמערבבים את כל הצבעים יחד מקבלים חום. הלבן הוא על סקאלה בין לבן לשחור, כל האפורים באמצע – הלבן הוא החסדים של הדעת והשחור הוא הגבורות של הדעת, וכל האפורים באמצע הן דרגות שונות של דעת.

לפי זה חכמה ובינה, "הנסתרת להוי' אלהינו", אינן נראות בפועל – לא רואים מה שיותר כחול מכחול ולא מה שיותר אדום מאדום. היום בעברית אומרים על-כחול ותת-אדום – אולטרא-סגול ואינפרא-אדום בלועזית. העין לא רואה את מה שמעל הכחול, הנסתרות של החכמה, ואת מה שמתחת האדום, הנסתרות של הבינה.

אחר כך יש כתר, שהוא הלוּבן העליון – לא הלבן של הדעת. יכול להיות שקוף לגמרי ויכול להיות לא שקוף לגמרי – באנגלית transparent ו-translucent – חיצוניות הכתר לא שקופה לגמרי, "כה" של שאר הנביאים, ופנימיות הכתר שקופה, "זה" של משה. למעלה משניהם, אמונה פשוטה, יש מה שהלוּבן העליון הוא שחור בפני עלת העלות, לפני ה' עצמו הלוּבן העליון הוא שחור. כמוכן, לא בצבע שחור, אלא רק שהוא בטל. האמונה היא מה שהלוּבן שחור בפני ה', אבל הנצח וההוד הם הסגול והכתום.

סומך על ה' שיעשה בטוב הנראה והנגלה – סומך גם כמו אור מקיף, כמו צורת האות סמך, כמו בסמיכת משה את יהושע "ונתת מהודך עליו". היפי וההוד של האשה – שהיא יותר בטחון סביל – באים מהבטחון הסביל שלה. יחד עם זה, ל"אשת חיל" יש בטחון פעיל – "ותקם בעוד לילה". כנראה הבטחון הפעיל של האיש הוא ביום והבטחון הפעיל של האשה בלילה. והכל תלוי במדת הנקיות, השמירה והפשפוש בעונות וחמאים שאדם דש בעקביו (ובעיקר "אבק לשון הרע" [כמו שהסברנו]), דהיינו עקבי נצח והוד [בשתי הרגלים, נצח והוד, יש את העקבים], "עקבתא דמשיחא" [בשביל שניהם צריך לשמור דברים ש"אדם דש בעקביו", אבל בעיקר בשביל הנצח], כאשר עיקר היניקה ד"עון עקבי יסובני" [אם העקב לא נקי]. שייכת למדת ההוד דוקא [פוגם בהוד, ואז צריך להתחזק דווקא בהוד – שלא יגיע ל"הודי נהפך עלי למשחית" כנ"ל, שמתוך בטחון סביל שלא מצליח עוברים ל"כחי ועצם ידי" וד"ל.

י: ישן על מטתו

ה: אומר שירה

ו: רודף

ה: הורג

ג. סדר ההכנה לשבת ("היום יום" כג-כד כסלו)

ההקדמה לחנוכה ב"היום יום" – ביאור מדת

הבטחון

עוד דבר: כל מה שהוא נצח והוד בקבלה וחסידות יהיה קשור לבטחון פעיל ובטחון סביל. אמרנו שנאמר עוד משהו לגבי פרק צ"ה בתהלים – הפרק החדש של אדמו"ר האמצעי בפעם השניה, שהוא הפרק הראשון של קבלת שבת. איך הוא מתחיל? "לכו נרננה להוי' נריעה לצור ישענו. נקדמה פניו בתודה בזמירות נריע לו. כי אל גדול הוי' ומלך גדול על כל אלהים". את

והיינו שהכח להרוג את האויב, אויב ישראל שהוא אויב השי"ת, הוא בעצם המלכות שבמלכות (מדת דוד מלך ישראל חי וקים כנ"ל), בחינת הכתר דאור חוזר [בכלל, כתוב בקבלה שהיום הראשון של ראש השנה הוא תיקון הכתר שבמלכות, שהוא כנגד דוד המלך. בכוונה הזו, היום השני של ראש השנה הוא כנגד חכמה שבמלכות, שהיא כבר שלמה המלך. אבל כאן, אם מכוונים בדרך של אור חוזר, הכל ב"חיתם המתהפך" – דוד במלכות שבמלכות שהיא הכתר באור החוזר. אז שלמה אמור להיות החכמה של האור החוזר, שהוא בעצם היסוד. כאן אסא הוא המדות של המלכות, אבל היסוד – שהוא החכמה של האור החוזר – הוא שלמה. מתאים לדמיון של שלמה המלך ליוסף הצדיק בחכמתו.], בעוד שהכח לרדוף בלבד הוא במדות (בחינת ז"א) שבמלכות [כמו שהסברנו הרגע. בכלל, המושג רדיפה – כמו ב"בקש שלום ורדפהו" – הוא יציאה ל"מקום אחר". המוחין הם המקום של האדם, "אור המאיר לעצמו", "ואי זה מקום בינה", והמדות הם כבר יציאה למקום אחר, אל הזולת, "אור המאיר לזולתו"], והכח לומר שירה בלבד בבינה שבמלכות, והכח לישון על מטתו, בבטול כל עצמותו להשי"ת בלבד, הוא בחכמה שבמלכות.

ככל שהאור החוזר עולה ומסתלק, כך מדת ההוד, הוד מלכות, מדת הבטחון הסביל (לעומת עמיתו הפעיל) מתגלה ביותר [כמו שכתוב "איהי בהוד" – עלית המלכות בהוד – כך בתוך המלכות גופא כל מה שיותר למעלה יותר קרוב להוד וההוד מתגלה בו. מה שיותר למטה במלכות – יותר קרוב לעולמות התחתונים, לפעולה של עבודת הבירורים, "ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה", ככח של בטחון פעיל, כמו חיה טורפת להרוג ("ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם"). מי שיורדת היא המלכות של המלכות, היא הטורפת, היא ה"אשת חיל". הוד הוא אור – אור מקיף, הילה – ומה שיותר גבוה יותר קרוב אליו. מי שיש לו הרבה בטחון סביל

יום ששי ירוק ובשבת כבר חום, או שלובשים לבן אם עולים לשרש של הכל.

מה הייתי מצפה לפי זה? שיום רביעי יהיה בטחון פעיל, כי הוא נצח, ויום חמישי יהיה בטחון סביל, כי הוא הוד. אבל כאן, ב"היום יום", משמע הפוך – וצריך להבין זאת טוב.

"היום יום" כ"ג כסלו – ההכנה לשבת מיום

רביעי

נקרא את "היום יום". אני קורא מהמקור באידיש – התרגום לא כל כך געשמאק, וגם לא כל כך מדויק, כמו המקור. דברנו כמה פעמים שכדאי ללמוד קצת אידיש, כל הבנות, וההזדמנות היא מתוך הקטעים ב"היום יום" – לא סתם אידיש, אלא עם כל הגעשמאק של המאמא-לשון היהודי.

משיחות אאזמו"ר [הרבי הקודם כותב בשם סבו, הרבי המהר"ש]. – אלול תרל"ה: ג' ימים קודם השבת הוא הכנה לשבת. אויף שבת זאנט ער אין זהר דמיני" מתברכין כולוהו יומין [על שבת כתוב בזהר שממנה מתברכים כל הימים]. כולוהו יומין איז כל ששת ימי השבוע, וואס אויף דעם האט דער אויבערשטער ענגעבען א ברכה כללית וברכך ה"א בכל אשר תעשה [כל ששת ימי השבוע, מתברכים מהשבת הקודמת, שבהם הקב"ה נותן ברכה כללית "וברכך הוי" אלהיך בכל אשר תעשה". כל מה שאדם יעשה כלי – ה' ישלח ברכה. הברכה נשלחת בזכות השבת, אבל בכל אופן צריכים לעשות כלי.], איז די ברכת השבת מלפניו ומלאחריו [הוא מוסיף כאן עוד משהו: ברכת השבת היא מלפניו ומאחריו – הברכה היא לא רק מהשבת הקודמת אלא יש גם ברכה מהשבת הבאה. אם אנחנו עכשיו ביום רביעי, מקבלים ברכה גם מהשבת שתבוא. איך הדבר בא לידי ביטוי? בחת"ת, בו קוראים בחומש כל השבוע את הפרשה שנקרא בשבת הבאה. הקריאה כל יום את הפרשה של השבת הבאה היא סימן שמקבלים ברכה מהשבת הבאה.

שלשת הפסוקים האלה אומרים ב"קבלת שבת הקטנה" בסוף שיר של יום של יום רביעי – היום, ממש "לחיות עם הזמן".

ביאור הענין הוא "היום יום" שמקדים את חנוכה – שני ימים שהולכים יחד (נדיר ב"היום יום", בדרך כלל כל יום הוא בפני עצמו, אך לפעמים יש שני ימים יחד כמו כאן). הרבי קבע זאת כהקדמה לחנוכה – עוד ראייה שענינו של חנוכה הוא בטחון. אחר כך, ב-ה' טבת – שהיום הוא "דידן נצח" – יש קטע ב"היום יום" שמדת ההוד היא תמימות, מכאן לקחנו יסוד זאת. אך קודם חנוכה יש את היסוד של הבטחון.

שלשת ימי ההכנה לשבת (ושלשת ימי הירידה

משבת)

נאמר בקיצור מה שהוא אומר: שלשת הפסוקים שאומרים ביום רביעי בבקר הם כנגד שלשת הימים "קמי שבתא". לפי הקבלה אנחנו בשבת באצילות, ביום ראשון יורדים לבריאה, בשני ליצירה ובשלישי לעשיה. אחר כך, ביום רביעי מתחילים לעלות – עדיין בעשיה. ביום חמישי עולים ליצירה, ביום ששי לבריאה ובשבת חוזרים לעולם האצילות. זהו הסדר של השבוע לפי הקבלה, לפי האריז"ל. שלשת הפסוקים האלה, שאומרים ביום רביעי, הם בעצמם כנגד ימים רביעי-חמישי-ששי. את הסוד הזה הוא אומר כהכנה גם לחנוכה.

חוץ מהסדר הזה, של עולמות אצילות-בריאה-יצירה-עשיה, עשיה-יצירה-בריאה-אצילות, יש גם את הסדר הפשוט של הימים – כנגד המדות חסד-גבורה-תפארת-נצח-הוד-יסוד, כך שיום רביעי הוא נצח, ושבת היא מלכות, רק שהמלכות עולה למוחין, לבינה, להכמה ולכתר – שלש עליות של השבת. בכל אופן, עוד יותר פשוט שהימים של השבוע הם כנגד המדות, ולכן כנגד הגוונים שאמרנו – אפשר להתלבש בהתאם, לעשות תלבושת... יום ראשון כחול, יום שני אדום (אבל בנות לא צריכות ללבוש אדום...), יום שלישי צהוב, יום רביעי סגול, יום חמישי כתום,

אנאנאדערער [אצל כל יהודי שבת היא יום אחר לגמרי (מכל הימים). מה התגובה הראשונה כשביום רביעי אדם קם בבקר וחושב מה יהיה בשבת?] ווערט מרה שחורה'דיג [הוא נופל למרה שחורה. האדם מרגיש – הרי אין לי כלום. מהי מרה שחורה? בטול במציאות. בדרך כלל מרה שחורה היא משהו רע מאד, אבל לפעמים היא איזו הרגשת אין שכן מניעה לפעילות, כמו כאן. מרגיש שאין לו כלום – איך יקבל את השבת?],

איז די עצה [והעצה היא. ברגע שאומר את המלה עצה כבר יש כאן נצח והוד, כליות יועצות. הוא כעת במרה שחורה, מה העצה? מה עושים? במנטליות של 'מה אני עושה?' אדם זקוק לכליות יועצות. מה העצה? הפסוק הראשון:], לכו נרננה [את מי זה מזכיר במלכים שלמדנו עליהם? אתה רואה את האויב, "אין לי כח" – כבר אומר שמדובר במצב שאין לי כח להלחם – והעצה היא "לכו לנרננה". לאיזה מלך שייך? יהושפט. לומר שירה לפני מפלת האויב, לא אחרי.] בטחון [הוא קם בבקר, מרגיש שאין לו כלום, לא בגשמיות ולא ברוחניות, ונופל למרה שחורה, ואז מבין שהעצה היא בטחון. איזה בטחון זה, סביל או פעיל?

נקרא עוד משפט ונבין יותר טוב: כל יום רביעי הוא בטח, אבל] ווען עס קומט דאנערשטאג, עס ווערט געהנטער צו שבת, און עס איז נאך אליין ניטא [כשמגיע יום חמישי, שבת מתקרבת יותר, ועדיין אין לו כלום.], איז יעמאלט נרננה'ט זיך ניט [לא 'בא לו' הנרננה, ביטוי באידיש – לא מתרונן לו. יום אחד אני בטוח בה', ומה אני עושה? מתחיל לשיר ולנגן. אבל עבר יום, כבר יום חמישי, וכבר לא מתרונן לי – אין לי עדיין שום דבר. אז מה?], מען פארשטעמט אז מ'דארף עפעס טאן [הוא מבין שצריך לעשות משהו. מכאן נבין למפרע, שביום רביעי היה בטחון סביל – הוא אמר שה' יעזור, בטח בה' בטחון סביל. בא יום חמישי ועדיין אין לי שום דבר – מה שסמכתי על ה' ושרתי לו לא עבד...

אבל מקבלים גם ברכה מהשבת הקודמת, יש שני ממדים של ברכה.], די הכנה צו שבת איז מיום ד' [ההכנה לשבת היא מיום רביעי. ההכנה המודעת לשבת אמורה להתחיל מיום רביעי, לפי הסוד הקודם שאמרנו בזהר – שהעולמות מתחילים להתעלות. יום רביעי אמור להיות בטחון פעיל, שעושים משהו, מתאים לכך שהוא כנגד עולם העשייה – רק שמדובר בעולם העשייה בעליה כאן. הצורך שלי לעבוד, לעשות בעצמי, אומר שאני בעולם העשייה. לפי הסוד הקודם, שעולם העשייה הוא ימים שלישי-רביעי, היו מקובלים שהיו עובדים רק שני ימים בשבוע, רק שלישי ורביעי. אלה הימים של העשייה – שלישי בירידה ורביעי בעליה.], און דער אנזאג [וההכרזה] (שמתחילים להתכונן לשבת).] איז דער קליינער לכו נרננה [היא ה"לכו נרננה" הקטן.], וואס איז ג' פסוקים [שהוא שלשה פסוקים – שלשת הפסוקים הראשונים של פרק צ"ה. זו ההכרזה שכעת העולמות מתחילים להתעלות ומקבלים את השבת].

עד כאן כ"ג כסלו.

"היום יום" כ"ד כסלו – ביאור פסוקי "לכו

נרננה" הקטן כנגד שלשת הימים

הווארט ממשיך בכ"ד כסלו:

ביאור ג' פסוקים – לכו נרננה – ע"פ מדה ממוצעת מדת כל אדם:
מיטוואך [ביום רביעי,] אז מען הויבט אן טראכטן וואו וועט מען געהמען אויף שבת [כאשר אדם מתחיל לחשוב (במודע) מאיפה 'יקח' על שבת, כלומר – עם מה הוא יעשה את השבת?], הן בפשטות [בגשמיות, בהכנת כל טוב, כל מיני מטעמים.], און הן מיט וואס וועט מען שבת'ן [והן עם מה הוא 'ישבות'. כלומר, ההכנות לשבת ברוחניות. אם הוא חסיד, הוא צריך לחשוב כמה הוא ישבות, כמה תהיה השבתו שלו – שבת צריכה להיות יום של התקשרות ודבקות בה'.] – יעדער איד איז דאך שבת נאר

לו", עדיין שר. כנראה סוג אחר של שיר, קצת אולי ירידה באורות דתהו של השירה הראשונה, ה"נרננה". אחר כך הוא לומד חסידות, ביום חמישי בלילה, ופתאום מאיר אצלו "כי אל גדול הוי' ומלך גדול על כל אלהים", הפסוק של יום ששי]. און מיט דעם שבת'ט א איד [ועם זה, עם ההארה הזו, 'שובת' היהודי – היא הופכת להיות השבת שלו. על כך כתוב שמי שמכין עצמו בערב שבת יאכל בשבת. בפשטות עדיין אין לו שום דבר לשים על השלחן, אבל הרבי מדבר כאן על הפרנסה הרוחנית – שהיא הארת "אל גדול הוי' ומלך גדול על כל אלהים" – וכנראה בסוף גם ה' נותן לו, מגיע לו משהו לשים על השלחן לכבוד שבת בהשגחה פרטית.].

התדרדרות הבטחון הסביל לבטחון פעיל לא –

מתוקן

אפשר להתעמק פה הרבה, אבל נאמר בקיצור: אמרנו במדרש שהמלכים אחד אחרי השני הם פחות ופחות בטחון פעיל ויותר ויותר בטחון סביל, ואם לא מתהפך – כפי שהיה יכול להיות אצל חזקיהו – ממשיך להתדרדר ואז גם הבטחון הסביל לא עוזר ובסוף גורם לחורבן. נוסף פרט שלא הסברנו פעם קודמת, לפי "היום יום" הזה. סימן של התדרדרות הבטחון הסביל היא שהופך להיות כאילו בטחון פעיל לא מתוקן. זהו פירוש לא נכון של מה שהוא מתכוון כאן, כמו שאמרנו שנראה שקודם בטחתי ואז ראיתי שלא עזר לי הבטחון ואז אני אומר שבליט ברירה עלי לעשות משהו. התהליך הזה יכול להיות תהליך מאד שלילי, ולא אליו הוא מתכוון כאן.

כמו שאמרנו קודם, הפירוש המעוות הוא – שמכתי על ה', ולא עזר לי, אז אין לי מה לסמוך עליו יותר וצריך לעשות בעצמי. זה יכול להיות המשך התהליך של המלכים, שעד שמגיע לתכלית הסביל של חזקיהו ולפני החורבן בפועל. מה באמת היה במלכים האחרונים? פשוט מרדו – גם בה' וגם במלך בבל. ירמיהו הנביא מוכיח את צדקיהו ואת כל המלכים – אל תמרדו בכבל,

בלית ברירה צריך לעשות משהו. הכל כאן לכאורה איזה תהליך גלותי לגמרי – קודם אני בוטח בה', הכל יהיה בסדר, לא צריך עדיין לעבוד קשה. אחר כך מתקרבת שבת ולא הלך, אין לי כלום עדיין, אז אני מבין שצריך לעשות משהו. מה משמע כאן? לכאורה הופך את הסדר, כמו שאמרנו – יום רביעי, שהוא נצח, הוא כאן בטחון סביל, כמו של יהושפט, ופתאום בא יום חמישי, הוד, ובו הוא מבין שהוא צריך לעשות משהו בעצמו. יש פה עוד שאלה: אחד שהיה בבטחון גמור, שאני סומך על ה', ואחר כך, כמו שאמרנו, לא עבד, והוא תופס שאני צריך לעשות משהו בעצמי – מה קרה? תהליך טוב? לכאורה איזו פשיטת רגל ברוחניות, שאני לא יכול לסמוך על ה'. שמכתי על ה' וכשלא עבד אני עוזב את ה' וצריך לעשות בעצמי – נשמע לי לא טוב. נגמור לקרוא ונסביר.].

[בעיקר הוא רוצה כאן את הפן הרוחני, החסידות]: איזו אז מ'ויצט דאנערשטאנדיגע נאכט און מ'לערענט חסידות [וכאשר יושבים ביום חמישי בלילה ולומדים חסידות. זה חסיד שאין לו מה לעשות – גם כשהוא אומר שצריך לעשות משהו אין לו בדיוק מה לעשות. הוא מבין שצריך לעשות משהו, ומה בסוף הוא עושה? 'משמר' – יושב ער ולומד חסידות ביום חמישי בלילה.], יעמאלט איז פרייטאג דערהערט מען [או אז ביום ששי מורגש בנפשו]: כי אל גדול גו' ומלך גדול גו' [הפסוק השלישי מפסוקי "לכו נרננה". הוא לא אמר בפירוש, אבל התכוון ששלשת הפסוקים הם שלשת הימים. כתוב כאן בפירוש שיום חמישי הוא הוד – הפסוק השני הוא "נקדמה פניו בתודה בזמירות נריע לו". יום רביעי היה "לכו נרננה להוי' נריעה לצור ישענו", ה"נרננה" הוא בטחון מלא מרץ, לכן חשבו שיש בו גם איזה פן פעיל. יש אפילו רמז שאמרנו כשלמדנו לפני כמה ימים, ש"לכו נרננה" שוה תהו, יש בו אורות דתהו. אבל אחר כך, הפסוק השני, הוא "נקדמה פניו בתודה" – בפירוש מדבר על מדת ההוד, יום חמישי – ועדיין "בזמרות נריע

תמימות בלב דווקא, שהיא העיקר. היום בעברית אומרים רצינות. לומר שהוא תמים, ערנסט, ולומר שיש לו בטחון סביל לא זהה – ודאי כל דבר קובע ברכה לעצמו. אמרנו שיש קשר ביניהם, אבל בכל אופן תמימות – ללכת תמים, "הולך בתום" – היא פנימיות ההוד. אמרנו ששתי הרגלים הן הוד יחסית לכליות, לכן "הולך בתום" – בכל התנ"ך תמימות והליכה/דרך הולכים יחד.

נצח-הוד-יסוד בהכנה לשבת

אם כן, גם הבטחון הסביל הוא בנצח, וזה מסביר כאן את "היום יום":

בדרך כלל בחסידות כשאומרים בטחון מתכוונים לסביל, אבל ברור שיש גם פעיל – "הוא הנתן לך כח לעשות חיל". כאן כל הבטחון, כפי שהוא אומר, הוא הרגש של יום רביעי – הנצח.

אחר כך הוא אומר שיום חמישי, ההוד, הוא שצריך לעשות משהו. אם זה היה לא בקדושה זו התדרדרות, ממש פסול – שאני צריך לעשות במקום ה'. אבל הוא מתכוון לתמימות – אני צריך להתחיל ללכת, להזיז את הרגלים, לעשות משהו בעצמי. עוד פעם, או שזו התדרדרות – "הודי נהפך עלי למשחית" – או שזו ירידה מבטחון בעצת כליות להליכה ומעשה בתמימות. להבין שכעת כחות המעשה – נצח והוד – צריכים להיות ברגלים, לעשות משהו בעולם העשיה, ברגלים.

אחר כך ספירת היסוד, מה שמתחבר לשבת ממש, יום ששי בשבוע, היא כבר "אל גדול הוי" ומלך גדול על כל אלהים". שוב, כמו שאמרנו, הוא לא כותב זאת בפירוט – אבל בסוף ה' דואג שתהיה שבת גם בגשמיות, חוץ מהרוחניות.

עד כאן להיום. שיהיה חנוכה שמח. לכבוד חנוכה – וכעת יהיה בע"ה כל שבוע – ניגון חדש שמישהו מנגן מאד יפה. כדאי גם לשמוע, לשיר ליד הנרות, וגם לשלוח לכמה שיותר חברות, לזכות את הרבים. זה לגבי הניגון. אני רוצה לתת

הגלות היא מן השמים. אם לא תמרדו בבבל יש עדיין תקוה שה' יחזיר, יהפוך את הגלגל לטובה. מה היה להם לפני החורבן? כאילו בטחון עצמי, אבל בלי "הוא הנתן לך כח לעשות חיל". אחרי בטחון סביל, אם נדמה שלא עובד, ראשית "ה' הודי נהפך עלי למשחית" היא המסקנה שאין לי על מי לבטוח חוץ מעל עצמי – זהו בטחון עצמי בלי ה' בכלל, הכי גרוע. זהו באמת סימן שקרוב החורבן לבוא, וכך בדיוק היה.

עצת הכליות – ללכת ברגלים

כאן ודאי לא מתכוון ככה, אבל כאן כן משייך את המלה בטחון ליום רביעי. מה למדנו מכאן? לשים את המלה בטחון כפנימיות הנצח, בלי לחלק בין בטחון פעיל לסביל. בסוד ה' מסבירים שבטחון הוא נצח ותמימות היא הוד, רק שיש שתי כליות ובטחון סביל קשור לתמימות, "איהי בהוד". בכל אופן, המלה בטחון מופיעה בנצח, סימן שבעצם כל הבטחון הוא בנצח. איך לומר זאת באותיות של ספירות בקבלה? הכליות הן הפרקים העליונים של נצח והוד. הפרקים התחתונים של נצח והוד הם הרגלים. הפרקים העליונים הם שתי הכליות, וכתוב שהיחס בין הפרקים העליונים לפרקים התחתונים הוא גופא היחס בין נצח והוד. כלומר, שני הפרקים העליונים, שתי הכליות, הם נצח ביחס לשתי הרגלים, שיחסית הן הוד. כל הבטחון, "בטחות חכמה", הוא בעצם נצח. זה מה שרוצים כאן, מהביאור הזה, שבסוף יהיה יחוד, והבטחון הסביל יוכלל בבטחון הפעיל, כפי שלמדנו.

גם נשים לב שבטחון סביל ותמימות הם לא ממש אותו דבר. אם אנחנו כותבים כאן שתמימות היא פנימיות ההוד סימן שאנחנו רוצים דווקא מלה זו – כפי שכתוב ב"היום יום" ה' טבת. תמים הוא לעשות מה שה' רוצה בפשטות, "הולך תמים". יש תמימות ברצון, תמימות בלב, תמימות במעשה – כמה דרגות של תמימות, כמו שכתוב בחסידות. איך אומרים תמימות באידיש? מלה שחייבים לדעת – ערנסטקייט. ערנסטקייט היא

הדיסק של חנוכה – לקחת אותו – אבל מן הסתם יש לרוב הבנות, אז אפשר לקחת דיסק אחר. שיהיה חנוכה שמח.

לכן, ולכולם בירושלים, דמי חנוכה. חרץ מכל התלמידים והתלמידות ואנשי הצות, גם לכל ילדי המשפחות של כולם – כ"י. רק לבנות כאן, שכל בת תקח דיסק מהמלאי שלנו. מי שאין לה את

דבר יום ביומו – פרשת ויגש

ממצב של צדיק נסתר לצדיק גלוי אינו פשוט בכלל, והיו צדיקים נסתרים שברגע שהתגלו היו צריכים להסתלק מן העולם.

ההתגלות היא במלה "אני". והנה, "אני" הוא גם שם קדוש של הקב"ה, כמו שאומרים בהושענות "אני והו הושיעה נא". השם הזה הוא אחד מסדרה של שבעים-ושנים שמות שבכל אחד שלש אותיות (השמות רמזים בפסוקים שלפני קריעת ים סוף). שבעים ושנים השמות רמזים לשבעים ושנים הצדיקים שהזכרנו, ל"ו נסתרים ול"ו גלויים, המייצגים את הקב"ה בעולם. והנה השם הראשון מתוך ע"ב השמות הוא "והו" לשון נסתר (כמו הוא), כנגד ל"ו הצדיקים הנסתרים, והשם "אני" (לשון התגלות) הוא השלושים-ושבעה, פותח את ל"ו השמות הגלויים, צדיקים גלויים.²

בכלל, לא פשוט שאדם יאמר "אני". בעצם האמירה הזו יכולה להיות גאווה, ובאמת היו חסידים שנזוהרו לא לומר על עצמם "אני". אבל הזיהוי העצמי של יוסף הצדיק, "אני יוסף", הוא חיובי, כיון שהצדיק מרגיש את החיות האלוהית שיש בקרבו. לכן חז"ל משווים בין ההתגלות של יוסף – "אני יוסף" – להתגלות הקב"ה במתן תורה – "אנכי ה' אלהיך".

בהקשר זה כתב הרב הקדוש רבי יעקב אבוחצירא (זקנו של הבבא סאלי) רמז מופלא: אותיות המילוי של יוסף – [י]וד [ו]יו [ס]מך [פ]א – עולות בגימטריא אני הוי' (בחלוקה מדויקת: וד יו = הוי'. מך א = אני). ולזה רמז יוסף בסיפור החלום הראשון שלו, "והנה אנחנו מאלמים אלומים" – אנחנו ממלאים מילואים, בודקים את

פרשת ויגש יום ראשון – התקשרות

"וַיִּנְפְּשׁוּ קְשׁוּרָה בְּנִפְשׁוֹ" – נפש יעקב אבינו כל כך קשורה בנפש בנו בנימין, עד שאם הוא לא יחזור יעקב ימות מרוב צער.

יש ביטוי נוסף שמתאר את עצמת האהבה – דבקות, כמו שקראנו בפרשת וישלח "ותדבק נפשו בדינה... ויאבה את הנערה". אבל מה יותר גדול, התקשרות או דבקות?

הדבקות היא דרגה גבוהה מאד, זהו שיא האהבה המודעת. אבל ההתקשרות היא משהו עצמי כל כך, מעל ומעבר למודעות. ההתקשרות ממלאת חובקת את כל הנפש, ולכן אם יקרה משהו לאהוב – האהוב עלול למות ממש, כל חייו קשורים באהוב.³

דוגמה נוספת להתקשרות היא בפסוק "וַיִּנְפְּשׁוּ יְהוֹנָתָן וְקִשְׁרָה בְּנִפְשׁוֹ דָּוִד וַיֵּאָהְבוּ יְהוֹנָתָן בְּנִפְשׁוֹ". על זה אמרו חז"ל שאהבת דוד ויהונתן היא "אהבה שאינה תלויה בדבר" ולכן "אינה בטלה לעולם" – אהבה שאינה תלויה בדבר היא אהבה מלאה ומוחלטת בעצם הנפש. למעשה, אהבת דוד ויהונתן מתחילה בפרשה שלנו – שהרי כאן יהודה הוא שמדבר בשם יעקב אביו, ומבטא את ההתקשרות לבנימין, והנה דוד הוא משבט יהודה ויהונתן משבט בנימין.

[מתוך עמודיה שבעה]

פרשת ויגש יום שני – התגלות

"וַיֵּאָמֶר יוֹסֵף אֶל אֶחָיו יוֹסֵף". עד עכשיו יוסף היה צדיק נסתר, והנה הוא הופך להיות צדיק גלוי. אנו יודעים שבכל דור יש שלושים וששה צדיקים גלויים ושלושים וששה צדיקים נסתרים (כמספר 36 הנרות שמדליקים בחנוכה). המעבר

² הסדר שבו מקדימים את "אני" ל"והו" הוא עליה מהנגלה לנסתר, לחבר אותם יחד. הערך הממוצע של ו אותיות אני והו הוא אחד (כנגד ששה צירופי אחד).

³ מכל מקום, מבואר בחסידות שיש מעלה בהתקשרות ויש מעלה בדבקות, ואכמ"ל.

פרשת ויגש יום רביעי – עוד יוסף חי

“וַיִּגְדּוּ לוֹ לֵאמֹר עוֹד יוֹסֵף חַי... וַיֹּאמֶר יִשְׁרָאֵל רַב עוֹד יוֹסֵף בְּנֵי חַי”. בתחילת הפרשה יש ביטוי דומה בדברי יוסף לאחיו “הַעוֹד אָבִי חַי”. מה משמעות ה“עוד” שחוזר כאן עוד ועוד?

בתהלים נאמר “אֶהְלֵלָה ה' בְּחַיֵּי אֲזַמְרָה לְאֱלֹהֵי בְעוֹדֵי” (ופסוק דומה “אֶשְׁיֵרָה לֵה' בְּחַיֵּי אֲזַמְרָה לְאֱלֹהֵי בְעוֹדֵי”). ההקבלה בין חלקי הפסוק מלמדת שיש את החיים שלנו ויש את ה“עוד” שלנו. מפרש אדמו”ר הזקן שה“עוד” הוא הגוף, כיון שעוד פירושו דבר נוסף וטפל (כמו הביטוי בגמרא “כיהודה ועוד לקרא”) וכך הגוף הוא טפל לנשמה.

הנשמה של יעקב ויוסף מצד עצמה חיה וקיימת, קדושה וטהורה, זה פשוט וברור. החידוש הוא שגם ה“עוד” שלהם קיים, שהנשמה מאירה בתוך הגוף. “עוד אבי חי” – יעקב עדיין חי בגופו. “עוד יוסף חי... עוד יוסף בני חי” – למרות שהוא נתון במצרים, “ערות הארץ”, הוא קשור לנשמה ועומד בצדקתו.

עוד פירושו תוספת, והנה זה עניינו של יוסף הצדיק – היכולת להוסיף עוד ועוד, “יוסף ה' לי בן אחר”. יוסף שייך לכוח ההולדה, מדת היסוד המוליד עוד ועוד. באמת, יוסף הוא עצמו כח ההולדה של יעקב, כמו שרמוז בפסוק “אלה תולדות יעקב יוסף”. לכן ה“עוד” הוא המקשר בין יעקב ויוסף.

[תורת חיים טבת תשנ”ט]

פרשת ויגש יום המישי – שבעים נפש

“וַיֹּאֲלֶה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׁרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִם יַעֲקֹב וּבָנָיו... כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיִם שְׁבַעִים”. זו אחת הדוגמאות המובהקות לקשר בין המספרים אחד ושבעים: יעקב הוא האחד וצאצאיו הם שבעים. למעשה, לא ברור האם יעקב עצמו הוא מחוץ לשבעים או בתוכם – שהרי בפועל מנויים כאן 69 שמות ולכן יש מפרשים שהשבעים הוא יעקב עצמו.

ערך המילוי של שמותינו, והנה אני מזהה את ה' בקרבי.

[ראה התוועדות ח”י ניסן תשע”ד]

פרשת ויגש יום שלישי – הצואר

“וַיִּפֹּל עַל צַוְאָרֵי בְנֵימִן אָחִיו וַיִּבְכֶּה וַיִּבְנִימֵן כָּכָה עַל צַוְאָרָיו” – שימו לב כמה מודגש כאן הצואר, נראה שהבכי והצואר קשורים זה לזה, אבל למה? מקור המלה צואר מבחינה דקדוקית אינו פשוט. אולי צואר קשור לצור, מיצר צר בין הראש והגוף; אולי הוא קשור לציר, הציר שעליו סובב הראש; ואולי קשור לצור. בכל מקרה, יש משהו מיוחד בצואר שמופיע כאן בלשון רבים, “צוֹאֲרָיו... צוֹאֲרָיו” – והרי יש לנו ראש אחד וצואר אחד בלבד! ההסבר הוא שכאשר מביטים בצואר רואים בבת אחת יותר מצד אחד שלו, יש בזה יופי מיוחד של ריבוי.

הצואר הוא החוט המקשר באמצע, בין הראש והגוף, “ממוצע המחבר” בין שני הקצוות. אם כן, אפשר לחשוב שהצואר הוא בדרגה פחותה מהראש. אבל האמת היא שכדי שממוצע יוכל לחבר בין שני קצוות, יש בו משהו יותר גבוה משני הקצוות גם יחד! לא פשוט בכלל לחבר בין החלק השכלי העליון שלנו, הראש, ובין החלק הרגשי, הלב. לשם כך צריך את הצואר שמשקף את מה שמעל הראש, החלק הנסתר והלא-מודע שמעל השכל והמחשבה.

הבכי של יוסף ובנימין הוא ביטוי של דרגה גבוהה מאד. בכי פנימי ועמוק קשור לחלק הגבוה ביותר של הנפש, “היחידה שבנפש” שאינה נקלטת בכלי השכל הרגילים אלא פורצת בבכי ודמעות. בְּכִיָּה בגימטריא יחידה. הגילוי הזה מתבטא דוקא בצואר, לכן הם בוכים איש על צוארי אחיו.

[שיעור א' ר"ח טבת תשע"ב]

בין יעקב ויוסף מתרחש בארץ גשן. גם יהודה קשור למפגש הזה, כיון שיעקב שולח אותו "גשנה" להכין את הקרקע. אם כן, כאן נשלם התהליך שהחל בתחילת הפרשה, "ויגש אליו יהודה" – מה שמודגש במלים הדומות **ויגש-גשנה-גשן**.

גדולי החסידות נתנו רמז במשחק הסביבון בחנוכה: על הסביבון כתוב (במקור) **נ.ג.ה.ש** – אותיות **גִּשְׁנָה** – ובגימטריא **משיח**! אכן, "גִּשְׁנָה" מסמן בפסוקים שלנו את המפגש הכפול והמשולש של יעקב-יוסף-יהודה. יהודה כאן הוא משיח בן דוד, ויוסף הוא משיח בן יוסף – וכאשר נפגשים שניהם מגיעה הגאולה האמתית והשלמה.

דרך אגב, בדורות האחרונים שינו את האותיות על הסביבון ל-**נ.ג.ה.פ** (כפי שמקובל לפרש: נס גדול היה פה). אבל המשיח לא נשכח, שהרי **נגהפ** בגימטריא **צמח** וגם **מנחם** – משמותיו של המשיח ("צמח שמר").

היחס בין אחד לשבעים הוא סוד הקשר בין האותיות **א-ע**: שתיהן מאותו 'מוצא' בפה (אותיות הגרון) וההגייה שלהם דומה מאד (כידוע שהרבה אנשים אינם מסוגלים לבטא **ע** כהלכתה ומבטאים אותה כמו **א**). האל"ף היא הפנימיות של עי"ן, האחדות המסתתרת בתוך הריבוי.

היחס הזה של **א-ע** הוא כלל גדול בלשון הקודש, ויש לו דוגמאות רבות מאד. למשל, על הפסוק "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם" נאמר במדרש שבספר התורה של רבי מאיר היה כתוב "כתנות אור" (וזה קשור כמובן לרבי מאיר, לשון אור). העור הוא הרובד החיצוני שמסתיר על הפנימיות, והאור הוא הממד הפנימי הנסתר. גם המלה **עָוַר** היא החיצונית של **אור**, והשאיפה היא שהחיצונית לא תסתיר על הפנימיות ו"כתנות עור" יהיו "כתנות אור".

פרשת ויגש יום שישי – המפגש

"וְאֵת יְהוּדָה שָׁלַח לְפָנָיו אֶל יוֹסֵף לְהוֹרֹת לְפָנָיו גִּשְׁנָה וַיָּבֹאוּ אֶרְצָה גִּשְׁן. וַיֵּאָסֶר יוֹסֵף מִרְפָּכָתוֹ וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה" – המפגש המחודש